

Politik för utvecklingskraft i hela Sverige

Utveckling, prioriteringar och resultat
inom den regionala tillväxtpolitiken

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se. Vill du beställa en tryckt publikation eller söker du en publikation som publicerades innan 2015 hänvisar vi till vår webbshop publikationer.tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Stockholm, september 2018

Digital: ISBN 978-91-88601-78-0

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Sigrid Hedén

Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

Tillväxtverket har i regleringsbrevet för år 2018 fått i uppdrag att ta fram en kunskapsutvecklande rapport där myndigheten ska beskriva och analysera utveckling och resultat inom regional tillväxt. Bakgrunden till uppdraget är att regeringen bedömer att det behövs ett fördjupat och mer problematiserande kunskapsunderlag inom politikområdet som tar hänsyn till aktuella samhällsutmaningar och förändrade förutsättningar för genomförandet av politiken. Genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken har under en längre tid gått mot en ökad decentralisering och från och med 1 januari 2019 har landsting det regionala utvecklingsansvaret i samtliga 21 län.

Rapportens övergripande frågeställning är att söka svar på om den nationella inriktningen på politiken är rätt och om det är rätt typ av insatser som genomförs. Eftersom rapporten är ett första steg i ett långsiktigt arbete har arbetssättet varit explorativt där vi har sökt oss fram efter lämpliga metoder, underlag och arbetssätt.

Tillväxtverket bedömer att politikens nuvarande riktning på en övergripande nivå är relevant i förhållande till de omvärldstrender och aktuella samhällsutmaningar som vi ser. Det finns dock ett behov av förtydliganden inom politikområdet för att bland annat uppmärksamma och hantera platsspecifika förutsättningar. Tillväxtverket lämnar därför några förslag på hur den regionala tillväxtpolitiken kan ses över för att bli mer effektiv och framtidsanpassad. Tillväxtverket föreslår bland annat att en statlig utredning ser över förutsättningarna för den regionala tillväxtpolitiken och pilotprojekt för att pröva nya arbetssätt.

Kristian Viidas

Enhetschef Analysenheten
Tillväxtverket

Innehåll

Sammanfattning	12
1 Uppdraget	14
1.1 Tillväxtverkets uppdrag.....	14
1.2 Förutsättningar för rapporten	14
1.3 Mål och syfte.....	14
1.3.1 Rapport i en långsiktig utvecklingsprocess.....	14
1.3.2 Rapporten har en explorativ ansats	15
1.3.3 Uppdragets och rapportens övergripande frågeställningar	15
1.4 Målgrupp för rapporten.....	16
1.5 Metod och material för framtagande av rapport	16
2 Slutsatser och rekommendationer	20
2.1 Slutsatser.....	20
2.1.1 Kännetecken för utvecklingen i Sveriges regioner	21
2.1.2 Kännetecken för det regionala tillväxtarbetet i Sveriges regioner	22
2.2 Rekommendationer	24
2.2.1 Tillsätt en statlig offentlig utredning om den regionala tillväxtpolitikens nuläge och framtid	24
2.2.2 Efterfråga en tydligare återrapportering av insatser i relation till hantering av inomregionala skillnader	26
2.2.3 Genomför pilotprojekt för att pröva nya arbetssätt	26
2.2.4 Tillväxtverkets åtaganden med anledning av genomförd analys	26
3 Regional utvecklings- och tillväxtpolitik – igår, idag och imorgon	28
3.1 En historisk tillbakablick.....	28
3.1.1 Regionalpolitikens framväxt	28
3.1.2 Från regionalpolitik till regional tillväxtpolitik.....	29
3.1.3 EU-inträdets betydelse för politikens utformning.....	30
3.1.4 Ekonomiska stöd som verktyg för genomförandet	32
3.2 Nuläget för den regionala tillväxtpolitiken	33
3.2.1 Regional välfärdspolitik möter regional utvecklingspolitik i 21 regioner	33
3.2.2 Aktuella trender inom platsbaserad politik för hållbar tillväxt och utveckling	35
3.2.3 Systemorienterad ansats behövs för att hantera komplexa samhällsutmaningar	37
3.2.4 Resultatfokus, programteori och lärande.....	37
3.3 Uppsummering av policyutvecklingen - från kompensation till inkluderande tillväxt	39
3.4 Blick mot en framtida politik för hållbar tillväxt i hela landet	40

4	Utmaningar och möjligheter i Sveriges regioner	41
4.1	Utvecklingen i Sveriges län - det går inte lika bra överallt.....	41
4.1.1	Ökade skillnader angående livskvalitet i Sveriges kommuner.....	42
4.1.2	Positiv ekonomisk och befolkningsmässig utveckling	43
4.1.3	Något färre nystartade företag och antal konkurser ökar	43
4.1.4	Minskad arbetslöshet i de flesta län och fortsatt stora regionala skillnader i utbildningsnivå	44
4.1.5	Bredbands- och servicetillgången varierar	45
4.2	Sammanfattande reflektioner	45
5	Den regionala tillväxtpolitikens prioriteringar, verktyg, insatser och resultat	46
5.1	Övergripande inriktning och prioriteringar i regionernas regionala utvecklingsstrategier.....	46
5.1.1	Många RUS-ar under framtagande eller revidering kan medföra nya regionala prioriteringar	46
5.1.2	Hur påverkar den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete innehållet i RUS-ar?	47
5.1.3	Bred tematisk RUS-inriktning.....	47
5.2	Övergripande finansieringsbild av genomförandet av det regionala tillväxtarbetet 2017–2018	48
5.2.1	Användning av anslag 1.1, 1.2 och ERUF	51
5.3	Analysmodell för att belysa genomförandet av insatser inom det regionala tillväxtarbetet.....	54
5.3.1	Övergripande fynd från genomförandet av insatser i det regionala tillväxtarbetet	56
5.3.2	Bred insatsportfölj med tydlig närvaro av kännetecknen för regional tillväxtpolitik	58
5.4	Regionernas uppföljningar och utvärderingar 2016–2017.....	60
5.4.1	Vad har regionerna utvärderat?	60
5.4.2	Vilka har beställt och genomfört utvärderingarna?	61
5.4.3	Hur genomförs utvärderingarna?	63
5.4.4	En närmare titt på utvärderingar av näringslivsutvecklingsinsatser	63
5.4.5	Vad behövs för att öka lärandet av det regionala utvärderingsarbetet?	65
5.5	Sammanfattande reflektioner	66
6	Tematisk utblick: Kompetensförsörjning – en regional tillväxtfråga som kräver samordning mellan styρνivåer och sektorer	67
6.1	Kompetensförsörjningssituationen i Sveriges regioner – från varsel 2008 till kompetensbrist 2018	67
6.2	Från regionala kompetensplattformar till regionalt kompetensförsörjningsarbete	67

6.2.1	Resultat av arbetet med kompetensplattformarna	68
6.2.2	Regionernas insatser inom kompetensförsörjningsområdet 2017 – fokus på kunskap och samordning.....	69
6.2.3	Varierande innehåll på regionala kompetensplattformar skapade behov av riktlinjer	70
6.2.4	Blick mot kommande regionalt kompetensförsörjningsarbete	71
6.3	Sammanfattande reflektioner	72
7	Käll- och litteraturförteckning.....	75
7.1	Rapporter som har ingått i omvärldsanalysen.....	75
7.2	Översikt rapporteringar 2017	76
7.3	Underlag tematisk utblick kompetensförsörjning	78
	Bilaga 1 – Länsbeskrivningar	79
	Stockholm.....	79
	BASFakta.....	79
	Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	81
	Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	81
	Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	82
	Uppsala.....	83
	BASFakta.....	83
	Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	84
	Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	85
	Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	85
	Södermanland	86
	BASFakta.....	86
	Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	87
	Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	88
	Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	88
	Östergötland	89
	BASFakta.....	89
	Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	91
	Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	91
	Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	92
	Jönköping	93

Basfakta.....	93
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	94
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	95
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	95
Kronoberg.....	96
Basfakta.....	96
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	98
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	98
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	99
Kalmar	100
Basfakta.....	100
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	102
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	102
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	103
Gotland.....	104
Basfakta.....	104
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	106
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	106
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	107
Blekinge	108
Basfakta.....	108
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	109
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	110
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	110
Skåne 111	
Basfakta.....	111
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	113
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	113
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	114
Halland	115
Basfakta.....	115
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	116

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	117
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	117
Västra Götaland.....	118
BASFakta.....	118
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	120
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	120
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	121
Värmland.....	122
BASFakta.....	122
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	124
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	124
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	125
Örebro.....	126
BASFakta.....	126
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	128
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	128
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	129
Västmanland	130
BASFakta.....	130
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	132
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	132
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	133
Dalarna	134
BASFakta.....	134
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	136
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	136
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	137
Gävleborg	138
BASFakta.....	138
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	139
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde	140

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	140
Västernorrland	141
BASFakta.....	141
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	143
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	143
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	144
Jämtland	145
BASFakta.....	145
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	147
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	147
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	148
Västerbotten	149
BASFakta.....	149
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	151
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	151
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	152
Norrbotten	153
BASFakta.....	153
Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet.....	155
Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015– 2017 uppdelat per fokusområde	155
Några reflektioner angående länets utveckling och insatser	156
Bilaga 2 – Analysram/modell för rapportering 2017	157
Bilaga 3 – Metodbilaga	160
Bilaga 4 - Regionala mål (RUS-inriktning)	162
Bilaga 5 - Den regionala tillväxtpolitiken: nuläge, behovsbild och åtgärdsförslag	166
Delfråga 1: Vad är den regionala tillväxtpolitikens centrala utgångspunkter? Hur har de sett ut historiskt, var är vi idag och vart kan vi vara på väg?	166
Den regionala tillväxtpolitikens utgångspunkter	166
Delfråga 2: Hur ser situationen ut i landets regioner? Vilka utmaningar och möjligheter är just nu aktuella i olika delar av landet?	167
Regionala utmaningar och möjligheter	167

Delfråga 3: Vad vet vi om regionernas prioriteringar och vad som görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?	168
Mål och prioriteringar på regional nivå	168
Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport	170
Regionernas insatser i det regionala tillväxtarbetet	170
Resultat av det regionala tillväxtarbetet	171
Delfråga 4: Vad vet vi mindre om och hur skulle vi kunna utveckla systemet för lärande och kunskapsutveckling?	172
Material och metod för att skapa helhetsbild	172

Bilagor

Bilaga 1	Länsbeskrivningar
Bilaga 2	Analysram/modell för rapportering 2017
Bilaga 3	Metodbilaga
Bilaga 4	Regionala mål (RUS-inriktning)
Bilaga 5	Den regionala tillväxtpolitiken: nuläge, behovsbild och åtgärdsförslag

En kunskapsutvecklande rapport, N2017/07676/FF

Beslutet att godkänna denna slutrapport har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf.

Handläggningen har gjorts av enhetschef Kristian Viidas, enhetschef Frida Andersson samt handläggarna Peter Malmsten och Sigrid Hedin. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 27 september 2018

Gunilla Nordlöf

Sigrid Hedin

Sammanfattning

Tillväxtverket har i regleringsbrevet för år 2018 (Uppdrag 2.7) fått i uppdrag att ta fram en kunskapsutvecklande rapport där myndigheten ska beskriva och analysera utveckling och resultat inom regional tillväxt. Analysen ska ta hänsyn till territoriella förutsättningar. En länsvis analys av hur prioriteringar och resultat i det regionala tillväxtarbetet kopplar till utvecklingen i länen ska redovisas.

Tillväxtverket bedömer att det finns ett behov av förtydliganden inom politikområdet för att uppmärksamma och hantera plats specifika förutsättningar. På en övergripande nivå är politikens nuvarande riktning relevant i förhållande till de omvärldstrender och aktuella samhällsutmaningar som vi ser.

Komplexa samhällsutmaningar kräver en ansats som sträcker sig över styrnivåer på lokal, regional, nationell och internationell nivå och flera sektorer. Det finns därmed ett fortsatt behov av kunskap om olika platsers specifika möjligheter och utmaningar, liksom kapacitet och förmåga att skapa samverkan över styrnivåer och sektorer. Tillväxtverket bedömer därför att behovet av en platsbaserad politik har ökat.

Riktningen i den regionala tillväxtpolitiken har under en längre tid gått mot ökad decentralisering och från och med 1 januari 2019 har landsting det regionala utvecklingsansvaret i samtliga 21 län. Tillväxtverket har noterat en varierande förmåga i regionerna att hantera både planering och genomförande av en politik som blir allt bredare. Tillväxtverket menar att ett ökat fokus på resultat förutsätter en ökad förmåga att anpassa politikens utformning efter en varierad administrativ kapacitet för genomförande.

Den positiva utvecklingen i Sverige som helhet sedan finanskrisen 2008 kan ställas mot en mer splittrad utveckling i landets regioner. Vi ser särskilt skillnader beträffande ekonomisk utveckling, utbildningsnivå, sysselsättningsgrad, livskvalitet och befolkningsutveckling. Även om befolkningen i länen som helhet ökar, minskar befolkningen i vissa länsdelar och vi kan se tilltagande inom regionala skillnader med exempelvis en större befolkningsökning i länens residenstäd.

Angående tillväxtarbetet i Sveriges regioner så ser vi att liknande övergripande regionala prioriteringar hanteras på olika sätt och med olika medel i olika regioner utifrån regionala förutsättningar och gällande regelverk. Ur ett nationellt perspektiv är det dock svårt att återge en heltäckande bild av regionernas tillväxtarbete.

Med utgångspunkt i rapportens resultat rekommenderar Tillväxtverket regeringen att:

Tillsätta en statlig utredning om den regionala tillväxtpolitikens nuläge och framtid

En sådan utredning behövs bland annat mot bakgrund av att:

- Förutsättningarna för den regionala tillväxtpolitiken har förändrats markant sedan den senaste regionalpolitiska utredningen genomfördes för närmare 20 år sedan.
- Den snart avslutade regionbildningen innebär att 21 landstingsstyrda organisationer innehar det regionala utvecklingsansvaret i samtliga län i Sverige, vilket också ger nya förutsättningar för politikområdet.
- Den nationella strategin för hållbar regional utveckling och attraktionskraft 2015–2020 löper ut år 2020 och behöver ersättas av något annat.
- Nya internationella styrdokument har antagits, till exempel Agenda 2030 inklusive de 17 globala hållbarhetsmålen. Dessutom kommer sannolikt en ny strategisk riktning inom EU-samarbetet efter Europa 2020-strategin.

Utredningen bör bland annat belysa aspekter som:

- Mål och prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken.
- Vilka grunduppdrag och särskilda uppdrag som bör åligga regional nivå i relation till regionalt tillväxtarbete.
- Vilken roll administrativ kapacitet spelar i genomförandet av nationell politik.
- Hur den regionala tillväxtpolitiken relaterar till andra politikområden.

Efterfråga en tydligare återrapportering av insatser i relation till hantering av inomregionala skillnader från de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna.

Genomföra pilotprojekt för att pröva nya arbetssätt genom att

- Inrätta kompetensförsörjningsråd för bättre nationell samordning.
- Tillämpa arbetssättet för att upprätta och genomföra länsplan för regional transportinfrastruktur för en annan sakfråga.

Mot bakgrund av genomförd analys och med syfte att åstadkomma bättre förutsättningar för en mer effektiv regional tillväxtpolitik kommer Tillväxtverket att:

- Fortsätta att utveckla analysunderlag och data tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga aktörer, myndigheter och andra för att nå bättre policybeslut inom politikområdet.
- Arbeta vidare med att förbättra datakvalitet i Nyps för att få en mer riktig uppföljning av insatser finansierade med medel från utgiftsområde 19. I detta arbete ingår även utveckling av datalager.
- Implementera ett nytt nationellt uppföljningssystem för projektverksamhet finansierad av anslag 1:1 (utgiftsområde 19).

1 Uppdraget

1.1 Tillväxtverkets uppdrag

Tillväxtverket har i regleringsbrevet för år 2018 (Uppdrag 2.7) fått i uppdrag att ta fram en kunskapsutvecklande rapport där myndigheten ska beskriva och analysera utveckling och resultat inom regional tillväxt.

Analysen ska ta hänsyn till territoriella förutsättningar. En länsvis analys av hur prioriteringar och resultat i det regionala tillväxtarbetet kopplar till utvecklingen i länen ska redovisas.

Uppdraget ska genomföras i dialog med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) och redovisas senast den 30 september 2018.

1.2 Förutsättningar för rapporten

Den regionala tillväxtpolitikens mål är *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*. Regional tillväxtpolitik är ett horisontellt politikområde som finansieras via flera utgiftsområden i statsbudgeten. De åtgärder och insatser som genomförs sker inom flera sektorer och på skilda styrnivåer.

Till detta kommer en regional (territoriell) dimension där en rad platsbaserade faktorer och förutsättningar påverkar utvecklingen. Det handlar till exempel om skillnader beträffande befolkning, utbildning, näringsliv, naturresurser, infrastruktur samt geografi. De regionalt utvecklingsansvariga aktörerna (RUA)¹ har även skiftande förutsättningar, till exempel avseende interna resurser och organisering, att omsätta regionala möjligheter för tillväxt. Resultatperspektivet är många gånger långsiktigt och effekter av genomförda insatser ses ofta först efter lång tid.

För den regionala tillväxtpolitikens långsiktiga utveckling behövs ett kunskapsunderlag med en fördjupad analys som är mer förklarande och problematiserande än vad som rapporteras idag. Denna rapport syftar till att komplettera Tillväxtverkets sammanställning av RUA:s återrapportering av villkorsbeslut och den årliga rapportering som följer upp regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (ofta kallad 1.1-rapporten). Uppdraget redovisas i en rapport som kompletterar övrig rapportering, men som inte i första hand sammanfattar annan rapportering.

Rapporten tar sin utgångspunkt i den regionala nivån (län) där den största delen av politikens insatser beslutas och genomförs. Analyserna i rapporten tar hänsyn till olika territoriella förutsättningar. Rapporten lyfter geografiska områden (typologier) såsom glesbygd, stad, tätort etc. men innefattar inte en länsvis analys. Länsvisa översikter med avseende på övergripande prioriteringar och utveckling återfinns i bilaga 1.

1.3 Mål och syfte

1.3.1 Rapport i en långsiktig utvecklingsprocess

Det övergripande syftet med uppdraget är att bidra till ett bättre underlag för att kunna beskriva och analysera utveckling och resultat inom regional tillväxt. Målsättningen med

¹ Benämns vidare i rapporten som RUA.

rapporten är att *börja bygga upp en helhetsbild av det regionala tillväxtarbetet* och att ge en lägesbild av regionerna och deras utmaningar i förhållande till politikens inriktning. Med ett mer relevant underlag avser Tillväxtverket att *bidra till att förbättra förutsättningarna för den nationella politiska styrningen av den regionala tillväxtpolitiken*.

Det är inte minst viktigt för att möta utvecklingen av överföringen av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelser alternativt kommunala samverkansorgan (regionförbund) till landsting. Denna process har pågått sedan slutet av 1990-talet och är genomförd 1 januari år 2019. Ett mer likartat ansvar för det regionala genomförandet av tillväxtpolitiken bör kunna förenkla den politiska styrningen på nationell nivå. Samtidigt påverkar olika regionala förutsättningar genomförandets inriktning, vilket fortsatt kan försvåra en överblick och helhetsbild. En god dialog mellan olika styrvivåer blir därför ett allt viktigare verktyg för styrning

Tillväxtverkets mål med uppdraget är att ta fram en skriftlig rapport som kompletterar övriga rapporteringar. Tanken är att rapporteringen ska vara en del i en kunskapsutvecklande process där denna rapport utgör ett första steg i ett långsiktigt arbete med att hitta arbetsätt, innehåll och kunskap som kan förmedla en mer heltäckande bild av det regionala tillväxtarbetet i Sverige med avseende på inriktning, insatser och resultat. Rapporteringens framtida form och innehåll kommer fortsatt att utvecklas i dialog mellan Näringsdepartementet och Tillväxtverket.

1.3.2 Rapporten har en explorativ ansats

Då denna rapport är ett första steg i ett långsiktigt arbete har arbetsättet varit explorativt. Vi har sökt oss fram för att hitta metoder, material och arbetsätt för att inventera befintlig kunskap och identifiera kunskapsluckor för att börja bygga upp den önskade helhetsbilden.

Tillväxtverket har en rad regeringsuppdrag som omfattar en bred arsenal av insatser inom den regionala tillväxtpolitiken, men också till viss del inom andra politikområden. Tillväxtverket tar årligen fram en mängd kunskap och statistik om förutsättningar och resultat för utvecklingen i alla delar av landet. Tillväxtverket bidrar även genom verktyget finansiering till att ny och viktig kunskap för den regionala tillväxtpolitiken tas fram och omsätts av andra aktörer.

Genom detta uppdrag ges en möjlighet att väga samman kunskap och fakta som produceras både inom myndigheten och av andra aktörer. Ett bredare och djupare analysunderlag skapar också en större förståelse för varför den hittillsvarande utvecklingen ser ut som den gör. Det bör underlätta möjligheterna för att, efter hand, kunna förmedla en bättre sammantagen bild av regioners och platsers förutsättningar för utveckling och framgång. Därmed skapas också bättre förutsättningar att utforma en politik som bättre kan möta framtida samhällsutmaningar i olika delar av landet.

1.3.3 Uppdragets och rapportens övergripande frågeställningar

Politikens redskap för att nå målet *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft* formas av insatser inom en rad olika politik- och utgiftsområden där statsbudgetens utgiftsområde 19 utgör kärnan för insatserna. Samtidigt vet vi att förutsättningar förändras över tid och de politiska insatserna med dem.

Rapportens övergripande frågeställning är att söka svar på *om den nationella inriktningen på politiken är rätt och om det är rätt typ av insatser som genomförs*.

För att kunna belysa den övergripande frågeställningen har vi identifierat följande delfrågor i rapporten:

1. Vilka är den regionala tillväxtpolitikens centrala utgångspunkter? Hur har dessa sett ut historiskt och vilka kan trenderna framåt vara?
2. Hur ser situationen ut i landets regioner? Vilka utmaningar och möjligheter är just nu aktuella i olika delar av landet?
3. Vilka är regionernas prioriteringar och vad görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar dessa mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?
4. Vilka kunskapsluckor finns och hur kan systemet för lärande och kunskapsutveckling förbättras?

I dialog med Näringsdepartementet har det framkommit att rapporten bör ge rekommendationer kring policyutveckling för politiken. Det handlar i detta avseende om att bedöma om genomförandet av det regionala tillväxtarbetet och dess resultat motsvarar de omvärldsförändringar, prioriteringar och utvecklingsbehov som finns. Fokuset ligger således inte på att bedöma politikens måluppfyllelse.

1.4 Målgrupp för rapporten

Regeringskansliet och framför allt Näringsdepartementet är de huvudsakliga målgrupperna för rapporten. Rapportens målgrupper är därutöver RUA samt de myndigheter som nämns i förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete.

1.5 Metod och material för framtagande av rapport

Rapportens delar har arbetats fram på olika sätt (se tabell 1 för en översikt). De huvudsakliga källorna har utgjorts av Tillväxtverkets egna underlag, rapporter och tillgänglig regional statistik. Ett viktigt underlag är de regionalt utvecklingsansvariga aktörernas årliga återrapportering av det regionala tillväxtarbetet samt enskilda uppdrag, såsom den årliga uppföljningen av *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder*. I budgetpropositionen för utgiftsområde 19 används också indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner (se avsnitt 4) samt insatser som finansieras inom utgiftsområdet. På en strategisk nivå används också mer kvalitativa instrument för uppföljning. Ett av dem är Näringsdepartementets mål- och resultatdialoger samt Tillväxtverkets strategiska dialoger med aktörer som har regionalt utvecklingsansvar i länen.

Utgiftsområde 19 och län är den nivå som i första hand har använts som utgångspunkt för diskussion och redovisningar. I avsnitt 5 har vi gjort en sammanställning av regionala prioriteringar genom att belysa inriktningen i regionernas regionala utvecklingsstrategier (RUS:ar). Vi ger även en översikt över de regionala utvecklingsstrategiernas aktualitet och giltighet. Översikten baseras på en sammanställning av 21 läns regionala utvecklingsstrategier som är insamlad under våren 2018 genom ett enkätutskick till RUA.² Erfarenheter från Tillväxtverkets strategiska regionala dialoger har också sammanställts och bedömts.

En stor del av årliga rapporteringar för insatser inom den regionala tillväxtpolitiken har lästs igenom och vi har kategoriserat rapporternas innehåll efter en analysmodell (se

² Tillväxtverket (2018). Regionala utvecklingsstrategier 2018. En sammanställning

avsnitt 5.3) innehållande ett antal kriterier som kännetecknar den regionala tillväxtpolitiken.

Tillväxtverket har även kartlagt vilka utvärderingar som RUA har genomfört under perioden 2016–2017 för att skapa oss en bild av vilken typ av insatser som har utvärderats, vilka resultat som har redovisats och om vi kan se några mönster vid jämförelse mellan olika utvärderingar. Utvärderingarna samlades in under våren 2018 genom en förfrågan till RUA. Totalt inkom 92 rapporter, varav 39 stycken (42 procent) beskrevs som en utvärdering³. Endast utvärderingar som beställts av en regionalt utvecklingsansvarig aktör har tagits med i kartläggningen.

I avsnitt 6 gör vi avslutningsvis en tematisk utblick mot regionernas arbete med kompetensförsörjning. Kompetensförsörjning är nämligen ett område inom det regionala tillväxtarbetet som rört sig framåt under en följd av år, under de senaste åren dessutom med koppling till integration. Vi har där bland annat studerat de olika uppdrag som RUA och Tillväxtverket har haft inom området sedan år 2010 respektive 2012 inklusive de tillgängliga resultat och förslag som Tillväxtverket har identifierat angående hur arbetet med kompetensförsörjningsfrågorna skulle kunna utvecklas.

Slutligen har vi under uppdragets genomförande försökt länka samman de olika delarna för att få en första sammantagen bild av genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken och den regionala utvecklingen (avsnitt 2). Vi måste här vara tydliga med att samhällsutvecklingen påverkas av en mängd olika faktorer där insatserna inom den regionala tillväxtpolitiken utgör en liten del. Vi har inte heller studerat politikområdets alla delar. De i sammanhanget stora insatser som genomförs inom ramen för sammanhållningspolitiken berörs bara översiktligt i rapporten, trots att dessa insatser i ekonomiska termer har en dominerande roll och i hög utsträckning påverkar hur nationella medel fördelas. Vi återkommer till sammanhållningspolitikens roll i kommande rapporteringar.

Vi har haft ett dialogbaserat arbetssätt kring rapportens övergripande upplägg, innehåll, tematiska utblick samt analys och tolkning av resultat. Vi har haft två avstämningar med Näringsdepartementet (9 mars och 18 maj). Dessutom har vi genomfört fyra interna workshops på Tillväxtverket (en i januari, en i maj och två i augusti) för att utarbeta och bearbeta rapportens innehåll.

Framtagandet av rapporten har inneburit vissa metodmässiga utmaningar. En utmaning är att rapporten till stor del baseras på skriftliga källor. Vi är därmed i stor utsträckning utlämnade till aktörers inrapporteringar i vilka det kan saknas information av betydelse alternativt finnas ej korrekt information. I och med att vi har valt att inte diskutera måluppfyllelsen så försvåras i viss mån också en normativ tolkning, det vill säga om någonting är positivt eller negativt för måluppfyllelsen.

Uppsummerat kompletterar rapporten Tillväxtverkets övriga rapporteringar genom att den innehåller:

- En historisk tillbakablick och nulägesbeskrivning av den regionala tillväxtpolitikens utgångspunkter.
- Kort fakta om utvecklingen i Sveriges län (se också *Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018*).

³ Utvärdering har definierats som en systematisk studie av en specifik aktivitet (till exempel en insats, projekt, program, politik) där det värderas (till exempel mot mål). (Sandberg, B. & Faugert, S. (2016). Perspektiv på utvärdering, Studentlitteratur.)

- En nulägesbeskrivning av de regionala utvecklingsstrategiernas aktualitet och övergripande inriktning.
- En belysning av årets återrapporteringar enligt en analysmodell.
- En belysning av finansiell samverkan mellan anslag 1.1, 1.3 och medel tillgängliga inom den Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF).
- En första bild av regionernas egna arbete med uppföljning och utvärdering av det regionala tillväxtarbetet.
- En blick mot hur sakområdet kompetensförsörjning har utvecklats inom det regionala tillväxtarbetet.

Tabell 1 Rapportens innehåll och huvudsaklig metod och material för att beskriva och analysera utveckling och resultat inom regional tillväxt

Delfråga	Rapportavsnitt	Beskrivning	Metod / material
1. Vilka är den regionala tillväxtpolitikens centrala utgångspunkter? Hur har dessa sett ut historiskt och vilka kan trenderna framåt vara?	3. Regional utvecklings- och tillväxtpolitik – igår, idag och imorgon	Historisk tillbakablick, nuläge samt viss framåtblick	Litteraturstudie
2. Hur ser situationen ut i landets regioner? Vilka utmaningar, och möjligheter är just nu aktuella i olika delar av landet?	4. Utmaningar och möjligheter i Sveriges regioner Bilaga 1 Länsbeskrivningar ⁴	Utvecklingen i Sveriges län	Registerdata Nordregio Regional Potential Index BRP+
3. Vad vet vi om regionernas prioriteringar och vad som görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?	5. Den regionala tillväxtpolitikens prioriteringar, verktyg, insatser och resultat	Översikt innehåll i regionala utvecklingsstrategier	Enkät till RUA Regionala utvecklingsstrategier
	Bilaga 1 Länsbeskrivningar	Sammanställning / analys av årliga rapporteringar och Tillväxtverkets strategiska regionala dialoger	Litteraturstudie Dialog / intervjuer
	Bilaga 4 Regionala mål	Finansiering av regionalt tillväxtarbete	Nyps
		Sammanställning och analys av regionala uppföljningar / utvärderingar	Litteraturstudie
	6. Tematisk utblick		Litteraturstudier

⁴ Bilaga 1 innehåller beskrivningar av länen genom ett antal nyckeltal för områdena arbetsmarknad, befolkning, ekonomi och företagande samt information om regionalt utvecklingsansvarig aktör, regionala prioriteringar, fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet 2017 och projektmedel och ERUF 2015–2017 samt en kort reflektion om länens utveckling.

2 Slutsatser och rekommendationer

Nedan redovisar vi slutsatser och rekommendation för att förbättra kunskapsutveckling och nationell styrning inom det regionala tillväxtarbetet.

2.1 Slutsatser

Tillväxtverket bedömer att det finns ett behov av förtydliganden inom politikområdet för att uppmärksamma och hantera platsspecifika förutsättningar.

Den regionala tillväxtpolitikens mål är att nå *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*. Detta innebär att alla delar av landet måste få utvecklas utifrån sina förutsättningar. Det innebär till exempel att hänsyn behöver tas till näringslivsstruktur, absoluta och komparativa fördelar, befolkningstäthet och avstånd till marknader. Kunskap om platsens specifika förutsättningar är därför viktigt för utformandet av en effektiv politik.

För en mer utförlig faktagenomgång av hur utvecklingen ser ut i Sveriges funktionella analysregioner hänvisar vi till Tillväxtverkets rapport *Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018*.

Det kan konstateras att på en övergripande nivå är politikens nuvarande riktning relevant i förhållande till de omvärldstrender och aktuella samhällsutmaningar som vi ser. Studier visar att hanteringen av komplexa samhällsutmaningar kräver en ansats som sträcker sig över styrnivåer på lokal, regional, nationell och internationell nivå och flera sektorer.

Det gör att det finns ett fortsatt behov av kunskap om olika platsers specifika möjligheter och utmaningar, liksom kapacitet och förmåga att skapa samverkan över styrnivåer och sektorer. Tillväxtverket bedömer därför att behovet av en platsbaserad politik har ökat.

Riktningen i den regionala tillväxtpolitiken har under en längre tid gått mot ökad decentralisering där ansvaret har överförts från nationell till regional nivå. Från och med 1 januari 2019 har landsting det regionala utvecklingsansvaret i samtliga 21 län. Samtidigt har den, under de senast årtiondena, processen mot, färre och därmed större regioner avstannat.

Det senaste året ser vi också riktade nationella satsningar mot specifika typer av territorier såsom landsbygd och stad. Detta har motiverats med ett behov av att hantera tilltagande skillnader och de särskilda utmaningar som finns både i landsbygder och i städer, och att ett mer samordnat agerande mellan olika samhällsnivåer skapar förutsättningar för ett mer framgångsrikt genomförande.

Tillväxtverket konstaterar att det finns en risk att de olika riktade insatserna inte kopplas till varandra och inte hänger ihop och till och med kan få en negativ påverkan i ett större territoriellt sammanhang. För att undvika detta menar vi att det krävs en helhetssyn och noggranna konsekvensanalyser vid utformning av insatser.

Tillväxtverket har i sitt arbete noterat att det finns en varierande förmåga i regionerna att hantera både planering och genomförande av en politik som blir allt bredare. Vi menar därför att ett ökat fokus på resultat förutsätter en ökad förmåga att anpassa politikens utformning efter en varierad administrativ kapacitet för genomförande.

2.1.1 Kännetecken för utvecklingen i Sveriges regioner

2.1.1.1 Det går olika bra i olika län

Sedan finanskrisen 2008 har ekonomin i Sverige återhämtat sig bra. Den positiva utvecklingen för Sverige som helhet kan dock ställas mot en mer splittrad utveckling på regionnivå. Vi ser särskilt skillnader beträffande ekonomisk utveckling, utbildningsnivå, sysselsättningsgrad och livskvalitet mellan olika regioner. Högst andel personer med en minst treårig eftergymnasial utbildning finns i Stockholm följt av Uppsala, lägst andel återfinns i Gävleborgs län. Sysselsättningsgraden är högst i Stockholms län och lägst i Blekinge län. Basfakta för samtliga län redovisar vi i avsnitt 4 och bilaga 1.

Befolkningsförändringar, flyttströmmar och demografiska obalanser är långvariga processer som har sin utgångspunkt i bland annat förändrade ekonomiska förutsättningar i olika delar av landet. Samtliga län har haft en positiv befolkningsutveckling de senaste åren. Men även om befolkningen i länen som helhet ökar, minskar befolkningen i vissa länsdelar. En orsak till detta är demografiska obalanser med relativt sett få kvinnor i fertil ålder vilket resulterar i ett lågt barnafödande. Vi ser således tilltagande inomregionala skillnader med exempelvis en större befolkningsökning i lärens residensstäder jämfört med mer glest befolkade områden.

2.1.1.2 Högst potential finns i storstadsregionerna

Med vissa undantag har urbana och *intermediate*⁵ län störst sammanvägd *demografisk, arbetsmarknadsmässig* och *ekonomisk potential*, medan landsbygds-län har lägre placeringar på Nordregio Regional Potential Index, som är en ranking av nordiska regioner. Bilden av utvecklingen är dock inte entydig. Delar av norra Sverige har exempelvis ett näringsliv med hög produktivitet och internationell konkurrenskraft. I Norrbottens län finns till exempel ett näringsliv med bas i råvaruindustrin. Samtidigt ser vi strukturella problem med avseende på befolknings- och näringslivsutveckling i delar av sydöstra Sverige. Det innebär att genomförda och planerade insatser måste anpassas för att kunna möta både skilda regionala och inomregionala förutsättningar.

För att få en mer heltäckande bild behöver också ett individperspektiv läggas till det territoriella. Det finns särskilt skillnader beträffande utbildnings- och sysselsättningsnivåer mellan kvinnor och män och vad gäller individers bakgrund (utländsk eller svensk). Det kan konstateras att kvinnor över lag har en högre utbildningsnivå än män, vilket dessutom är en utveckling som har förstärkts under senare år. Samtidigt har män alltså en något högre sysselsättningsnivå än kvinnor.

Tillväxtverket konstaterar att det finns ett fortsatt stort behov av att belysa skilda regionala utmaningar och möjligheter på olika administrativa och geografiska nivåer såsom län, funktionella analysregioner och kommuner för att identifiera problem som kan hanteras på en policynivå. För att kunna genomföra en platsbaserad ansats är det viktigt med tillgång till data, till och med på en lägre nivå än kommunnivå. Detta kan till exempel gälla för ytstora kommuner eller tätbefolkade områden med socioekonomiska skillnader.

Tillväxtverket ser också ett ökat behov av att säkerställa tillgång till analysunderlag i relation till den bredare tematiska inriktning som det regionala tillväxtarbetet har gått och går emot. Här handlar det särskilt om analysunderlag i relation till social och miljömässig utveckling.

⁵ *Intermediate län* har åtminstone en större stad som inte är landets huvudstad.

2.1.2 Kännetecknen för det regionala tillväxtarbetet i Sveriges regioner

2.1.2.1 Regionerna har liknande övergripande prioriteringar

Vid en jämförelse av regionerna ser vi att det på en övergripande nivå finns en betydande överensstämmelse mellan vilka områden som är prioriterade att arbeta med, både regionalt och nationellt. När det gäller mål och prioriteringar så finns ett tilltagande fokus mot inkluderande tillväxt samt en fortsatt tonvikt på en platsbaserad ansats.

Det kan konstateras att nuvarande regionala prioriteringarna är i linje med tre av den nationella strategins fyra prioriteringar, nämligen (1) innovation och företagande, (2) attraktiva miljöer och tillgänglighet och (3) kompetensförsörjning. Den fjärde prioriteringen internationellt samarbete är dock inte lika tydligt förekommande.

Regionernas prioriteringar är vidare i linje med OECD:s policyfas som syftar till att nå inkluderande tillväxt, och de faktorer som OECD bedömer ha betydelse för regional utveckling (innovation, infrastruktur och kompetens).

Vad gäller miljö- och klimatfrågor är dessa inte starkt närvarande i länens prioriteringar. Detta beror till viss del på att i flera regionala utvecklingsstrategier är miljö- och klimatfrågor inte framlyfta som egna prioriteringar utan är istället perspektiv som genomsyrar hela strategin.

2.1.2.2 Nya frågor är på stark frammarsch

Förutom fortsatt stark närvaro av prioriteringar med koppling till näringslivsutveckling i form av innovation, företagande och entreprenörskap ser Tillväxtverket att nya frågor är på stark frammarsch inom det regionala tillväxtarbetet. Sådana frågor är samhällsplanering, inklusive fysisk planering, samt hantering av sociala utmaningar, vilka båda har en stark närvaro i RUS-inriktning.

Utblicken i avsnitt 6 mot kompetensförsörjningsområdet visar att det regionala tillväxtarbetet i allt högre grad innefattar matchningsarbete, det vill säga arbetsmarknadspolitik. Det kan till exempel handla om att ta fram bättre analysunderlag för att kunna möta företagens både nuvarande och framtida behov av kompetens. I den pågående arbetsmarknadsutredningen utreds bland annat hur den statliga arbetsmarknadspolitikerna i större utsträckning ska samverka med relevanta aktörer, som till exempel regionalt utvecklingsansvariga aktörer. Utredningen slutrapporterar i januari 2019. Om utredningen väljer att lägga förslag inom detta område kan det innebära att arbetsmarknadspolitikerna får ett tydligare regionalt genomförande de kommande åren.

2.1.2.3 De regionala utvecklingsstrategierna – nya tas fram eller omarbetas

Många regionala utvecklingsstrategier är under framtagande eller revidering vilket kan ge en ny inriktning de kommande åren. Den snart avslutade regionbildningen kan också komma att påverka framtida prioriteringar i samband med att landstingens verksamhetsområden integreras med ansvaret för regionala utvecklingsfrågor.

Vi ser att regeringen har beslutat om flera nationella sektorsstrategier som ska hanteras på regional nivå. Inom politikområdet ser Tillväxtverket en ökning av regeringsuppdrag som riktar sig direkt till kommunal nivå (se avsnitt 5.3), alternativt som kräver involvering av lokal nivå i genomförandet av insatser. För att insatserna ska få ett framgångsrikt genomförande krävs mottagarkapacitet på den nivå som uppdragen riktar till och eftertanke vid utformning av uppdrag.

Då nya sakfrågor, till exempel fysisk planering och utbildning, och aktörer tillkommer finns behov av att de aktörer på nationell nivå som ansvarar för utveckling och samordning av regionalt tillväxtarbete, inkluderar dessa sakfrågor och tillhörande politikområden i sitt arbete. På det sättet kan en samordnad statlig styrning säkerställas.

2.1.2.4 Olika verktyg och medel för att hantera liknande prioriteringar

Trots liknande prioriteringar på en övergripande nivå kan vi se att inriktningen på regionernas insatser varierar. Det är svårt att från ett nationellt perspektiv återge en heltäckande bild av regionernas tillväxtarbete. Statlig finansiering finns ofta med i regionernas utvecklingsarbete. Merparten av medlen kommer dock inte från det utgiftsområde som har fokus på regional tillväxt utan från andra sektorsområden, exempelvis forskning och innovation eller näringsliv. I förhållande till dessa områden utgör den regionala tillväxtpolitiken en balanserande kraft, som i högre grad fördelar investeringsmedel till företag och FoU i Sveriges befolkningsmässigt mindre regioner.

Inom den regionala tillväxtpolitiken sker finansiering av insatser genom samverkan, och nationell finansiering går till ändamål som är prioriterade av både nationell och regional nivå. En redovisning av utgiftsområde 19, och anslag 1.1, 1.2 och 1.3, visar tydligt att regionerna har tillgång till olika typer och volymer av finansiering och verktyg (se tabell 6). Mest finansiering erhåller de fyra nordligaste länen, som får knappt hälften av de nettobeviljade medlen. Avgränsningen till utgiftsområde 19 medför att fokus hamnar på de län som har en relativt stor tilldelning av medel.

ERUF är en viktig finansieringskälla för insatser. Sannolikt kommer utformningen av sammanhållningspolitiken för perioden 2021–2027 att innebära mindre EU-pengar för genomförande av den regionala tillväxtpolitiken i Sverige. Det påverkar i sin tur genomförandet av insatser på regional och lokal nivå och särskilt i de befolkningsmässigt mindre regionerna.

2.1.2.5 Projekt har stor betydelse för genomförandet av politiken

Projekt har stor betydelse för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken och en återkommande fråga är om projekt är rätt för ett systemutvecklande uppdrag. Fördelarna är att det möjliggör fokuserat arbete och ger en möjlighet att testa nya saker. Nackdelarna är att det kräver administration samt att det förutsätter att projektägarna har ett långsiktigt perspektiv och en kapacitet att tillvarata projektens resultat.

Tillväxtverket konstaterar att regionerna har en relativt svag åiterrapportering av hur inomregionala skillnader hanteras i genomförandet av insatser. Med tanke på de riktade insatserna mot landsbygd och stad, finns ett ökat behov av att belysa denna aspekt. Tillväxtverket konstaterar att samverkan mellan vissa statliga myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga har särskilda utmaningar. Det finns därför behov av att se över myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet och hur detta kan utvecklas. Tillväxtverket lämnar förslag på hur detta kan hanteras i en särskild åiterrapportering⁶.

2.1.2.6 Fortsatt svårt att fånga det regionala tillväxtarbetets resultat

Det är svårt att få en relevant helhetsbild av det regionala tillväxtarbetets insatser och resultat vilket huvudsakligen beror på olika organisatoriska förutsättningar och beroendet av andra politikområden. Detta medför i sin tur fortsatta utmaningar när det gäller att

⁶ Statliga myndigheters medverkan i regionala tillväxtarbetet (U 2.8) 2018-09-14

samordna och aggregera resultat från insatserna, samt att visa på kausala samband mellan genomförda insatser och långsiktiga effekter i regionerna.

Under de senaste åren har den regionala tillväxtpolitiken präglats av ett större fokus på resultat, med tonvikt på effekter som uppstår på längre sikt. Det har i sin tur aktualiserat frågor om politikens mål och programteori. Tillväxtverket konstaterar att det är en svag resultatredovisning i de årliga rapporteringarna samt att regionerna utvärderar sin verksamhet i olika grad. Möjliga orsaker kan vara att den variation som förekommer erbjuder relativt stora regionala frihetsgrader och en bredd i insatsportföljerna som inte lätt låter sig utvärderas eller aggregeras resultatmässigt. En annan orsak kan vara bristande kapacitet att genomföra utvärderingar på regional nivå.

Genomgången av både regionernas egna utvärderingar och de utvärderingar som Tillväxtverket genomför, framförallt inom ramen för ERUF, visar emellertid att insatser genomförs enligt plan, men i vilken uträkning de är rätt för ändamålet är betydligt svårare att säga.

Det mest omfattande och systematiska utvärderingsarbetet bedrivs inom ramen för ERUF:s program. Där har det även bedrivits utvärderingsinsatser över tid. Resultaten visar på ett betydande engagemang från universitet och högskolor, framförallt i norra delen av Sverige, inom området forskning och innovation, samt att insatser sker inom områden som lyfts fram som regionala styrkeområden. Företagens deltagande har ökat över tid, men de insatser som genomförs tenderar att ligga tidigt i innovationsprocessen och långt från kommersialisering av produkter.

Gällande insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft visar utvärderingarna att det över tid har skett en förskjutning från att projekten utvecklar metoder och stärker det företagsfrämjande systemet, mot att insatser i högre utsträckning riktar sig direkt till företag. I relation till projektens budget finns det dock betydande variationer avseende hur många företag insatserna når. I frånvaro av en utvecklad programteori, som anger ifall målet är att påverka utvecklingen på lång sikt eller stärka konkurrenskraften i många företag på kort sikt, är det svårt att värdera utvärderingsresultaten. Just frånvaron av en tydlig programteori lyfts också upp av utvärderingarna som en förutsättning för att kunna följa upp och utvärdera resultat.

En utmaning för policyutvecklingen på nationell nivå är fortsatt att hantera den regionala nivåns olikhet. Därtill har vi en målstruktur som inte möjliggör utvärdering av effekter. Vi behöver därför utveckla arbetet med genomförandet av politiken och förbättra möjligheterna till uppföljning, utvärdering och lärande.

På regeringens initiativ har det tagits betydande steg i riktning mot att skapa förutsättningar för ökat fokus på resultat. Tillväxtverkets uppföljningar av regionernas årliga rapporteringar visar att det finns ett stort behov, och att det återstår en hel del arbete.

2.2 Rekommendationer

2.2.1 Tillsätt en statlig offentlig utredning om den regionala tillväxtpolitikens nuläge och framtid

Under de senaste tio åren har förutsättningarna för den regionala tillväxtpolitiken förändrats markant. Den senaste regionalpolitiska utredningen genomfördes i början av 2000-talet. Tillväxtverket menar därför att regeringen bör tillsätta en statlig offentlig utredning för att säkerställa en utveckling av den regionala tillväxtpolitiken som tar

utgångspunkt i en platsbaserad ansats. En utredning är särskilt angelägen med anledning av att:

- Förutsättningarna för den regionala tillväxtpolitiken har förändrats markant sedan den senaste regionalpolitiska utredningen genomfördes för närmare 20 år sedan.
- Den snart avslutade regionbildningen innebär att 21 landstingsstyrda organisationer innehar det regionala utvecklingsansvaret i samtliga län i Sverige, vilket också ger nya förutsättningar för politikområdet.
- Den nationella strategin för hållbar regional utveckling och attraktionskraft 2015–2020 löper ut år 2020 och behöver ersättas av något annat.
- Nya internationella styrdokument har antagits, till exempel Agenda 2030 inklusive de 17 globala hållbarhetsmålen. Dessutom kommer sannolikt en ny strategisk riktning inom EU-samarbetet efter Europa 2020-strategin.

Tillväxtverket anser att det finns några aspekter som en sådan utredning särskilt bör belysa. En viktig aspekt handlar om mål och prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken. Det finns i synnerhet ett behov av att se över och utveckla en målstruktur som underlättar utvärderingar av effekter.

Tydliga mandat, uppdrag och tillräcklig administrativ kapacitet är förutsättningar för ett framgångsrikt genomförande. En utredning bör därför se över de grunduppdrag och särskilda uppdrag som bör åligga regional nivå i relation till regionalt tillväxtarbete, så att dessa är ändamålsenliga i förhållande till de 21 landstingens bitvis olika förutsättningar.

Det behövs också en belysning av vilken roll administrativ kapacitet spelar i genomförandet av nationell politik, både kapacitet på nationell och regional nivå. Det är till exempel viktigt att den nationella nivån har kapacitet att organisatoriskt möta en bredare tematisk och sektorsövergripande inriktning i det regionala tillväxtarbetet. En utredning bör därför också belysa hur den regionala tillväxtpolitiken relaterar till andra politikområden.

Ett ytterligare område som en utredning bör behandla avser nya styrmodeller och arbetssätt, inklusive resultatuppföljning. Det kan handla om att se över existerande och belysa nya styrmodeller, finansieringsmodeller och arbetsmetoder för det regionala tillväxtarbetet. Här bör lärdomar dras från vilka styrmodeller för att stärka genomförandet av nationell politik som tillämpas i andra länder. En utredning bör även belysa möjligheter och utmaningar beträffande en platsbaserad ansats i relation till resultatredovisning.

Tillväxtverket erbjuder sig att bistå med vår kunskap och kompetens vid utformningen av utredningens uppdrag och vid dess genomförande.

2.2.1.1 Andrahandsalternativ – särskilt uppdrag till Tillväxtverket

Om det inte är möjligt att tillsätta en utredning inom området, så föreslår Tillväxtverket, som ett andrahandsalternativ, att regeringen ger Tillväxtverket ett särskilt uppdrag. Uppdraget skulle då innebära att myndigheten utreder och lämnar förslag kring de aspekter som definieras ovan. Tillväxtverket vill i detta sammanhang betona att en sådan utredning är resurskrävande, vilket således kräver att en särskild finansiering kopplas till uppdraget.

2.2.2 Efterfråga en tydligare återrapportering av insatser i relation till hantering av inomregionala skillnader

Med anledning av den ökade betoningen på inomregionala skillnader samt riktade insatser till specifika territorier såsom stad och landsbygder behöver regeringen efterfråga en tydligare återrapportering från de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna. En sådan återrapportering behöver omfatta hur inomregionala skillnader och olika typer av territorier adresseras i det regionala tillväxtarbetet.

Tillväxtverket föreslår därför att regeringen i villkorsbeslut för regional tillväxt uppmanar de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna om en sådan återrapportering. Tillväxtverket föreslår också att regeringen ser över anslagsändamålet inom utgiftsområde 19 för att möjliggöra finansiering av data och analysverktyg. Detta är nödvändigt för att kunna följa den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen på olika administrativa nivåer, såsom län, kommun samt en mer geografisk detaljerad nivå än kommun.

2.2.3 Genomför pilotprojekt för att pröva nya arbetssätt

I väntan på resultaten från en statlig offentlig utredning bedömer Tillväxtverket att det redan nu finns möjlighet för regeringen att genomföra två konkreta pilotprojekt för att pröva nya arbetssätt för nationell samordning samt finansiering av regionalt tillväxtarbete. De pilotprojekt som Tillväxtverket föreslår ska utvecklas vidare är:

2.2.3.1 Inrätta kompetensförsörjningsråd för bättre nationell samordning

För ett framgångsrikt kompetensförsörjningsarbete behöver olika mål, inriktningar och insatser komplettera varandra och samordnas. För att förbättra samordningen av nationella uppdrag och insatser till regional nivå behövs därför ett nära samspel mellan olika styrvåder. Här finns möjlighet att genomföra Tillväxtverkets förslag att inrätta ett nationellt kompetensförsörjningsråd och låta detta fungera som en pilot för en sådan nationell samordning. Rådets uppgift bör bland annat vara att ta fram en gemensam kunskapsbild över nationella och regionala kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt i hela landet.

2.2.3.2 Tillämpa arbetssätt för att upprätta och genomföra länsplan för regional transportinfrastruktur för annan sakfråga

Pröva arbetssättet för att etablera och genomföra länsplan för regional transportinfrastruktur för en annan sakfråga än transportinfrastruktur. Till exempel skulle det gå att pröva detta arbetssätt inom innovationsområdet i några regioner.

2.2.4 Tillväxtverkets åtaganden med anledning av genomförd analys

Mot bakgrund av genomförd analys så ser Tillväxtverket ett behov av att höja kvalitet på data och i högre grad tillgängliggöra denna. På så vis åstadkommer vi bättre förutsättningar för en mer effektiv regional tillväxtpolitik. Vi kommer därför att:

- Fortsätta att utveckla analysunderlag och data tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga aktörer, myndigheter och andra för att nå en ökad förståelse för bredden i det regionala tillväxtarbetets genomförande. Det ger ett bättre underlag för policybeslut inom politikområdet.
- Arbeta vidare med att förbättra datakvalitet i Nyps för att få en mer tillförlitlig uppföljning av insatser finansierade med medel från utgiftsområde 19. I detta arbete ingår även utveckling av datalager.

- Implementera nytt nationellt uppföljningsystem för systematisk utvärdering och lärande med fokus på verksamhet finansierad av anslag 1:1 (utgiftsområde 19).

3 Regional utvecklings- och tillväxtpolitik – igår, idag och imorgon

I detta avsnitt adresserar vi delfråga ett, det vill säga *hur har den regionala tillväxtpolitikens utgångspunkter sett ut historiskt, var är vi idag samt vart vi är på väg*. Vi inleder med en historisk tillbakablick, sedan fångar vi upp några aktuella internationella trender och teorier inom politik för hållbar regional tillväxt. Vi sätter dessa även i relation till det landskap av aktörer och praktiker som utvecklats i genomförandet av den svenska regionala tillväxtpolitiken. Avslutningsvis formulerar vi några tankar om hur en framtida politik för hållbar tillväxt i alla delar av landet skulle kunna se ut.

3.1 En historisk tillbakablick

3.1.1 Regionalpolitikens framväxt

Synen på offentliga aktörers roll i relation till tillväxt och utveckling i olika delar av landet har varierat över tid. Det var dock först i samband med välfärdsstatens expansion på 1960-talet som det skapades ett specifikt politikområde under benämningen lokaliseringspolitik. Bakgrunden var att konsekvenserna av den industriella utvecklingen och urbaniseringen började bli påtaglig i vissa delar i Sverige. Med hjälp av en aktiv lokaliseringspolitik ville regeringen lösa problemen med en omfattande sysselsättningsminskning inom jord- och skogsbruk, vilket bland annat ledde till utflyttning från skogslänen. En utbyggnad av offentlig service i alla delar av landet skulle leda till regional balans och ett effektivt nyttjande av resurser.⁷

Politiken kännetecknades av en stark tilltro till statens förmåga att planera och påverka utvecklingen. Som verktyg infördes bland annat flera former av investeringsstöd till företag där utgångspunkten var att kompensera företag för geografiska lägesnackdelar med långa avstånd till stora marknader. Ett exempel var lokaliseringsstödet som infördes för att främja industrins utveckling i vissa delar av Norrland.⁸ Stödkartan utformades därefter, där områden med gles bebyggelse och långa avstånd till täta befolkningsstrukturer prioriterades. Stödbeloppens storlek anpassades också i fallande skala till avstånden till marknader och befolkningskoncentrationer.⁹

Under 1970-talet berördes Sverige av två oljekriser som följdes av en lågkonjunktur och tre stora devalveringar (1976–77). Under dessa krisår ökade mängden statliga stöd, bland annat infördes tillfälliga statliga krispaket och stöd för att rädda företag i branscher som stål- och varvsindustrin.¹⁰ Både stöden och politiken kom till stora delar att handla om att minska de sysselsättningsmässiga effekterna av kriserna under 1970-talet.

Den globala finanskrisen 2008–2009 medförde en rad satsningar inom flera politikområden och ett ökat stöd till kommuner och landsting för att kunna möta varsel

⁷ Andersson, Å. E. (1984). Regional mångfald till rikets gagn – En idébok från ERU. Stockholm: Liber förlag. SOU 1971:16 Regional utveckling och planering, 1970 års långtidsutredning. Bilaga 7, utarbetad av ERU. Inrikesdepartementet. Tillväxtanalys (2012). Från aktiv lokaliseringspolitik till regional politik, Working paper/PM, 2012:8.

⁸ Tillväxtanalys (2015). Tillväxtfakta 2015. Tillväxt genom stöd - en bok om statligt stöd till näringslivet.

⁹ Några andra företagsstöd som infördes under 1960- och 1970-talen var Stöd till företag i glesbygd, Sysselsättningsbidrag, Stöd till kommersiell service och Nedsatta socialavgifter för företag i Norrlands inland och i de inre delarna av Svealand.

¹⁰ Tillväxtanalys (2015). Tillväxtfakta 2015. Tillväxt genom stöd - en bok om statligt stöd till näringslivet.

och en allmän nedgång i ekonomin. Det handlade både om breda insatser för till exempel kapitalförsörjning och om stora paket till fordonsindustrin. En tydlig insats var införandet av regionala företagsakuter/företagsjourer i regioner som var hårt drabbade av krisen. Många små- och medelstora företag, även välskötta företag, drabbades hårt av en minskad efterfrågan och bankernas stramare kreditgivning och riskerade därför nedläggning eller konkurs. Tillväxtanalys konstaterar att insatserna var en avvägning mellan att bevara och att ställa om.¹¹

En del åtgärder genomfördes regionalt och lokalt inom ramen för den så kallade varselsamordningen (se även avsnitt 6), där staten gav ledande regionala företrädare (landshövdingar och landsting/regionråd) uppgiften att leda och samordna det regionala arbetet. Insatser för kompetensutveckling dominerade och i huvudsak rörde det sig om mer pengar till befintliga utbildnings- och omställningssystem för krisdrabbade företag och regioner.

3.1.2 Från regionalpolitik till regional tillväxtpolitik

Den politiska ansatsen förändrades under 1980-talet i samband med ekonomins ökade internationalisering och politikens liberalisering. Uppgiften för offentliga aktörer kom mer att handla om att skapa goda generella förutsättningar än om att aktivt försöka påverka den ekonomiska utvecklingen. Fokus låg huvudsakligen på att säkerställa tillgång till service och kvalificerad arbetskraft i alla delar av landet. Den välfärdspolitiska roll som regionalpolitiken tidigare haft tonades ner till förmån för en tillväxtinriktad politik med fokus på att initiera och stödja nyskapande och nyföretagande i stödområdet.

Utlokalisering och flytt av statliga myndigheter och arbetsplatser till områden utanför storstäderna blev ett verktyg för att skapa arbetstillfällen utanför storstadsregionerna. Utbyggnaden av nya universitet och högskolor fick också positiva regionalpolitiska effekter, utöver syftet att öka tillgängligheten till högre utbildningar. Delar av politiken handlade fortsatt om att hantera marknadsmisslyckande till följd av geografiska skillnader, men utgångspunkten var huvudsakligen marknadsliberal och tilltron till den nationella politikens förmåga att påverka utvecklingen hade minskat. Trenden förstärktes av den ekonomiska krisen i början av 1990-talet då statens resurser för att driva en aktiv politik minskade betydligt, samtidigt som offentliga besparingar bidrog till ökade regionala skillnader.¹²

Insikten om behovet av lokalkännedom i hanteringen av insatserna ledde till att regeringen decentraliserade ansvaret för politiken till länsstyrelserna. Länsstyrelserna fick också friare handlingsramar bland annat genom ansvar för ett sammanhållet anslag för regionala utvecklingsinsatser. Regionalpolitiken fick här för första gången ett projektfokus vid sidan av företagsstöden. Medlen till projekt fördubblades därmed.

Allt efter hand så utvecklades politiken i steg mot den regionala tillväxtpolitik vi har idag. År 1998 lanserades den regionala näringspolitiken och i 2001-års proposition om den regionala utvecklingspolitiken fastslog regeringen att de 81 lokala arbetsmarknadsregionerna skulle fungera som funktionella regioner för en ny regional utvecklingspolitik. Ett nytt utgifts- och politikområde bildades genom att slå samman den regionala näringspolitiken och regionalpolitiken till ett utgiftsområde – regional utveckling. I arbetet med dessa funktionella regioner skulle tätorter och gles- och

¹¹ Tillväxtanalys (2013). Näringspolitik i kriser – vad kan vi lära av finanskrisen 2008–2009?

¹² Lindström, B. (1997). Regionalpolitiken i stöpsleven. Perspektiv på regional utveckling och politik i Norden. Stockholm/Köpenhamn: NordREFO R1997:7. Bergquist, A. et al (1997). Den regionala fördelningen av statens utgifter och inkomster. Bilaga 1, SOU 1997:13.

landsbygd ses som kompletterande områden. Detta innebar att den särskilda gles- och landsbygdsdimension som funnits inom regionalpolitiken minskade i betydelse.

I slutet av 1990-talet infördes de regionala tillväxtavtalen som ett medel för samhällsplanering och samordning. Tillväxtavtalens bärande punkt var att skapa ett program för tillväxt och sysselsättning som skulle ligga till grund för en förhandling mellan regional och nationell nivå ifråga om dess finansiering. Tanken var att nationella myndigheter skulle binda upp sig att finansiera avtalens genomförande. Utvärderingar har visat att avtalstanken inte fungerade fullt ut och att samverkan mellan regional och nationell nivå inte uppnåddes i avsedd utsträckning.¹³ Avtalsformen byttes senare ut till regionala tillväxtprogram som sedermera blev regionala utvecklingsstrategier.

Därpå följde flera initiativ med fokus på att stärka den nationella samordningen inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken, det så kallade samordningsuppdraget, RUP-uppdraget och de tematiska myndighetsgrupperna. Uppdragen handlade i stort om att identifiera behov och utarbeta metoder för en effektiv nationell samordning. Regeringen gav även uppdrag till specifika myndigheter att ta fram interna strategier om regional tillväxt och senare strategier om medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

En uppföljning av myndigheternas strategier visade att länken till de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna var svag, såväl i framtagande som i genomförande. Regeringens ändrade därefter sitt uppdrag till att förtydliga att strategierna skulle hantera en medverkan i det regionala tillväxtarbetet och utveckla samverkan och dialog med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna.¹⁴

2007 beslutade regeringen om en strategi – En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Strategin följdes år 2014 av en ny nationell strategi som utvecklade det regionala tillväxtarbetets prioriteringar, verktyg och insatser för politikområdet fram till 2020. Uppföljningar av den nationella strategin från 2009 och 2012 visade att strategin skapat styrkraft i det regionala tillväxtarbetet samt att strategins nationella prioriteringar är vägledande för arbetet på såväl regional som nationell nivå.¹⁵ Tillväxtverket drar samma slutsats i arbetet med den kunskapsutvecklande rapporten.

3.1.3 EU-inträdets betydelse för politikens utformning

1995 gick Sverige med i EU och den nationella regionala utvecklingspolitiken kom därmed att i betydande utsträckning påverkas av EU:s sammanhållningspolitik. En central utgångspunkt för sammanhållningspolitiken utgörs av Lissabonfördragets formulering att Unionen ska främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna.¹⁶ För att åstadkomma detta krävs ett territoriellt perspektiv. Vad det innebär uttrycks i den Territoriella Agendan (TA 2020) som är ett icke-bindande dokument för att arbeta med territoriell sammanhållning. Dokumentet innehåller tre grundläggande principer för det regionala utvecklingsarbetet, vilket medför ett arbete som är gränsöverskridande i tre dimensioner:

- Över geografiska administrativa gränser (gränsregioner och funktionella regioner)
- Över sektorsgränser

¹³ Ds 2003:43, Tillväxtverket 0033, Nutek R2003:13, Nutek 062-2005, faugert&co 2009.

¹⁴ Tillväxtverket (2015). Statliga myndigheters arbete för regional tillväxt 2015–2020. En vägvisare. Info 0614.

¹⁵ Ds 2009:69 & Tillväxtverket dnr 012-2012-1208.

¹⁶ Lissabonfördraget är EU:s senaste fördrag undertecknat i december 2007.

- Över olika geografiska beslutsnivåer (flernivåstyre)

Vidare konstateras att alla regioners territoriella potential ska användas så effektivt som möjligt. För att åstadkomma detta bör politiken utformas efter varje regions unika förutsättningar. Detta kallas för en platsbaserad ansats (*place based policy*).¹⁷ Samma år som den territoriella agendan antogs, det vill säga 2007, kunde alla regioner i Sverige ta del av medel inom den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Genomförandet av sammanhållningspolitiken sker idag genom de så kallades struktur- och investeringsfonderna. I relation till de medel som Sverige investerar i den regionala tillväxtpolitiken är strukturfondernas investeringar betydande (se avsnitt 5.2). Detta medför att den europeiska politiken i stor utsträckning har påverkat både formen och innehållet i den svenska politiken under de senaste tjugo åren.

Vid EU-inträdet fanns till exempel en viss skillnad mellan den svenska och den europeiska synen på regionala aktörers roll i planering och genomförandet av tillväxtpolitiken. I Sverige hade centralmakten genom länsstyrelserna haft en ledande roll medan EU förordade flernivåstyre och utveckling av ett regionernas Europa.¹⁸

Under 1990-talet inspirerades EU-politiken av vetenskapliga teorier som utvecklats och som betonade platsens betydelse för utveckling och tillväxt. Nationalstaten ansågs fortsatt ha en betydande roll avseende grundläggande produktivitetfaktorer, men i takt med att det blev enklare att bedriva gränsöverskridande ekonomisk verksamhet ökade betydelsen av specifika platsers förmåga att etablera plattformar för samverkan mellan näringsliv samt mellan näringsliv, forskning och offentliga aktörer (*triple helix*). Det ansågs därför viktigt för olika regioner att hitta och utveckla sin plats i internationella nätverk och värdekedjor. De vetenskapliga teorierna fick även genomslag i tillväxtpolitiken, där offentliga aktörer gavs en roll som främjare av sektorsövergripande samverkan. Geografisk närhet och kunskap om lokala förutsättningar ansågs viktigt för utformningen av en effektiv politik, vilket gjorde att lokala och regionala aktörers betydelse betonades.¹⁹

Flera faktorer, från minskade nationella resurser till EU-inträdet och nya tillväxteorier, kan därmed ses som motiv till den regionaliseringsprocess som inleddes i Sverige i mitten av 1990-talet och som inneburit en förskjutning av ansvar för den regionala tillväxtpolitiken från nationell till regional nivå. Det fanns också sedan tidigare en diskussion om att regional utveckling borde flyttas till politisk styrda organisationer istället för att hanteras och beslutas av tjänstemän.²⁰ Likaså har troligen tankar om stordriftsfördelar (ekonomiska och specialisering) samt näringslivets ökade rörlighet och förstörade marknader påverkat regionaliseringsprocessen.

Regionaliseringsprocessen har pågått i över 20 år, men det är först från och med årsskiftet 2018/19 som Sverige får en enhetlig administrativ regional nivå i form av 21 landstingsstyrda regioner som har det regionala utvecklingsansvaret. Under de senaste årtiondena har också flera utredningar utan framgång förordat en indelning i färre och

¹⁷ Territorial Agenda of the European Union Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions. Agreed on the occasion of the Informal Ministerial Meeting on Urban Development and Territorial Cohesion in Leipzig on 24 / 25 May 2007.

¹⁸ Se till exempel Törnqvist, G. (1993/1996). Sverige i nätverkens Europa. Gränsöverskridandets former och villkor, Liber.

¹⁹ Se till exempel Sölvell, Ö., Lindqvist, G. Ketels, C. (2003). The Cluster Initiative Greenbok.

²⁰ Se till exempel Statens offentliga utredningar (1992). Regionala roller en perspektivstudie, SOU 1992:63.

större regioner. Konkret har det handlat om en indelning i mellan 6–8 län.²¹ Motiven till varför större skulle vara bättre har framförallt handlat om stordriftsfördelar inom sjukvården samt om att skapa en styrkebalans mellan regionala aktörer. Gällande den regionala tillväxtpolitiken har argumenten framförallt handlat om att skapa bättre förutsättningar för planering av utbildning och fysisk infrastruktur som överskrider kommungränser samt om att skapa en kritisk massa av kompetens för analys och ledning av utvecklingsarbete.²²

Förutom administrativa förändringar kan vi under de senaste 20 åren även se vissa förändringar i vilka sakfrågor som ingår i det regionala tillväxtarbetet. I början av 2000-talet var det betoning på näringslivsutvecklande insatser. Men sedan början av 2010-talet ser vi en starkare närvaro av rumsliga planeringsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet.²³ Under de senaste åren har det också kommit satsningar mot vissa typer av territorier. 2015 tillsattes en landsbygdsutredning vars förslag arbetades vidare i landsbygdspropositionen som presenterades våren 2018. Regeringen lanserade under våren 2018 också en ny politik för en hållbar stadsutveckling och en politik för gestaltad livsmiljö.²⁴

3.1.4 Ekonomiska stöd som verktyg för genomförandet

De flesta stödformer som infördes under 1960- och 1970-talen finns fortfarande kvar även om namnen på stöden och regelverken har förändrats och anpassats till EU:s regelverk och andra förändrade förutsättningar. Syftet med regionalstöden har omformulerats från att vara stöttande till att främja en hållbar tillväxt i stödföretagen och regionen.

Trots att företagsstöden har reviderats och uppdaterats vid olika tidpunkter, har stöden dock inte genomgått några genomgripande förändringar sedan de infördes.²⁵ En viktig förändring är dock den anpassning som skett av stödgrundande insatser. Från att företagsstöden från början främst kunde stödja investeringar i maskiner, inventarier och byggnader så blev det efter hand, med början under 1990-talet, även möjligt att lämna stöd till "mjuka investeringar", som till exempel marknadsföring, produktutveckling och kompetensutveckling. Förändringarna är en anpassning till en förändrad näringsstruktur med en växande tjänstenäring.

Motiven bakom de olika stöden är delvis olika. Det kan handla om att stödja företag i ett tillväxtskede, hjälpa företag genom svåra finansieringsfaser eller motverka oönskade fördelningseffekter av tillväxt.²⁶ Transportbidrag ges till företag i områden med långa avstånd till viktiga marknader, investeringsstöd avser geografiska områden där

²¹ Statens offentliga utredningar (2007). Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft, SOU 2007:10. Ansvarskommittén. Statens Offentliga Utredningar (2012). Statens regionala förvaltning – förslag till en angelägen reform, SOU 2012:81. Dir. 2015:77.

²² Se till exempel Sveriges kommuner och landsting (2016). Global konkurrenskraft, välfärd och regional kraftsamling. Vinster och utmaningar med stora regioner.

²³ Se till exempel Boverket (2011). Rumslig utvecklingsplanering. Länken mellan regionalt tillväxtarbete och kommunal översiktsplanering, Rapport 2011:3 och Statens offentliga utredningar (2015). En ny regional planering – ökad samordning för bättre bostadsförsörjning, SOU 2015:59.

²⁴ Regeringen (2018). En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop, Prop. 2017/18:179 och Statens Offentliga Utredningar (2017). För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar och tillväxt, SOU 2017:1. Regeringen (2018). Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling, Skr. 2017/18:230 och Regeringen (2018). Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110).

²⁵ Tillväxtanalys (2015). De regionala företagsstöden – ändamålsenliga eller otidsenliga? PM 2016:01.

²⁶ Tillväxtanalys (2015). Tillväxtfakta 2015. Tillväxt genom stöd - en bok om statligt stöd till näringslivet.

marknaden inte antas fungera ändamålsenligt och stöd till företag inom kommersiell service kan utgå i servicegleasa områden. Sedan 2010-talet går en del av stödet även till företagsutveckling och innovation i hela landet. Både den geografiska stödkartan och verktygen har alltså förändrats.²⁷

Möjligheten att använda 1.1-anslaget till projektverksamhet har också funnits sedan 1980-talet. Den regionala användningen av projektmedel var dock från början inte på samma sätt som idag styrd av nationella förordningar och strategier, utan framför allt av interna riktlinjer på respektive länsstyrelse.

Projektmedel har alltså en stor betydelse för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken. Användningen av projekt som verktyg har både för- och nackdelar och en återkommande fråga är om verktyget projekt är rätt för ett systemutvecklande uppdrag. En fördel med projektmedel är att det möjliggör fokuserat arbete och möjlighet att testa saker. En nackdel är att det kräver administration samt att det kan försvåra långsiktigt arbete. Grundtanken är ofta att insatser efter projekttidens slut ska bli självgående utan offentlig finansiering, men detta har många gånger visat sig vara ett problem. Frågan har därför lyfts om hur det går att genomföra uppdraget och planera för en "regional exit".

3.2 Nuläget för den regionala tillväxtpolitiken

I avsnittet ovan tydliggörs hur vi har gått mot en utveckling mot ökade möjligheter för regioner att styra inriktningen på politikens genomförande. Därför ser inte insatsernas utformning, genomförande och resultat lika ut över landet. Den nationella nivån har därmed fått en viktig funktion för att belysa olikheter och säkerställa utbyte av erfarenheter och bistå med stöd till regioner. Förutsättningarna för samarbete påverkas av att aktörer kommer och går. Vilka frågor som är högst prioriterade förändras också över tid och kan innebära behov av att nya kontaktytor byggs upp. Vissa regioner har byggt upp en betydande kapacitet med personella resurser medan andra förlitar sig på ett fåtal personer, vilket riskerar att göra arbetet personberoende. Utmaningen är att skapa kontinuitet inom ett område som kräver ett långsiktigt och strategiskt perspektiv både i utformning och genomförande.²⁸

3.2.1 Regional välfärdspolitik möter regional utvecklingspolitik i 21 regioner

Att det från 1 januari 2019 finns en enhetlig administrativ nivå säkerställer inte jämbördiga förutsättningar. De svenska regionerna uppvisar fortsatt betydande skillnader i exempelvis i geografi, befolkningsstorlek och skatteunderlag, men även i fråga om organisation. Att planera och leda samverkan mellan nivåer och sektorer baserat på kunskap och analyser av platsspecifika förutsättningar är inte någon enkel uppgift. Det kräver mandat och förankring liksom kompetens i både förändringsledning och analys.

Överföringen av det regionala utvecklingsansvaret till landstingen innebär potentiellt en större handlingsfrihet samt både större kapacitet och ökade resurser för genomförandet hos de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna (RUA). RUA bör därför ha ökade

²⁷ De nuvarande förordningarna för företagsstöd är Statligt stöd till regionala investeringar (2015:211), Statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag (2015:210), Statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation (2015:208) och Stöd till kommersiell service (2000:284). Dessa tre först nämnda förordningarna ersatte den 1 maj 2015 de tidigare stödförordningarna Regionalt investeringsstöd, Regionalt bidrag till företagsutveckling samt statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation (Regional såddfinansiering).

²⁸ Under 2015 genomförde Tillväxtverket en enkätundersökning som bekräftade bilden av att det finns en stor variation i exempelvis synen på analyskapacitet.

möjligheter att kunna utforma sin egen politik och prioritera de insatser som bedöms ge bäst verkningsgrad för att möta de regionala utmaningarna. Samtidigt så finns det stora behov, framför allt inom sjukvården, som konkurrerar om tillgängliga resurser.

Tabell 2 Jämförelse regional välfärdspolitik och regional utvecklingspolitik

	Regional välfärdspolitik	Regional utvecklingspolitik
Ekonomiska förutsättningar	Omfattande, resurskrävande	Mindre omfattande, mindre resurser
	Etablerades under ekonomisk expansionsperiod	Etablerades under offentliga sektorns omprövning och reduktion
	Skattemedel	Samfinansiering, projekt, EU
	Konsumtionsinriktat	Investeringsinriktat
	Tydliga resultat	Osäkra resultat
	(I stort sett) monopol	Konkurrensutsatt
I hela landet?	Rättighet för alla i hela landet	Ojämn utveckling i olika delar av landet
	Starka utjämningssystem (landsting, skatteutjämning)	Mindre nationell utjämning, betonar utveckling av egen kraft
Politikens utformning	Politikområdet omhuldat	Politikområdet ifrågasätts av vissa politiker
	Vänster-höger-politiserat	Konsensusorienterat
	Politikerrollen: Profilering	Politikerrollen: Samverkan
	Välfärdspolitiker	Utvecklingspolitiker
	Välfärdsbyråkrater	Utvecklingsbyråkrater
Demokrati och deltagande	Många medborgare är direkt berörda	Få direkt berörda
	Starkt folkligt stöd för verksamheten	Svagare folkligt stöd
	Deltagande främst via representativ demokrati	Deltagande via samråd och nätverk

Källa: Anders Lidström

Vad överföringen av det regionala utvecklingsansvaret till landstingstyrda organisationer kommer att innebära är därför svårt att säga i dagsläget. Det kan medföra ökade samlade resurser för insatser, men det kan också vara svårt för tillväxtfrågorna att ta plats i en

organisation som domineras av hälso- och sjukvårdsfrågor. Politiska initiativ om vilken samhällsnivå som bör vara huvudman för vården, eller delar av vårdkedjan, skulle också om de genomförs, kunna få stor påverkan på den regionala nivån och det regionala utvecklingsansvaret.

Vissa regioner har redan lång erfarenhet och etablerade strukturer medan det för andra kan förväntas ta flera år innan den nya strukturen är på plats. Det finns således anledning att utgå ifrån att det fortsatt kommer att finnas betydande skillnader mellan olika regioner med avseende på förmåga och kapacitet att genomföra det regionala tillväxtarbetet.

Ramarna för det regionala tillväxtarbetet sätts dessutom utifrån befintlig verktyglåda och regelverk där valmöjligheterna till viss del begränsas av både nationella prioriteringar och prioriteringar från EU. En stor del av tillgängliga regionala medel används för medfinansiering av EU-projekt. En följd av skilda resurser och organisation blir att regionerna har olika möjligheter att omsätta de regionala förutsättningarna och behoven till en förnyelseförmåga.

Angående politikområdets utveckling och nuläge återfinns i tabell 2 statsvetaren Anders Lidströms jämförelse av politikområdena regional välfärdspolitik och regional utvecklingspolitik. Här tydliggörs att det bitvis är olika logik som karaktäriserar de politikområden som landsting har ansvar för i alla län från och med den 1 januari 2019, vilket skapar både möjligheter och utmaningar för det framtida genomförandet av det regionala tillväxtarbetet.

3.2.2 Aktuella trender inom platsbaserad politik för hållbar tillväxt och utveckling

Parallellt med förändringen av den svenska regionalpolitikens administrativa form har det skett en utveckling av dess innehåll, både i Sverige och internationellt. De vetenskapliga teorierna från 1990-talet om platsens betydelse är fortsatt centrala. Betydelsen av sektorsövergripande arbete samt flernivåsamverkan lyfts idag fram brett inom flera politikområden, exempelvis landsbygds-, bostads-, arbetsmarknads-, utbildnings- och infrastrukturpolitik. Motiven handlar, liksom tidigare, både om att skapa delaktighet och anpassa politiken efter specifika förutsättningar och om att det finns ett behov av att samordna finansiering från flera källor för att kunna göra större satsningar. Det kräver samverkan mellan flera styrnivåer samt samverkan mellan privata och offentliga aktörer.

Sedan slutet av 2000-talets första årtionde och finanskrisen 2008 som drabbade Europa märks en förskjutning mot att den regionala tillväxtpolitiken i större utsträckning adresserar övergripande samhällsutmaningar. Detta är tydligt både i Europa 2020-strategin som lanserades 2010 och som har tre övergripande prioriteringar: smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla och i Sveriges nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020.

I rapporter (se avsnitt 7.1) som adresserar regional utveckling i Europa och Sverige och som publicerats under 2017 och i början av 2018 ser vi att ord som *konvergens*, *equity*, *spillover* och *backwash* förekommer. Dessa begrepp handlar om att visa på ställningstaganden i relation till den utveckling mot ökande skillnader mellan territorier och individer som präglar utvecklingen sedan finanskrisen 2008. Kommer vi att se fortsatt ökade skillnader framöver eller får vi en utveckling mot en utjämning mellan territorier och individer? Vi ser också tecken på ett *missnöjets geografi*, vilket kan ses som att individer som inte har gynnats av utvecklingen de senaste åren också befinner sig på vissa platser.

Sammantaget visas i rapporterna att det fortsatt finns många samhällsutmaningar att hantera för att nå hållbar utveckling, förnyelse, omställning och minskad sårbarhet. Bland annat nämns:

- Ekonomiska utmaningar, såsom att hantera globalisering, innovationsbrist samt finna en roll i kunskapsekonomin och ta sig ur *the middle income trap* (medelinkomstfällan) (se nedan)
- Angående sociala utmaningar lyfts särskilt (långtids)arbetslöshet, fattigdom, segregation och migration/integration.
- Beträffande miljömässiga utmaningar återfinns klimatförändringar, energiomställning och ändliga resurser (cirkulär ekonomi).

Det är dock inte givet att den regionala nivån står i centrum för att hantera dessa utmaningar. Något som lyfts fram i vissa rapporter är att gå från ett regionalt till territoriellt ledarskap. Platsens betydelse är fortsatt i fokus. Bland annat lanseras i en rapport ansatsen "*place-sensitive distributed development policy*" (PSDDP).

"Place-sensitive policies – that are guided by development theory and the structural opportunities and constraints of each club²⁹ – are needed to maximise the development potential of each territory, creating greater opportunities for the resident population."

Översiktliga drag för den ekonomiska utvecklingen tyder fortfarande på att den nya ekonomiska geografins grundpelare, *storlek och täthet*, är en viktig förutsättning för utveckling. Dock ser vi tecken på att även "större svenska städer" kan erbjuda kritisk massa, det vill säga inte endast Sveriges tre storstadsregioner.

I ett europeiskt perspektiv tillhör stora delar av Sverige ett mellanskikt som riskerar att hamna i *the middle income trap* (medelinkomstfällan). Detta innebär att de flesta svenska regioner tillhör den stora medelinkomstgruppen som har en begränsad konkurrensfördel och med att de saknar tillräckligt hög specialisering och de inte kan konkurrera med låga kostnader. Utmaningen med att befinna sig i detta läge är att det krävs kostsamma investeringar per sysselsatt, inte minst gällande humankapitalet, för att nå nästa utvecklingsstadium jämfört med regioner som befinner sig i lägre utvecklingsstadier. Det finns således svårigheter att röra sig uppåt i värdekedjor³⁰.

En förutsättning för ekonomisk utveckling är fortsatt att attrahera den "nya ekonomiska geografins" viktigaste produktionsfaktorer, det vill säga människor, kunskaper och kapital. Förutsättningarna för detta ser mycket olika ut i Sveriges regioner. För områden som saknar täthet är det viktigt att säkerställa åtkomst till "täthetens kunskapsmiljöer". Alla områden behöver arbete med insatser för att stimulera ett inflöde av arbete och kapital (attraktivitet). Angående kompetensförsörjning konstateras att gymnasieutbildning är en förutsättning för utveckling. Angående kunskapsuppbyggnad påtalas även att det krävs satsningar på omskolning.

²⁹ Med *club* avses de olika grupperingar som europeiska regioner kan delas in i med avseende på ekonomisk utveckling (DG Regional and Urban Policy (2017). Why Regional Development matters for Europe's Economic Future, WP 07/2017).

³⁰ European Commission (2017). My Region, My Europe, Our Future, Seventh report on economic, social and territorial cohesion.

3.2.3 Systemorienterad ansats behövs för att hantera komplexa samhällsutmaningar

Efter finanskrisen 2008 och i takt med en ökad insikt om de utmaningar som samhället står inför märks också en förskjutning mot att åter igen lyfta fram betydelsen av offentliga aktörer och deras förmåga att bidra till en hållbar utveckling och tillväxt genom att aktivt driva förändringsarbete på systemnivå.

Den systemorienterade teoribildningen har hittills framförallt fått genomslag inom den del av innovationspolitiken som betonar betydelsen av samverkan mellan forskning och utveckling. Den tar sin utgångspunkt i antagandet om att de samhällsutmaningar som vi måste hantera kan förstås som komplexa system. Det innebär att både samhällsutmaningarnas orsak och framtida utveckling är dynamiska och svåra att både förstå och förutse. Förändring sker dessutom ofta med en betydande hastighet vilket betyder att den kunskap som utvecklas kring systemet idag, kan vara närmast oanvändbar i morgon. Delar av systemet kanske kan förutses eller antas följa en inneboende logik, men i sin helhet är det inte möjligt att förstå med stöd av teorier som bygger på linjära antaganden. Logiken (rationaliteten) i systemet uppstår allt eftersom.

Det systemteoretiska perspektivet förkastar inte tidigare teoribildningar, exempelvis marknadsliberala utgångspunkter, men betonar att dessa inte räcker. Politiken bör vara öppen och pragmatisk i sin utformning och inte minst i sitt genomförande. Genomförandet är centralt, eftersom utgångspunkten är att det problem som ska lösas är under ständig förändring. Effektivitet handlar därmed primärt om anpassningsbarhet. Mycket av inspirationen i genomförandet kommer från metoder för process- och förändringsledning som utvecklats inom IT-sektorn.³¹

3.2.4 Resultatfokus, programteori och lärande

Erfarenheter hittills visar att samarbete på tvärs över sektorer och styρνivåer ger resultat och bidrar till ökad måluppfyllelse³². Under de senaste åren har begreppet "resultatfokus" fått ett betydande genomslag inom politiken för hållbar regional tillväxt. Betydelsen av att kunna redovisa resultat är något som lyfts fram både i den nuvarande programperioden för EU:s struktur- och investeringsfonder och i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. För någon som inte är insatt i politikområdet kan det förefalla underligt att det tidigare inte varit lika relevant. Det som har skett är dock en förskjutning i vad som avses med begreppet resultat.

Från ett uppföljnings- och utvärderingsperspektiv är allt som sker efter att en aktivitet har genomförts att betrakta som resultat. Ekonomistyrningsverket väljer till exempel att se resultat i statlig verksamhet som prestation (vad blev utfallet av aktiviteten) i kombination med kortsiktig effekt. Aktiviteten i sig är således inte ett resultat. Om aktiviteten är att anordna en konferens om betydelsen av digitalisering för företagets konkurrenskraft så är antalet personer som deltar på konferensen att betrakta som ett första direkt resultat (prestation enligt ESV). Oftast är dock inte målet med konferensen att det ska komma deltagare. Vanligtvis handlar det om att de som deltar ska få inspiration och kunskap som i nästa steg påverkar deras agerande på ett sätt som leder till ökad digitalisering och därigenom stärkt konkurrenskraft i företag.

³¹ Arnold, E. *et al* (2018). How should we evaluate large complex programmes for innovation and social-technical transition, Technopolis group

³² European Commission (2017). My Region, My Europe, Our Future, Seventh report on economic, social and territorial cohesion.

Den regionala tillväxtpolitiken har tidigare huvudsakligen fokuserat på att följa upp och redovisa aktiviteter, prestationer och kortsiktiga effekter. Gällande mer långsiktiga effekter har politiken förlitat sig på relevansen i bakomliggande behovsanalys och teoribildning. En orsak till det är även svårigheterna med att följa effekter av insatser som ofta verkar över tid och är begränsade i förhållande till övergripande mål, vilket gör att det är svårt att metodologiskt avgränsa effekterna. Ett ökat resultatfokus har inneburit förväntningar och krav på att kunna redovisa och göra kvalificerade bedömningar även av resultat som uppstår på sikt.

För att kunna göra det behövs en tydlig bild av problemet som insatsen ska hantera samt av hur sambanden mellan de insatser som genomförs och politikens målsättning antas se ut. Tillväxtanalys kallar i en nyligen publicerad promemoria detta för en "programteori", men det finns flera andra begrepp som används beroende på nivå och kontext.³³ Både Riksrevisionen och Statskontoret har under senare år också påtalat behovet av att förtydliga programteorin inom den regionala tillväxtpolitiken.³⁴

I användningen av programteori är det viktigt att vara medveten om skalnivåer. Eftersom en central utgångspunkt för den regionala tillväxtpolitiken är ett plastbaserat förhållningssätt går det att argumentera för att varje insats bör ha en helt egen logik, anpassad efter unika regionala förutsättningar. Till viss del stämmer det att det inte finns "en storlek som passar alla". Varje insats är på sitt sätt unik och därmed svår att kopiera i sin helhet. Om vi lyfter blicken något är det dock möjligt att identifiera ett antal övergripande antaganden och utgångspunkter för insatsers utformning och genomförande.

OECD gör till exempel (se avsnitt nedan och tabell 3) en indelning baserat på om syftet med arbetet är 1) kompensande, 2) tillväxtskapande eller 3) inkluderande tillväxt. Tillväxtanalys skiljer i ett första steg på om insatser för tillväxt syftar till *systemtransition* eller inte. För de insatser som inte gör det kan det sedan finnas undergrupper av insatser med utgångspunkt i vilka verktyg som används.

³³ Tillväxtanalys (2018). Förslag till förbättrad utvärdering av näringspolitiska insatser, PM 2018:13. Andra begrepp är exempelvis förändringsteori, effektlogik, interventionslogik, programlogik eller projektlogik.

³⁴ Riksrevisionen (2016). Statliga stöd till innovation och företagande, RiR 2016:22 och Statskontoret (2016). Uppföljning av regionala tillväxtåtgärder. Med fokus på resultaten, 2016:28.

3.3 Uppsummering av policyutvecklingen - från kompensation till inkluderande tillväxt

OECD har summerat den regionala utvecklingspolitikens utveckling på senare år och talar om tre olika policyfaser som karaktäriseras av olika inslag med avseende på mål, strategi, verktyg och aktör (se tabell 3).

Tabell 3 OECD:s policyfaser för regional utvecklings- och tillväxtpolitik

	Sammanhållnings-orienterad urban och regional politik	Tillväxtorienterad urban och regional politik	Politik för inkluderande tillväxt i städer och regioner
Mål	Tillfällig kompensation för stagnerande regioners lokalisering-nackdelar	Ta fram outnyttjad potential i alla områden genom att förbättra urban och regional konkurrenskraft	Främja både <i>equity</i> och tillväxt i städer och regioner
Enhet för insats	Administrativa regioner/städer och företag	Funktionella ekonomiska områden	Funktionella urbana områden (av alla storlekar) som reflekterar den verklighet där människor bor och arbetar
Strategier	Sektorsansats	Integrerade utvecklingsprojekt för ekonomisk tillväxt	Flerdimensionell livskvalitet för alla
Verktyg	Bidrag och statsstöd	Investeringar i infrastruktur för att utnyttja olika platsers konkurrensfördelar	Integrerade policypaket som adresserar både fysiskt / miljömässigt kapital samt human / socialt kapital
Huvudaktör	Huvudsakligen centralregeringar	Olika styρνivåer och näringslivet	Partnerskap på tvärs över styρνivåer, samt mellan offentlig och privat sfär, och civilsamhället

Sammantaget har utvecklingen gått från en politik inriktad mot sammanhållning via tillväxtfokus till på senare tid inkluderande tillväxt innebärande ett större fokus på social utveckling. Vi förstår inte OECD:s policyfaser som att utvecklingen är linjär och att en fas ersätts helt av en annan fas, istället kan kännetecknen för de olika faserna existera parallellt i genomförande av det regionala tillväxtarbetet. I en rapport från Tillväxtanalys konstateras också att det politiskt är svårt att överge vissa verktyg.³⁵ OECD betonar också att policyinsatser inte ska genomföras för att kompensera regioner med en sämre utveckling. Istället förordar OECD en platsbaserad policy som främjar utveckling av en regions specifika tillgångar, samordning med sektorspolitik på den regionala och lokala nivån samt flernivåstyrning för att därmed säkerställa en harmonisering av mål och

³⁵ Tillväxtanalys (2012). Från aktiv lokaliseringspolitik till regional politik, Working paper/PM, 2012:8.

genomförande av insatser. Angående något mer specifik inriktning lyfter OECD fram att innovation, infrastruktur och kompetens är betydelsefulla faktorer för regional utveckling.³⁶

3.4 Blick mot en framtida politik för hållbar tillväxt i hela landet

Baserat på genomgången ovan bedömer Tillväxtverket att betydelsen av en kontextuellt anpassad och platsbaserad politik inte har minskat, snarare tvärtom. Behovet av kunskap om olika platsers specifika möjligheter och utmaningar samt förmåga att skapa samverkan över styρνivåer och sektorer kvarstår för att hantera samhällsutmaningar. Därmed finns även fortsatt ett behov av ett politikområde som specifikt syftar till att uppmärksamma just betydelsen av olika territoriella och platspecifika förutsättningar inom Sverige.

Det finns idag en motsättning mellan å ena sidan politikens behov av tydlighet och förutsägbarhet och å andra sidan de tillväxt- och utvecklingsteorier som betonar behovet av anpassningsbarhet och samverkan mellan sektorer och samhällsnivåer. Denna motsättning är inte ny och kommer alltid att finnas så länge politikens styrmekanism är decentraliserad snarare än centraliserad.³⁷ Likväl är det viktigt att i utvecklingen av den regionala tillväxtpolitiken etablera en balans mellan dessa olika behov.

För att kunna göra det krävs en samsyn kring vilka utmaningar och behov som bör prioriteras och en medvetenhet om vilka vägar (programteorier) som är möjliga för att hantera dessa utmaningar och behov. Vi behöver också veta vilka verktyg som står till buds och vad verktygen kräver för ett framgångsrikt genomförande samt vilka förutsättningar de skapar för uppföljning och utvärdering med fokus på resultat och lärande.

Vilken roll regionala aktörer har i utformningen och genomförandet av en sådan politik bör variera. Det är inte givet vilken aktör som har eller bör ha förmågan att ansvara för politikens anpassning. Politikens syfte bör därmed inte handla om att bygga en specifik administrativ struktur, utan om att bedriva en resultatorienterad politik. Den institutionella kapaciteten och formerna för genomförandet bör därmed än tydligare ses som ett medel, och inte ett mål i sig.

Tillväxtverket bedömer fortsatt att det idag finns både en kunskapsbas och ett intresse som möjliggör utveckling av en ny övergripande strategi för politikområdets inriktning och genomförande.

³⁶ OECD (2016). OECD Regional Outlook 2016. Productive Regions for Inclusive Societies & OECD (2017). OECD Territorial Reviews: Northern Sparsely Populated Areas.

³⁷ Strömberg, T., Elander, I. (2001). Från lokala välfärdsregimer till fragmenterade partnerskap” i Elander, I. (red) Den motsägelsefulla staden. Lund: Studentlitteratur.

4 Utmaningar och möjligheter i Sveriges regioner

Med utgångspunkt i bakgrunds- och omvärldsbilden i föregående avsnitt redovisar vi i följande avsnitt en bild av *hur situationen ser ut i Sveriges regioner* utifrån rapportens andra delfråga, det vill säga *vilka utmaningar och möjligheter är just nu aktuella i olika delar av landet*. Länsvisa översikter återfinns i bilaga 1.

4.1 Utvecklingen i Sveriges län - det går inte lika bra överallt

Tillväxtverkets rapport *Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018* beskriver förutsättningarna för utveckling och tillväxt i olika delar av Sverige. Innehållet bekräftar att platsen har betydelse. Även om regelverk, skattesystem och institutioner är i grunden de samma oavsett var du befinner dig i Sverige gör andra faktorer, som geografi, befolkningsammansättning och näringslivsstruktur, att möjligheterna och utmaningarna ser olika ut. Det handlar inte bara om skillnader mellan nord och syd, stad och landsbygd. Det finns även stora skillnader inom städer eller mellan olika typer av landsbygder. I delar av norra Sverige kännetecknas näringslivet av hög produktivitet och internationell konkurrenskraft samtidigt som det sker en utflyttning och avfolkning i delar av södra Sverige.³⁸

Det finns flera typologier som kan användas för att beskriva olika territoriella förutsättningar (se bilaga 3 för mer information om dessa typologier). Det finns därmed inte en typologi att använda utan val av typologi varierar beroende på administrativ enhet samt den sakfråga som ska belysas. Nedan har vi valt att visa utvecklingen i Sveriges 21 län, funktionella analysregioner (FA-regioner) samt kommuner.

För att få en internationell jämförelse har vi valt att visa utvecklingen i Sveriges län med hjälp av hur svenska regioner placerar sig i *Nordregio Regional Potential Index 2018* jämfört med år 2016 (tabell 4). Indexet är baserat på indikatorer för att visa *demografisk potential, arbetsmarknadspotential* och *ekonomisk potential*³⁹ i 74 nordiska regioner. 10 av 21 svenska län har en bättre placering 2018 jämfört med 2016, nio län har en sämre placering och två län har samma placering. Det är tydligt att län som enligt Nordregios klassificering är *urbana* eller *intermediate*⁴⁰ toppar den svenska länslistan. Undantag är dock de rurala regionerna Kronoberg och Västerbotten som slår sig in på listans över hälft, medan Södermanland, som bedöms vara *intermediate*, har en förhållandevis låg placering jämfört med andra svenska län med samma klassificering.

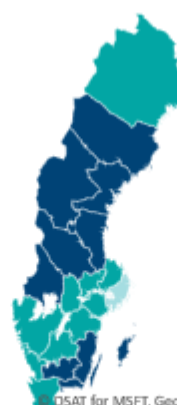
³⁸ Tillväxtverket (2018). Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018. Rapport 0256.

³⁹ <http://www.nordregio.se/en/Metameny/Nordregio-News/2016/State-of-the-Nordic-region-2016> och Nordic Council of Ministers (2018). State of the Nordic Region 2018. Nordregio utgår för sin typologi från Urban-Rural (Eurostat, 2010); Northern sparsely populated areas (Gløersen et al., 2009); and Nordic Arctic regions (Young, 2004).

⁴⁰ *Intermediate regioner* har åtminstone en större stad som inte är landets huvudstad.

Tabell 4 Svenska läns placering i Nordregio Regional Potential Index 2016–2018

Län	Placering 2018 (2016)*
Stockholm	1 (3)
Västra Götaland	7 (13)
Uppsala	9 (9)
Skåne	16 (19)
Östergötland	28 (28)
Halland	30 (24)
Kronoberg	32 (30)
Jönköping	35 (30)
Västerbotten	35 (33)
Örebro	37 (30)
Västmanland	37 (45)
Norrbottn	37 (38)
Gotland	42 (58)
Jämtland	45 (55)
Kalmar	45 (62)
Blekinge	50 (59)
Dalarna	54 (53)
Västernorrland	56 (50)
Södermanland	57 (52)
Värmland	58 (68)
Gävleborg	60 (57)

Funktionalitet från Bing
OSAT for MSFT, GeoNames, MSFT, Microsoft, Navteq

- Klassificering
- Urban
- Intermediate
- Rural

*Grön text =bättre placering
2018 jämfört med 2016

Röd text =sämre placering
2018 jämfört med 2016

Svart text =samma placering
2018 och 2016

4.1.1 Ökade skillnader angående livskvalitet i Sveriges kommuner

Vi har också tittat på resultat från mätsystemet BRP+, som har utvecklats av Tillväxtverket och Reglab. BRP+ är ett breddat mått på hållbar utveckling och livskvalitet i svenska regioner och kommuner. BRP+ omfattar totalt 16 mätområden, så kallade teman, varav 12 teman är kopplade till livskvalitet och fyra är så kallade "framtidsteman" som indikerar hållbarhet över tid. Vart och ett av dessa teman är breda områden inom vilka kopplingen till livskvalitet kan beskrivas på olika sätt.

En första analys⁴¹ av mätvärdena av Sveriges kommuner med utgångspunkt i SKL:s kommuntyper (se bilaga 3) visar ökade skillnader i livskvalitet i landets kommuner och att pendlingskommuner nära storstäder har högst livskvalitet. Pendlingskommunerna vinner på höga utbildningsnivåer, låg arbetslöshet och låga utsläpp. Vidare konstaterar rapporten att skillnaderna mellan kommunerna har ökat under de senaste fem åren. Rapporten visar också att sambandet mellan ekonomisk tillväxt och livskvalitet är svagt. Vidare har kvinnor mindre kapital, men högre livskvalitet än män. Analysen visar också att ekonomiskt välmående kommuner inte har en högre livskvalitet än kommuner med svagare ekonomi. Detta talar för att ekonomisk tillväxt i termer av BRP inte per automatik genererar en ökad livskvalitet hos befolkningen. Kommuner och regioner som vill arbeta för ökad välfärd och livskvalitet behöver därför se bortom rena tillväxtstrategier (med avseende på policyutveckling se avsnitt 3.3).

4.1.2 Positiv ekonomisk och befolkningsmässig utveckling

I följande avsnitt beskriver vi utvecklingen i Sveriges län och funktionella analysregioner enligt Tillväxtanalys regiontyper (se bilaga 3). Den ekonomiska utvecklingen var stark i Sverige under år 2017 och Sverige har också haft en mycket god ekonomisk tillväxt under en följd av år. BNP-tillväxten har i genomsnitt legat kring 3 procent under de senaste 10 åren, vilket är betydligt bättre än genomsnittet för EU- och OECD-länderna.

Det finns dock stora skillnader mellan regionerna, och utvecklingen har för de flesta näringar dessutom inneburit en koncentration av ekonomiska aktiviteter till storstadsregioner och regioner med större städer.⁴² Trots detta så utvecklades bruttoregionalprodukten (BRP) under år 2017 positivt i samtliga län och i relativa termer bäst i Örebro, Halland och Jämtland. Utvecklingen av lönesumma mätt som bruttolön per sysselsatt var 2016 positiv för samtliga län.

Befolkningen ökade i samtliga län under 2017 och den största ökningen har som förväntat skett i storstadslänen. Befolkningstillväxten är dock lägre, och i några län betydligt lägre, än under år 2016.

4.1.3 Något färre nystartade företag och antal konkurser ökar

I Sverige finns totalt knappt 1,1 miljoner aktiva företag.⁴³ Allt fler företag, både till antalet och som andel av företagspopulationen, drivs av kvinnor. Ökningen märks hela landet. Andelen operativa företagsledare som är kvinnor är just nu 29 procent.

Sedan år 2010 har antalet nystartade företag legat relativt stabilt runt 70 000 nya företag per år. Antalet nystartade företag uppgick år 2017 till knappt 69 000 jämfört med nästan 72 000 företag år 2016, vilket är en minskning med 4 procent. Flest antal nya företag startade inom branscherna *Handel och service av motorfordon*, *Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet* samt *Bygg och anläggning*. Den största minskningen av nyföretagandet var inom branschen *Vård och omsorg* där antalet nystartade företag minskade med 18 procent i förhållande till år 2016.⁴⁴

Om vi fördelar förändringarna geografiskt så ser vi att den största relativa minskningen i nyföretagandet skedde i regiontypen *landsbygdsregion avlägset belägen* där nedgången sedan 2016 är cirka 10 procent. Flest nya företag under 2017 startades i regiontypen

⁴¹ Tillväxtverket (2018). Hållbar utveckling i svenska regioner? Rapport 0251.

⁴² Tillväxtverket (2018). Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018. Rapport 0256.

⁴³ Tillväxtanalys (2017). Företags behov och tillgång till kapital på landsbygder.

⁴⁴ Tillväxtanalys (2018). Nystartade företag i Sverige 2017. Statistik 2018:03.

storstadsregioner, där 60 procent av de nya företagen etablerades. Även här minskade dock antalet nystartade företag under året, nedgången var 5 procent sedan föregående år. I regiontypen *tät region avlägset belägen* ökade däremot antalet nya företag med 4 procent jämfört med år 2016.⁴⁵

Vid en länsvis jämförelse så är skillnaderna inte lika stora. Den största relativa minskningen i nyföretagandet kan ses i Södermanland och Gotland där nedgången i båda länen var 10 procent. I Norrbotten och Blekinge så kan vi se en marginell ökning av antalet nystartade företag sedan år 2016.

Jämfört med 2016 så ökade det totala antalet företagskonkurser i Sverige med 6,2 procent under 2017. De regionala skillnaderna är dock mycket stora och i fem län minskade antalet konkurser under året. Ökningarna berör de flesta branscher, ett undantag är tillverkningsindustrin där antalet konkurser minskade med 7 procent under året. 17 485 anställda berördes av konkurser under 2017, vilket är en ökning med 7 procent sedan år 2016.⁴⁶

4.1.4 Minskad arbetslöshet i de flesta län och fortsatt stora regionala skillnader i utbildningsnivå

Jämfört med 2016 så sjönk arbetslösheten något för både kvinnor och män i Sverige totalt och i de flesta län under 2017. Minskningen var större för män än för kvinnor. I Dalarna och Norrbotten ökade dock den totala arbetslösheten under året samtidigt som sysselsättningsgraden minskade. För Sverige som helhet och i de flesta län så kan vi dock se en ökad sysselsättningsgrad för både kvinnor och män under året.

Huruvida företag och regioner är framgångsrika eller inte avgörs av en kombination av olika förutsättningar och omständigheter. Fler konkurrenskraftiga företag är en nödvändighet för en långsiktigt positiv utveckling i regionerna. Även här tycks storstadsregioner ha en fördel och sett över perioden 2007–2016 skapades över 80 procent av de nya jobben inom näringslivet i denna regiontyp. Två tredjedelar av regionerna hade dock en positiv sysselsättningsutveckling i företag under tioårsperioden.⁴⁷

Kunskap är nyckeln till företags och regioners utveckling. I en internationell jämförelse är svensk arbetskraft också välutbildad och andelen av befolkningen med en minst treårig eftergymnasial utbildning fortsatte att öka under 2017. Högst andel personer med en minst treårig eftergymnasial utbildning finns i Stockholm följt av Uppsala och Västerbotten. Det finns dock stora både könsmässiga och regionala skillnader och utbildningsklyftorna ökar dessutom både mellan regioner och mellan kvinnor och män. I samtliga FA-regioner har kvinnor en större ökning av antalet utbildningsår än män. Framför allt i befolkningsmässigt mindre FA-regioner står kvinnor för en mycket stor andel av kunskapsstillväxten.⁴⁸

Det är också tydligt att efterfrågan på rätt kompetens är ett växande hinder för tillväxt i många branscher i stora delar av landet. Av Tillväxtverkets undersökning *Företagens*

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Tillväxtverket (2018). Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018. Rapport 0256.

⁴⁸ Ibid.

villkor och verklighet framgår bland annat att sju av tio små och medelstora företag vill växa, men att många har svårt att hitta personal med rätt kompetens.⁴⁹

4.1.5 Bredbands- och servicetillgången varierar

Tillgänglighet i form av IT-infrastruktur samt tillgång till kommersiell service varierar stort i Sverige. Trots glesa strukturer har Sverige en bra bredbandstäckning jämfört med resten av Europa.⁵⁰ År 2017 hade 78 procent av Sveriges hushåll samt 70 procent av Sveriges arbetsställen tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s.⁵¹ Det är en förbättring sedan år 2016 med 5 respektive 7 procentenheter. Det finns dock även här stora regionala och inomregionala skillnader. I Stockholms län har 92 procent av hushållen och 89 procent av arbetsställena tillgång till minst 100 Mbit/s. I Kalmar län är motsvarande andelar 61 procent av hushållen respektive 46 procent av arbetsställena.

Befolkningens fysiska avstånd till en dagligvarubutik är en viktig indikator för tillgängligheten till kommersiell service. År 2017 hade sammanlagt 153 000 personer i Sverige mer än 10 minuters bilfärd till den närmaste butiken. Det är en ökning med cirka 10 000 personer sedan år 2008, men en liten minskning sedan 2014. Motsvarande siffror för tillgängligheten till drivmedelsstationer var 212 000 personer med ett avstånd på minst 10 minuter till den närmaste drivmedelsstationen. Avstånden i vissa avlägset belägna funktionella analysregioner, exempelvis i norra Norrland, är mer än dubbelt så stora som i andra regioner.⁵²

4.2 Sammanfattande reflektioner

Angående utvecklingen i Sveriges regioner så ser vi fortsatt olika utvecklingsförutsättningar sett till möjligheter och utmaningar att hantera. Den positiva utvecklingen för Sverige som helhet kan ställas mot en mer splittrad utveckling för Sveriges regioner. Befolkningsförändringar, flyttströmmar och demografiska obalanser är mycket långvariga processer som har sin utgångspunkt i förändrade ekonomiska förutsättningar i olika delar av landet. I Sverige har vi sett en förbättring på arbetsmarknaden under en längre period. Många delar av landet har numera en förvärvsintensitet på över 80 procent för åldersgruppen 20–64 år. Det är också tydligt att tidigare ”problemregioner” såsom Norrlands inland numera visar ett gott arbetsmarknadsläge.

⁴⁹ Tillväxtverket (2018). Företagens villkor och verklighet 2017.

⁵⁰ Tillväxtanalys (2015). Sverige ur ett europeiskt perspektiv – Vad kan Espon säga om Sverige och svenska prioriteringar, Rapport 2015:01.

⁵¹ Post-och telestyrelsen. PTS mobiltäcknings- och bredbands-kartläggning 2017.

⁵² Tillväxtverket (2018). Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018. Rapport 0256.

5 Den regionala tillväxtpolitikens prioriteringar, verktyg, insatser och resultat

I detta avsnitt adresserar vi delfråga 3, det vill säga: *Vad vet vi om regionernas prioriteringar och vad som görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?*

I följande avsnitt belyser vi därför översiktligt vilka övergripande insatser som genomförs i Sveriges regioner för att hantera möjligheter och utmaningar, hur och för vilka ändamål fördelas medel mellan och inom regioner samt vilka resultat kan vi se av insatserna. I avsnittet 5.1 tittar vi närmare på regionernas prioriteringar genom att belysa innehållet i de regionala utvecklingsstrategierna (RUS).⁵³ Angående finansiering av insatser gör vi främst en utblick mot insatser finansierade med medel från utgiftsområde 19⁵⁴ och ERUF-program inom målet för investeringar för tillväxt och sysselsättning (avsnitt 5.2).

För att få en något bredare blick på regionernas insatsportfölj går vi med utgångspunkt i en analysmodell igenom årets rapporteringar. Årets rapporteringar avser regionernas rapporteringar av enskilda uppdrag och rapportering kring villkorsbeslut som Tillväxtverket sammanställt. Dessutom går vi igenom fynd från genomförandet av Tillväxtverkets strategiska regionala dialoger (avsnitt 5.3). Avslutningsvis redovisar vi ett urval av regionernas egna uppföljningar och utvärderingar av insatser i syfte att få en kompletterande bild av vilka resultat som genomförda insatser har bidragit till (avsnitt 5.4).

5.1 Övergripande inriktning och prioriteringar i regionernas regionala utvecklingsstrategier

Med utgångspunkt i regionernas strategier ger vi i följande avsnitt en kort översikt över den övergripande inriktningen och prioriteringarna i regionernas tillväxtarbete. Sammanställningen baseras på ett underlag som är insamlat under våren 2018.

5.1.1 Många RUS-ar under framtagande eller revidering kan medföra nya regionala prioriteringar

Regionerna befinner sig i olika faser av RUS-processen och i olika faser i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet. Knappt hälften av de regionala utvecklingsstrategierna gäller för en tidsperiod fram till år 2020. Några regionala utvecklingsstrategier gäller fram till år 2025 och några fram till år 2030.

⁵³ De regionala utvecklingsstrategierna är ett av de centrala verktyg som nämns i *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*. Övriga verktyg som regeringen ser som centrala på EU-nivå samt nationell och regional nivå för genomförandet och utvecklingen av den regionala tillväxtpolitiken är: Regionala utvecklingsstrategier, Regionalfondsprogram inom målet för investeringar för tillväxt och sysselsättning, Program för europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020, Nationellt socialfondsprogram inom målet för investeringar för tillväxt och sysselsättning, Landsbygdsprogram, Havs- och fiskeriprogram, Regionala företagsstöd, Projektverksamhet, Regionala serviceprogram, Regionala kompetensplattformar, Regionala lärandeplaner och Jämställd regional tillväxt.

⁵⁴ En länsvis översikt över fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet återfinns även i Bilaga 7 – Länsbeskrivningar i Tillväxtverket (2018). Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service. Budgetåret 2017, Å 2018–143.

Två tredjedelar av regionerna svarar att de är på gång att arbeta fram nya strategier eller revidera sina gamla strategier. Ett par regionala utvecklingsstrategier har nyligen också antagits. Tillväxtverket menar att det finns flera förklaringar till att en majoritet av länen planerar att ta fram nya strategier. En orsak kan vara att det regionala utvecklingsansvaret de senaste åren har övergått från länsstyrelser och regionförbund till landsting. Den ”nya” aktören vill därför utarbeta en strategi (ny eller reviderad) som de kan stå bakom. Många strategier har också giltighetstider som löper ut inom de närmaste åren. Det är även möjligt att det ökade fokuset på Agenda 2030 har påverkat regionernas val att ta fram nya strategier. Två andra möjliga orsaker kan vara att vi står inför en ny strukturfondsperiod från och med år 2021 och att det är riksdags-, landstings- och kommunval i Sverige hösten 2018.

I stort sett samtliga regioner har dock en, eller i de flesta fall flera, aktuella handlingsplaner som berör den regionala utvecklingsstrategin. Men i och med att de flesta regioner är på gång att arbeta fram nya strategier eller revidera sina gamla strategier anses vissa handlingsprogram för genomförandet och vissa uppföljningar vara inaktuella. I något fall så framkommer att uppföljning av RUS sker via återrapportering i regeringens årliga villkorsbeslut till regionerna.

5.1.2 Hur påverkar den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete innehållet i RUS-ar?

Den 1 augusti 2017 infördes en ny förordning om regionalt tillväxtarbete (SFS 2017:583). 12 RUA svarar att förordningen redan har påverkat RUS-arbetet och därmed kan komma att påverka innehållet i kommande regionala utvecklingsstrategier. Några exempel på förändringar som hittills har skett beroende på den nya förordningen är:

- Säkerställa att berörda/aktuella myndigheter är delaktiga i högre grad.
- Utforma en process för att göra en aktualitetsprövning av RUS vid varje ny mandatperiod.
- Fokusera på samverkan med kommunerna och uppföljning/återrapportering av RUS.
- Säkerställa en tydligare koppling och närvaro i budget och verksamhetsplanering.
- Bredda delaktighetsprocessen och fokusera starkare på det nationella uppdraget och ett samlat ledarskap för regionen när det gäller länets utveckling och tillväxt.
- Utveckla ett processinriktat arbetssätt och att strategin ska inkludera flera andra strategier och program.

5.1.3 Bred tematisk RUS-inriktning

Fem län har under år 2018 reviderat eller beslutat om nya regionala utvecklingsstrategier (Blekinge, Kalmar, Stockholm, Södermanland och Örebro). Enligt en översiktlig sammanställning av inriktningen i samtliga regioners regionala utvecklingsstrategier (Bilaga 4) så ser vi en relativt bred tematisk inriktning. En *platsbaserad* ansats är påtaglig i de flesta regionala utvecklingsstrategier, då det finns en prioritering som riktas mot att skapa fördelar av läget med bäring mot attraktiva miljöer genom bland annat en sammanhållen planering.

Tabell 5 Översikt tematisk inriktning antagna RUS per 1 augusti 2018.

Övergripande tematik	Attraktivitet / attraktiva livsmiljöer/ samhällsbyggnad				Ekonomisk (företags) utveckling			Övrigt	
Mål / prioritering	Skapa fördelar av läget	Bättre och effektivare kommunikationer	Social sammanhållning	Miljö och energi	Dynamiskt näringsliv	Nyskapande region	Kunskapsregion	Internationisering	
Förekomst i RUS	18	16	11	7	7	13	16	6	8

De regionala utvecklingsstrategiernas inriktning är sammantaget i linje med den nationella strategins prioriteringar Innovation & företagande, Attraktiva miljöer och tillgänglighet samt Kompetensförsörjning. Däremot är det en något svagare explicit närvaro av Internationellt samarbete. Vi ser också en närvaro av de aspekter som OECD betonar i form av innovation, infrastruktur och kompetens. Till exempel är en inriktning mot bättre och effektivare kommunikationer (infrastruktur) påtaglig. Sett till näringslivsutvecklande ansatser så är indelningen lite mer finfördelad och inom detta område så finner vi aspekter som syftar till en förnyelse och omvandling av näringslivet genom innovation och kompetensförsörjning alternativt kompetensutveckling. Angående OECD:s tre policyfaser är det också påtagligt att social sammanhållning är en viktig prioritering för Sveriges regioner. Miljö- och klimatperspektiven är dock något mindre förekommande, även om dessa perspektiv lyfts fram på ett något tydligare sätt i de strategier som har antagits under år 2018. Alternativt så genomsyrar dessa perspektiv vissa strategier.

5.2 Övergripande finansieringsbild av genomförandet av det regionala tillväxtarbetet 2017–2018

Som en del av den regionala tillväxtpolitikens decentraliserade utformning utgör RUS ett nav i politikens genomförande. Det är med utgångspunkt i RUS som politik på andra nivåer, från lokalt till nationellt och EU-nivå, ska utformas och anpassas till platsbaserade förutsättningar.

Genomförandet av insatser kopplade till regionala utvecklingsstrategier sker med flera olika finansieringskällor. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har för andra gången kartlagt vilka resurser som finns att tillgå för tillväxtskapande arbete på regional nivå för perioden 2014–2016 och hur dessa fördelar sig över landet.⁵⁵ Rapporten visar att omfattningen av medel från statliga aktörer, framförallt Vinnova, är i paritet med de medel

⁵⁵ Sveriges kommuner och landsting (2017). Regionalt utvecklingskapital. Kartläggning av regionala utvecklingsresurser. <https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutvecklingregionbildning/regionalutvecklingsansvar/regionalutvecklingskapital.9791.html>

som avsätts för regional tillväxt inom utgiftsområde 19. EU-finansieringens betydelse lyfts också fram i sammanställningen. Studien visar även att medlen för insatser relaterade till kunskap, forskning och innovation fördelas ojämnt över landet. Län med starka lärosäten och stor befolkning är primär mottagare av statliga medel med fokus på tillämpad forskning för samhällsutveckling och tillväxt. Befolkningsmässigt små regioner får en mindre utdelning på det totala regionala utvecklingskapitalet än vad större regioner får, och regioner som inte har stora andelar inom forsknings- och innovationsprogrammen är väldigt beroende av EU:s investerings- och strukturfonder för att finansiera sin utvecklingsverksamhet.

SKL beräknar att det totala kapital som regionerna avsätter för genomförandet av tillväxt- och utvecklingspolitik uppgår till omkring 12 miljarder kronor per år.⁵⁶ År 2016 investerades mest utvecklingskapital i de tre storstadsregionerna samt i Norrbotten och Västerbotten. Den nationella finansiering som kanaliseras via statsbudgetens utgiftsområde 19 Regional tillväxt utgör tillsammans med medfinansiering mindre än hälften av detta, omkring 4,3 miljarder kronor för 2017.⁵⁷

Detta innebär att vi genom uppföljning och utvärdering av statligt eller ERUF finansierade insatser inte får en helhetsbild av det regionala tillväxtarbetet. Statlig finansiering, liksom finansiering från ERUF, är därtill koncentrerat till vissa geografiska områden.

Tabell 6 visar total fördelningen av medel från utgiftsområde 19, Regional tillväxt för 2017 fördelat på län. Det inkluderar flera olika stödtyper, såväl EU-medel från ERUF som projektmedel och företagsstöd, inklusive transportbidrag.

Beviljade medel inom utgiftsområde 19 varierar mellan år, huvudsakligen beroende på att tillgången till ERUF-medel varierar över EU:s sjuåriga programperioder. Tabell 6 redovisar beviljade medel 2017, vilket ur det perspektivet är ett mellanår. Beviljade medel från ERUF var högre under 2015–2016 och kommer vara lägre 2018–2020. Det gör att 2017 är relativt representativt för programperioden i snitt. Det bör dock noteras att olika läns andelar av beviljade medel kan variera med några procent mellan åren. På övergripande nivå är dock fördelningen mellan län i tabellen stabil och visar att utgiftsområde 19 till stora delar fortsatt handlar om att hantera specifika utmaningar som råder i landets befolkningsmässigt mindre och glest befolkade regioner. I relation till SKL:s studie⁵⁸ är det tydligt att utgiftsområde 19, tillsammans med finansiering från EU, i mångt och mycket väger upp de resursmässigt svagare regionerna i relation till de starkare avseende insatser för hållbar regional tillväxt och utveckling.

⁵⁶ Mätningen för 2016 indikerar 13,5 miljarder medan samma beräkning för 2004 låg på 11,1 miljarder.

⁵⁷ Baserat på beviljade medel från anslag 1.1 och 1.2

⁵⁸ Sveriges kommuner och landsting (2017). Regionalt utvecklingskapital. Kartläggning av regionala utvecklingsresurser.

Tabell 6 Nettobeviljade medel 2017 från anslag 1.1, 1.2 och ERUF per län i miljoner kronor och andel samt länens andel av Sveriges befolkning.

Län	Miljoner kronor	Andel	Andel av befolkningen
Norrbottnen	461	16,2%	2,5%
Västerbotten	363	12,7%	2,7%
Västernorrland	264	9,2%	2,4%
Värmland	225	7,9%	2,8%
Jämtland	222	7,8%	1,3%
Västra Götaland	166	5,8%	16,7%
Dalarna	161	5,7%	2,8%
Gävleborg	157	5,5%	2,8%
Stockholm	108	3,8%	22,8%
Gotland	107	3,8%	0,6%
Skåne	92	3,2%	13,3%
Västmanland	73	2,6%	2,7%
Södermanland	72	2,5%	2,9%
Uppsala	68	2,4%	3,6%
Blekinge	61	2,2%	1,6%
Örebro	59	2,1%	3,0%
Kalmar	48	1,7%	2,4%
Kronoberg	45	1,6%	2,0%
Östergötland	38	1,3%	4,5%
Halland	33	1,2%	3,2%
Jönköping	29	1,0%	3,5%
Totalt	2 853	100%	100%

Det gör även att den bild som framkommer då vi följer upp användningen av medel från anslag 1.1 och ERUF säger mer om politiken i Norrbotten och Värmland än om politiken i Skåne eller Stockholm. Även om finansiering inte är den enda formen av styrning säger det också något om möjligheterna att påverka tillväxtarbetet i landets olika regioner med

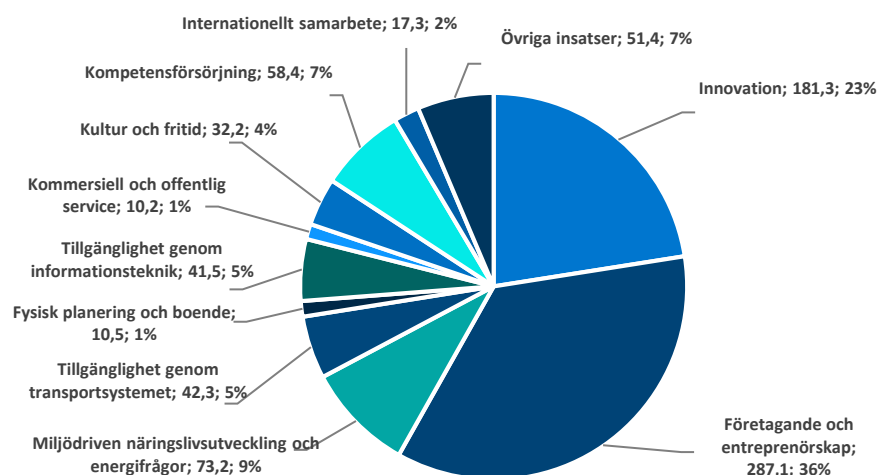
utgångspunkt i utgiftsområde 19 och finansiering från EU. Med detta i åtanke är det dock fortsatt relevant att följa upp regionernas användning av dessa medel.

5.2.1 Användning av anslag 1.1, 1.2 och ERUF

Merparten (59 procent) av anslag 1:1 och 1:2 (transportbidrag) går till olika typer av finansiellt stöd riktade direkt till enskilda företag. Motiven bakom stöden är olika. Det handlar om transportbidrag i områden med långa avstånd till exempelvis en marknad, stöd till företag inom kommersiell service i servicegläsa områden eller investeringsstöd i geografiska områden där marknaden inte antas fungera ändamålsenligt. En del av stödet går även till företagsutveckling och innovation i hela landet.

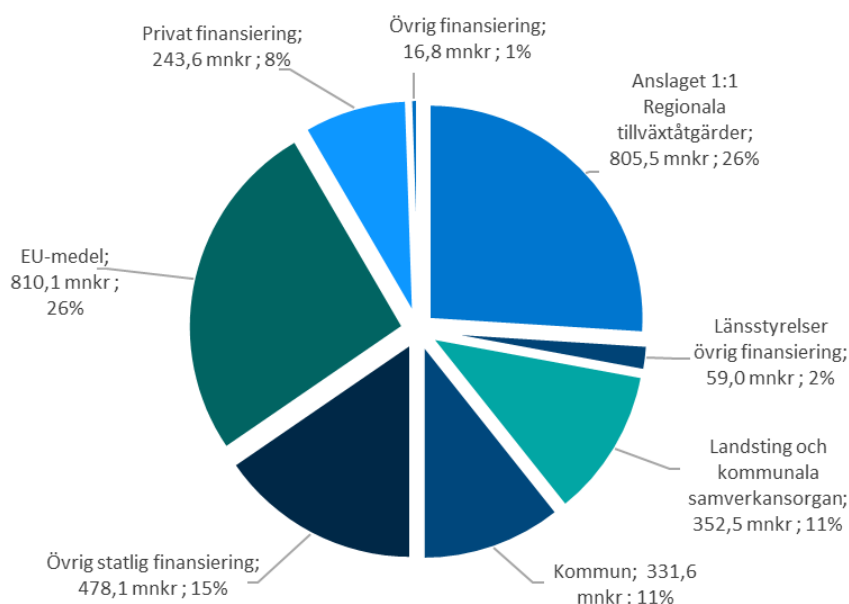
Utöver företagsstöd går en betydande del av 1.1 anslaget (41 procent) till projektverksamhet. Inriktningen på projektverksamheten styrs av fokusområden i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft.

Figur 1 Fördelning av projektmedel från anslag 1:1 till fokusområden enligt nationella strategin (miljoner kronor och andelar).

För att 1.1 anslaget ska kunna användas för projektfinansiering krävs att insatserna medfinansieras av andra finansieringskällor. Den totala finansiella omslutningen av den verksamhet som bedrivs med projektmedel från 1:1 är därmed mer än tre gånger så stor som anslaget och uppgår till 3 097 miljoner kronor. Även de medel som går till investeringar i företag medfinansieras indirekt av företagen själva.

Figur 2 Total finansieringsbild för projektverksamhet med delfinansiering från anslag 1.1 per aktörsgrupp 2017 (miljoner kronor och andelar).

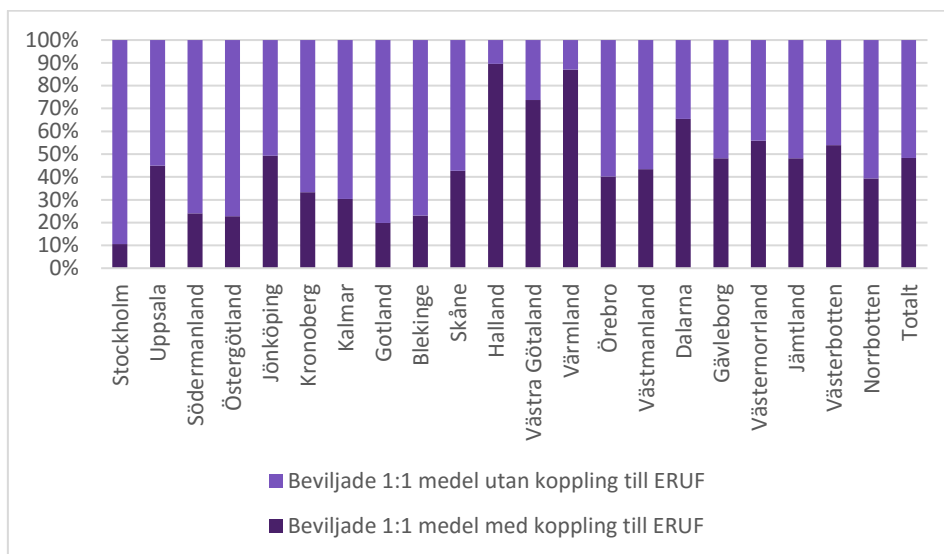
I den totala finansieringsbilden bidrar EU-medlen med ungefär lika mycket som det nationella 1.1 anslaget. Det är ingen tillfällighet utan en del av grundstrukturen i politikens genomförande. Eftersom EU-medlen också förutsätter medfinansiering för att kunna användas behöver det finnas tillgängliga offentliga resurser som kan växla upp dessa medel. Om inte EU-medlen används inom utsatt tid kräver Europeiska kommissionen att de återtas. Då vi i Sverige är angelägna om att tillgängliga medel kommer till användning inom prioriterade områden säkerställs tillgång till medfinansiering genom anslag 1.1 i utgiftsområde 19. Det är dock regionala aktörer som beslutar hur dessa medel ska fördelas och vilka projekt som ska få finansiering.

Finansiering från ERUF kan dock inte användas lika brett som anslag 1.1 utan är avgränsade till fem tematiska områden under programperioden 2014–2020, nämligen:

1. Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation (tematiskt mål 1)
2. Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik (tematiskt mål 2)
3. Öka konkurrenskraft hos små och medelstora företag (tematiskt mål 3)
4. Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer (tematiskt mål 4)
5. Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur (tematiskt mål 7)

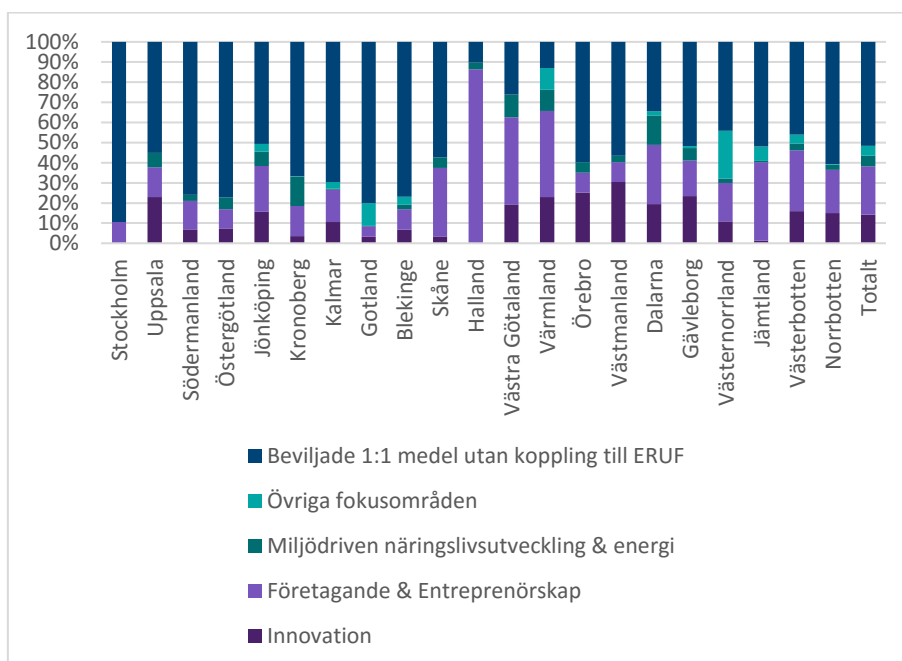
EU-finansieringens betydelse inom den regionala tillväxtpolitiken är därmed störst inom dessa områden. De överlappar dock till stor del med de fokusområden som pekas ut i den nationella strategin (se figur 1) Deras betydelse varierar dock i betydande utsträckning över landet. I figur 3 återfinns en sammanställning av hur stor andel av regionala beslut om finansiering från anslag 1.1 som går till verksamhet som också finansieras av ERUF.

Figur 3 Andel projektmedel från anslag 1.1 som har, eller inte har, koppling till ERUF under perioden 2015–2017.

Bilden visar att under perioden 2015–2017 använde beslutsfattare i Halland, Västra Götaland och Värmland omkring 70 procent av 1.1-medlen som medfinansiering till projekt som också fick finansiering från ERUF. Motsvarande andel för Stockholm är mindre än 10 procent och för Södermanland, Östergötland, Gotland och Blekinge omkring 20 procent.

Figur 4 Fördelning av 1.1 medel med koppling till ERUF per fokusområde, 2015–2017.

Inom vilket tematiskt område regionerna väljer att använda 1.1 medel för att medfinansiera ERUF varierar också betydligt (se figur 4).

De två figurerna ovan ger oss en bra bild av det regionala tillväxtarbetet i en specifik region med utgångspunkt i verksamhet som finansieras från utgiftsområde 19 och ERUF. Det säger oss exempelvis att vi genom uppföljning av dessa anslag sannolikt får en relativt bra bild av det regionala tillväxtarbetet i Värmland, Dalarna och Västernorrland. Där investeras relativt stora belopp och en stor del av 1:1 medlen används för att medfinansiera ERUF. Det gör att vi har god tillgång till information om vad som görs för medlen samt dess resultat genom uppföljning och utvärdering inom ERUF. Vi har dock en betydligt mer begränsad bild av vad som görs inom ramen för det regionala tillväxtarbetet i Stockholm, Östergötland eller Sörmland.

För att kunna besvara frågeställningen om kopplingen mellan å ena sidan regionernas möjligheter och utmaningar och å andra sidan politikens inriktning och resultat i hela Sverige krävs därför mer än uppföljning av medel inom utgiftsområde 19 och ERUF. Att få en fullständig bild av investeringar som gör med offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå och som på något sätt påverkar regionernas utveckling i riktning mot en hållbar regional tillväxt och ökad attraktionskraft är i praktiken omöjligt. För att kunna få en bättre bild av den statliga politikens roll i det regionala tillväxtarbetet krävs en utvecklad samverkan mellan olika nationella politikområden. Av särskilt intresse är den innovationspolitik som finansieras av Vinnova, men även Almis verksamhet samt Tillväxtverkets arbete med näringslivsutveckling som finansieras från utgiftsområde 24 Näringsliv och insatser från universitet och högskolor kan vara av särskilt intresse att följa upp.

5.3 Analysmodell för att belysa genomförandet av insatser inom det regionala tillväxtarbetet

Analysen av det regionala tillväxtarbetets insatsportfölj sker genom en bedömning av innehållet i de rapporter som Tillväxtverket ställt samman och berör insatser av betydelse för det regionala tillväxtarbetet enligt några kriterier (figur 5). Ett kriterium är att belysa platsbaserad utveckling och se hur genomförandet av insatser tar hänsyn till olika territoriella förutsättningar, såsom länsvisa skillnader (mellan regioner) samt lokala skillnader (inom regioner). Vidare åskådliggör vi på vilket sätt genomförandet av det regionala tillväxtarbetet sker med avseende på flernivåsamarbete samt sektorsövergripande arbete.

Figur 5 Översikt analysmodell för kategorisering av rapportinnehåll.

- Platsbaserad utveckling: Hänsyn till olika territoriella förutsättningar
 - Länsvisa skillnader (mellan regioner)
 - Lokala skillnader (inom regioner)
- Kännetecken regionalt tillväxtarbete
 - Flernivåsamarbete
 - Sektorsövergripande arbete
- En analys av prioriteringar och resultat
 - Hållbar utveckling inkl. Agenda 2030
 - Miljömässig
 - Social
 - Ekonomisk
- Nationell strategins prioriteringar
 1. Innovation och företagande
 2. Attraktivitet och tillgänglighet
 3. Kompetensförsörjning
 4. Internationellt samarbete
- Regionala styrdokument (RUS etc)
- Resultatfokus och effektspar
 - Insatsspåret: kompetens- och kunskapsutveckling
 - Utvecklingsspåret: metoder och arbetssätt
 - Samverkansspåret: samverkan och samordning

För att kunna genomföra en analys av prioriteringar och resultat har vi för det första utgått från hur genomförandet bidrar till att nå hållbar utveckling och de tre dimensionerna av hållbar utveckling (miljömässig, social och ekonomisk). För det andra har vi använt oss av *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och dess fyra prioriteringar (Innovation och företagande, Attraktivitet och tillgänglighet, Kompetensförsörjning och Internationellt samarbete). Avslutningsvis har vi tittat på hur genomförandet förhåller sig till regionala styrdokument i form av regionala utvecklingsstrategier.

En viktig beståndsdel i den regionala tillväxtpolitiken är enligt den nationella strategin *ett mer resultatriktat genomförande*. Detta är inte helt enkelt att fånga då politikområdet har en utmaning att identifiera resultat, i bemärkelsen prestationer samt kortsiktig- och långsiktig effekt på ett relevant sätt. Det är även svårt att särskilja långsiktig effekt från övergripande konjunktur- och strukturförändringar samt från insatser som sker inom ramen för andra politikområden.

För att kunna fånga in vilka resultat vi kan förvänta oss av insatserna så har vi för det första utgått från de fyra effektspar som identifierats i genomförandet av projekt inom tematiskt mål 3 för den europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020. Med anledning av att den regionala tillväxtpolitikens mål är av övergripande karaktär har vi utelämnat direktspåret som innebär att insatserna medför ett direkt bidrag till målet, det

vill säga *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*. Således har resultat som finns omnämnda i rapporterna sorterats in i följande effektspar:

- Insatsspåret: Insatserna bidrar till målet genom att *projekt och kompetensutvecklingsinsatser* uppnår sina mål, som i sin tur konvergerar med målet för den regionala tillväxtpolitiken.
- Utvecklingsspåret: Insatsernas bidrag till målet och systempåverkan sker genom att *metoder och arbetssätt* utvecklas och testas samt att de som är välfungerande permanentas eller sprids.
- Samverkansspåret: Insatsernas bidrag till målet sker genom att *samverkan kopplat till insatsen leder till ökad samordning* mellan aktörer på olika styrvivåer och i sektorer.

Eftersom det är första gången vi använder denna typ av analysmodell så är resultatet statistiskt, då vi inte har möjlighet att visa utvecklingsmönster. Det är också värt att notera att vi har varit utlämnade till rapporternas innehåll i vår bedömning och kategorisering.

5.3.1 Övergripande fynd från genomförandet av insatser i det regionala tillväxtarbetet

Innan vi går igenom resultatet från analysen av rapporterna så redogör vi för några intressanta fynd från genomförandet av det regionala tillväxtarbetet. Vi lyfter också fram fakta från de strategiska regionala dialoger som Tillväxtverket hittills har genomfört under 2018 (se bilaga 3 för mer information). Med utgångspunkt i rapporterna samt de genomförda strategiska regionala dialogerna ser vi fyra tydliga fynd:

1. Internationella strategier och nationell sektorspolitik landar i ett regionalt sammanhang som kräver samordning av politikområden och aktörer på olika styrvivåer

Under 2017 ser vi fortsatt att nationella sektorsstrategier, såsom nyindustrialiseringsstrategin och exportstrategin, ska hanteras på regional nivå. I vissa regioner ser vi att det finns behov av *bättre samordning* mellan aktörer för att exempelvis hantera målkonflikter mellan olika sektorer i politiken. Detta har bland annat varit tydligt i arbetet med att ta fram regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet. Det kan också handla om att Tillväxtverket tillsammans med Västra Götalandsregionen och Vinnova ska föra dialog kring innovationssatsningar för att säkerställa samordning.

Vi ser också att Agenda 2030 är en allt viktigare utgångspunkt för insatser inom det regionala tillväxtarbetet och är överordnad Europa 2020-strategin i det regionala tillväxtarbetet. Denna utveckling kommer sannolikt att medföra en ytterligare breddning beträffande den tematiska inriktningen i det regionala tillväxtarbetet.

2. Förändrad ansvarsfördelning, nya uppdrag och regionala strategier påverkar genomförandet

Det är tydligt att regionbildning innebärande en överflyttning av det regionala utvecklingsansvaret från kommunala samverkansorgan, alternativt länsstyrelse, till landsting påverkar det regionala tillväxtarbetet. Särskilt bedöms denna process påverka kompetensförsörjningsarbetet samt insatser kopplade till kommersiell service.

I regionerna pågår många RUS-processer, eller är på gång att påbörjas. Vi kan se att denna typ av process också är en katalysator för andra regionala utvecklingsprocesser och därmed skapar ringar på vattnet för andra områden.

Vi ser också att kommuner får en allt mer uttalad roll i det regionala tillväxtarbetet. Dock är det inte lika tydlig hur de ingår i årets rapporteringar (se nedan). Under året har det blivit särskilt tydligt när Tillväxtverket har fått flera uppdrag som riktar sig mot kommuner. Tillväxtverket genomför just nu tre uppdrag mot totalt 93 kommuner i alla Sveriges län⁵⁹. Detta väcker frågor kring om genomförandet av dessa uppdrag ska involvera de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna och hur genomförandet ska ske i relation till det kommunala självstyret. En fråga är också hur vi bör hantera insatser i relation till de kommuner som just nu inte är direkt berörda av några uppdrag.

3. Flera finansieringskällor bidrar till genomförandet av insatser

Uppdrag, insatser och verksamhet genomförs till stor del med hjälp av projektfinansiering. Detta innebär sårbarhet, både när det gäller kontinuitet med avseende på sakfrågan samt angående bemanning.

En annan viktig iakttagelse i sammanhanget är att regioner börjar uttrycka ett behov av att kunna göra en regional exit i nationella satsningar. Det kan till exempel innebära att en region inte anser att den nationella satsningen är relevant. De ser därför inte heller ett behov av att bygga upp ett långsiktigt arbete och skapa förväntningar hos aktörer, förväntningar som regionen inte kan tillgodose efter uppdragsperioden. Det kan även innebära att den nationella satsningen är bra men att det inte finns möjlighet att genomföra den långsiktigt. Regionen kan då välja att avstå från att delta för att inte skada redan upparbetade samarbeten och den legitimitet som regionen skapat hos aktörerna.

Beträffande finansiering så är det därmed viktigt att så långt det är möjligt utforma relevanta nationella utlysningar som fungerar för olika regionala sammanhang. Detta har dock visat sig vara svårt. Det kan till exempel handla om att utlysningarna innehåller för lite pengar och medför för mycket administration. Det kan också handla om att det för viss sakverksamhet redan finns etablerade verksamhetsstrukturer i vissa regioner och den nuvarande organisationen överensstämmer inte helt med den modell som föreslås. Detta ser vi bland annat beträffande Tillväxtverkets arbete med regional exportsamverkan.

Angående finansiering så ser vi också att regioner efterfrågar mer finansiering för landsbygdsfrämjande åtgärder (exempelvis kommersiell service). Vi ser också att internationell finansiering, såsom Interreg, är viktig för insatser, inte minst i relation till det svenska genomförandet av Östersjöstrategin. Några regioner undersöker också möjligheterna till samarbete med Europeiska Investeringsbanken (EIB) om ett nytt kompletterande finansiellt instrument.

4. Strategisk styrning och programteori krävs för att möjliggöra koppling mellan enskilda insatser och större regionala sammanhang

De frågor som har kommit upp på de strategiska regionala dialogerna under våren kan betraktas som "olika typer av enskilda objekt/processer som ska utvecklas i en större regional omvandlingsprocess". En annan fråga är hur aktörer kan göra mer verksamhet av tillgängliga medel. Några regioner tar till exempel fram strategier för användning samt uppföljning av anslag 1.1 och finansieringsinstrument.

I sammanställningarna av regionala återrapporteringar så ser vi att ett tydligt mandat och en tydlig programteori underlättar genomförandet av enskilda insatser. Här ser vi också tecken på att det finns behov av att utveckla en sådan logik. Det saknas till exempel mätbara mål för samtliga hållbarhetskriterier inom det regionala företagsstödet, vilket

⁵⁹ Stöd för att utveckla företagsklimatet i 39 gles- och landsbygdskommuner, Stöd till 30 landsbygdskommuner med stora utmaningar och Stöd till 32 kommuner med segregerade områden.

försvårar uppföljningsarbetet. En tydlig programteori underlättar också ofta en tydlig rollfördelning (Handlingsplan för miljö/klimat).

Legitimitet är också viktig för ett framgångsrikt genomförande, särskilt om en ny fråga eller ett nytt perspektiv ska tillämpas i det regionala tillväxtarbetet. Att få ett regeringsuppdrag bidrar till att ge RUA denna legitimitet.⁶⁰ Genom att arbeta med en tydlig förankring hos aktörer i regionen skapas också en sådan legitimitet.

5.3.2 Bred insatsportfölj med tydlig närvaro av kännetecknen för regional tillväxtpolitik

Angående den regionala tillväxtpolitikens insatser konstaterar vi, utifrån analyserade rapporter, att policy-mixen är påtaglig. Ett flertal ansatser, verktyg och insatser samexisterar i genomförandet. Vi kan till exempel se att verktyg för företagsfrämjande insatser har olika programteorier och att insatsernas syfte och resultat därmed varierar avsevärt. Här handlar det exempelvis om verktyg för att:

- Bibehålla ett näringsliv: Transportbidraget
- Förbättra/utveckla företags möjligheter: Regionala investeringsstöd
- Omvandla näringslivet: Affärsutvecklingscheckar

Angående *platsbaserad utveckling* så ser vi i flera fall att hänsyn tas till länsvisa skillnader (*mellan regioner*) i genomförandet av uppdrag. Hänsynstagande till *inomregionala skillnader* är dock svagt återrapporterat enligt vår bedömning.

Beträffande *sektorsövergripande arbete* så dominerar sektorsorienterade uppdrag. Förekomsten av sektorsövergripande uppdrag är således begränsat. Det kan dock vara så att på den regionala arenan så bildar uppdragen en *integrerad portfölj* av sektorsorienterade insatser.

Rörande *flernivåsamverkan (samverkan mellan styρνivåer)* ser vi att samverkan mellan aktörer på nationell och regional nivå dominerar i genomförandet. Internationella aktörer är främst med i genomförandet av "spetsinsatser", såsom smart specialisering och insatser som rapporteras i relation till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Rapporteringarna innehåller också en svag återrapportering av hur lokal nivå är involverad i genomförandet.

Beträffande *prioriteringar och resultat* konstaterar vi beträffande hållbar utveckling att alla dimensioner av hållbar utveckling berörs. Betoningen varierar dock beroende på uppdrag, och det är få insatser som har en stark närvaro av samtliga dimensioner. Med avseende på *den nationella strategins fyra prioriteringar* finns ett stort fokus på prioriteringen innovation och företagande. Detta är också tydligt att detta område har den högsta finansieringsandelen (se avsnitt 5.2). Angående regionala styrdokument (RUS) så ser vi, kanske inte så förvånande, en explicit koppling till regionala dokument i genomförandet av de flesta uppdrag.

⁶⁰ Till exempel uppdragen kring Jämställd regional tillväxt, Stärkt lokal attraktionskraft och Smart Industri.

Tabell 7 Översiktlig bedömning av det regionala tillväxtarbetet i Sverige enligt analysmodellen.

Platsbaserad utveckling		Kännetecken regionalt tillväxtarbete		Regionala prioriteringar och resultat			
Länsvisa skillnader	Inom-regionala skillnader	Flernivå-samarbete	Sektors-över-gripande arbete	Hållbar utveckling	Nationella strategins prioriteringar	Regionala styr-dokument	Resultatfokus / Effektspår
Stark	Stark	Int.	Omfattande	Miljömässig	Innovation & företagande	Explicit koppling	Starkt
Medel	Medel	Nat.	Medel	Social			Medel
Svag	Svag	Reg.	Svagt	Ekonomisk	Attraktivitet och tillgänglighet	Explicit koppling saknas	Svagt
		Lok.			Kompetens-försörjning		Insatsspår
					Internationellt samarbete		Utvecklingsspår
							Samverkansspår

Angående *resultatfokus och effektspår* så ser vi en svag allmän redovisning av resultat av genomförandet i de årliga rapporteringarna. Detta kan delvis förklaras av att genomförandet av en del insatser⁶¹ befinner sig i en relativt tidig fas och således är det svårt att kunna påvisa resultat och mervärden. I de fall resultat redovisas ser vi en betoning på resultat som kan kopplas till *Utvecklingsspåret* och *Samverkansspåret*. Detta syns bland annat inom återrapporteringen av det svenska genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Vi ser till exempel bestående resultat genom att projekt har utvecklat samarbeten som lever vidare. Det finns också exempel på att insatser har utvecklat arbetsmetoder som sedan blir en del av ordinarie verksamhet.

Några andra exempel angående insatsspåret *kompetens- och kunskapsutveckling* är:

- Matchningsindikatorer för fördjupade analyser (Regionala kompetensplattformar).
- Jämställdhetsintegrerade regionala utvecklingsstrategier har ökat engagemang och kunskap samt säkerställt en bättre koppling mellan RUS och jämställdhetsarbete. (Jämställd regional tillväxt).
- Nyindustrialiseringsstrategin har lyft synen på industrins betydelse för regional tillväxt.

⁶¹ Det gäller till exempel Smart specialisering: kartläggning gjord, arbetet i tidig fas, HP miljö/klimat: arbete just påbörjat, Miljödriven näringslivsutveckling: arbete just påbörjat, Regionala exportcentra: arbete under uppbyggnad, Varsel och omställningar: arbete under uppbyggnad.

Angående kunskapsutveckling är det också tydligt att genomförandet av insatser resulterar i att kunskapsutvecklingsbehov identifieras i genomförandet av insatser. Till exempel:

- Det saknas verktyg för informationsspridning (Utveckling av regionalt företagsstöd).
- Behov av utvecklat analysverktyg (Jämställd regional tillväxt).
- Behov av kunskap och kompetens om hur man arbetar med jämställdhet och intersektionalitet (Jämställd regional tillväxt).

Beträffande utvecklingsspåret *metoder och arbetssätt* så kan följande exempel nämnas:

- Kortare handläggningstider (Stärkt lokal attraktionskraft).

Med avseende på *samverkansspåret* så ser vi angående *samverkan och samordning*:

- Använt kompetensplattform för att mobilisera berörda aktörer (Smart industri).

5.4 Regionernas uppföljningar och utvärderingar 2016–2017

Tillväxtverket har även kartlagt vilka utvärderingar som genomfördes under perioden 2016–2017. Kartläggningen gjordes genom en förfrågan till RUA och totalt inkom 92 rapporter, varav 39 stycken beskrevs som en utvärdering.⁶² Efter genomläsning har vi verifierat att rapporterna avser utvärderingar utifrån följande definition av utvärdering:

*Utvärdering har definierats som en systematisk studie av en specifik aktivitet (till exempel en insats, projekt, program, politik) där det värderas (till exempel mot mål).*⁶³

Enligt denna definition har ytterligare 12 av de inskickade rapporterna klassats som utvärderingar. Detta innebär att totalt 49 regionala utvärderingar ingår i studien.

5.4.1 Vad har regionerna utvärderat?

De 49 utvärderingarna spänner över en rad olika typer av insatser. En grov och övergripande kategorisering av de vanligast förekommande insatsområdena som har genomförts och utvärderats i *mer än en region* anges nedan (tabell 8).

Olika typer av näringslivsutvecklingssatsningar som till exempel företagsjour, inkubatorstöd eller affärsutvecklingscheckar är de mest frekventa typerna av insatser som utvärderats (9). Därefter följer övergripande tillväxtpolitiska utvärderingar såsom RUS-uppföljningar, utvärdering av 1:1-medel eller tillväxtstrategier (5), utvärderingar av miljö- och energieffektiviseringssatsningar (5) samt utvärderingar av kultur-, besöks- och turismnäring. (5). Utvärderingar av ungdomsprojekt (4) samt kompetensutvecklingssatsningar (3) är också exempel på insatser som utvärderats i flera regioner.

De kvarstående 17 insatserna/utvärderingarna, det vill säga drygt en tredjedel av rapporterna i kartläggningen, handlar om insatser som inte helt enkelt kan slås ihop med liknande insatser i andra regioner. Det kan till exempel handla om utvärderingsrapporter från en regional organisationsförändring eller utvärdering av en gruvetablering.

⁶² Endast utvärderingar som beställts av en regionalt utvecklingsansvarig aktör har tagits med i kartläggningen, vilket innebär att två utvärderingar som avser regionala projekt genomförda av (och utvärderade på uppdrag av) Tillväxtverket har tagits bort från totalen.

⁶³ Sandberg, B. & Faugert, S. (2016). Perspektiv på utvärdering, Studentlitteratur.

Tabell 8 Översikt utvärderingar från regionalt utvecklingsansvariga aktörer.

Insatsområde	Antal utvärderingar	Antal utvärderingar uppdelat på region
Näringslivsutveckling	9	Östergötland (4) Västra Götaland (2) Norrbotten (3)
RUS-uppföljning Tillväxtpolitik	5	Jämtland (1) Skåne (2) Stockholm (1) Halland (1)
Miljö/energi	5	Västra Götaland (3) Östergötland (2)
Kultur samt besöksnäring/turism	5	Västra Götaland (3) Norrbotten (1) Södermanland (1)
Ungdomsprojekt	4	Södermanland (3) Västra Götaland (1)
Kompetensutveckling/ kompetensförsörjning	3	Västra Götaland (2) Östra Mellansverige (1)
Totalt	32	

5.4.2 Vilka har beställt och genomfört utvärderingarna?

Störst andel av de inkomna utvärderingarna (47 procent) avser projekt beställda av Västra Götalandsregionen, följt av Region Östergötland samt region Norrbotten. Tre utvärderingar (6 procent) har beställts av flera regioner i samverkan. Resterande utvärderingar är fördelade över sex regioner/län.

Tabell 9 Översikt aktör som utför utvärderingar.

Beställare	Utförare			Totalt
	Konsult	Egen regi	Universitet	
Västra Götalands-regionen	8	14	1	23
Region Östergötland	8	1	-	9
Region Norrbotten	-	-	5	5
Flera regioner*	-	1	2	3
Länsstyrelsen Stockholm	1	1	-	2
Länsstyrelsen Skåne	-	2	-	2
Regionförbundet Sörmland	1	1	-	2
Region Halland	1	-	-	1
Region Jämtland Härjedalen	-	1	-	1
Region Västmanland	1	-	-	1
Totalt	20	21	8	49

*Region Östergötland, Regionförbundet Sörmland, Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro län.

20 av de 49 utvärderingarna (41 procent) är genomförda av konsultföretag. Det är totalt nio olika konsultbolag som utfört dessa utvärderingar, men det är värt att notera att hela 70 procent av konsultrapporterna har genomförts av tre av dessa nio bolag.⁶⁴ En stor andel av utvärderingarna (42 procent) har genomförts av regionen självt. Detta kan i stor utsträckning förklaras av att Västra Götalandsregionen har genomfört en stor andel (61 procent) av sina utvärderingar i egen regi (främst inom avdelningen för Data och analys). I övriga regioner är det totalt sett en betydligt lägre andel, drygt en fjärdedel, av utvärderingarna som genomförts i egen regi.

Utvärderingar som genomförs av högskolor och universitet förekommer i Västra Götaland, Norrbotten samt i utvärderingarna av #jagmed-projektet som genomförts i samverkan mellan flera regioner. Totalt är det 16 procent av insatserna som utvärderats av forskare på universitet och högskolor. För Norrbotten är samtliga inskickade utvärderingar genomförda av Luleå Tekniska universitet.

Sammantaget kan vi se att Västra Götalandsregionen står för den mest intensiva utvärderingsverksamheten, både sett till totala antalet beställda utvärderingar och antalet utvärderingar som genomförts i egen regi.

⁶⁴ Utförarna domineras av Kontigo AB (sex av 20 konsultrapporter), Sweco (4) samt Erik Träff AB (4)

5.4.3 Hur genomförs utvärderingarna?

18 av de 50 rapporterna, det vill säga en dryg tredjedel, saknar ett tydligt och avgränsat metodavsnitt.⁶⁵ Det innebär att vi har fått läsa många av rapporterna i helhet för att få en bild av vilka datainsamlings- och analysmetoder som använts, samt i vilken ordning de angetts. Tabell 10 ger en övergripande bild av utvärderingarnas huvudsakliga datainsamlingsmetoder.

Intervju-, dokument- samt enkätstudier är de absolut vanligaste datainsamlingsmetoderna. 29 av utvärderingarna (59 procent) anger minst två datainsamlingsmetoder, varav kombinationen dokumentstudier samt intervjuer är den absolut vanligaste. Det är enbart elva utvärderingar som anger fler än två datainsamlingsmetoder, vilket kan te sig något förvånande med tanke på den stora spännvidden på insatser som utvärderats.

Tabell 10 Metod och material i utvärderingarna.

Ordning	Intervjuer	Dokument/ litteratur- studier	Fall- studier	Enkät- studier	Statistik	Övrigt*	Totalt
1	9	19	2	11	7	1	49
2	15	1		7	2	4	29
3	2	-		2	1	4	9
4				1		1	2
Totalt	26	20	2	21	10	10	

*Kategorin innehåller följande aktiviteter: "workshops" (4), "insamling av sekundärdata" (3), "observationer" (1), "desk research" (1) samt "analysmöten" (1)

5.4.4 En närmare titt på utvärderingar av näringslivsutvecklingsinsatser

Vi har gjort ett urval och tittat närmare på nio utvärderingar av näringslivsutvecklingsinsatser i syfte att kartlägga vad som utvärderats och varför, vilka metoder som använts och om insatserna har gett några resultat. Anledningen till detta urval är att det är mycket svårt att utifrån samtliga (49) rapporter göra några rimliga jämförelser mellan insatserna och utvärderingarna, eftersom det handlar om en stor bredd av insatser som har haft olika syften. Syftet för insatser inom näringslivsutveckling är emellertid tydligt - att stärka näringslivet och skapa tillväxt inom regionen.

De nio utvärderingar som har studerats närmare avser insatser som genomförts i Östergötland, Västra Götaland och Norrbotten (se tabell 8). Följande redovisning är en

⁶⁵ Ett specifikt avsnitt i rapporten där datainsamlingsmetoder, mätindikatorer, analys etc. beskrivs.

grov översikt och syftar inte till att lyfta fram eller att värdera enskilda regioners insatser eller utvärderingar. Därför ges en övergripande redovisning utan direkt koppling till region eller genomförare.

Insatserna handlar om projekt för att stärka näringslivet och utvärderar testverksamheter, företagsjour, inkubatorstöd och såddfinansiering, affärsutvecklingscheckar, mikrobidrag och entreprenörskap. Samtliga genomförda utvärderingar har som syfte att få veta resultat av verksamheten och/eller att ge underlag för regionen att prioritera och fatta beslut. Så långt finns en stark gemensam tråd i insatsernas intention och utvärderingarnas motiv och tänkta användning.

Vad gäller metod så dominerar här, liksom när vi tittade på samtliga (49) utvärderingar, dokumentstudier och intervjuer. Flera av utvärderingarna använder sig också av offentlig statistik för att sätta insatsen i ett sammanhang, det är dock bara två stycken som använder statistiken för att göra statistiska analyser för att mäta effekterna av insatsen.

Fem av de nio utvärderingarna grundar sina slutsatser på intervjuer med näringslivsansvariga, projektledare och politiker och enkäter till företagare. Resultaten av utvärderingarna baseras således i stort på vad ansvariga och företagen upplever att insatsen har lett till, och konstaterar utifrån detta att företagets verksamhet har påverkats och att deras omsättning och/eller investeringar har ökat. Dessa fem utvärderingar saknar alla jämförelsegrupper och redovisar inte utveckling över tid hos målgruppen. Måluppfyllelse mäts inte utifrån givna målkriterier, utan baseras i huvudsak på att en stor andel företag (eller ansvariga för insatsen) upplever att projektet i fråga har varit framgångsrikt i ett eller flera avseenden.

En utvärdering, med syfte att få veta effekter och resultat av verksamheten, har analyserat offentlig statistik och konstaterar en stark koppling mellan utvärderad verksamhet och en ökning av antalet anställda samt omsättning i deltagande bolag. Datainsamlingen och analysen är ambitiös, men någon jämförelsegrupp finns inte. Ytterligare en utvärdering analyserar deltagande företags utveckling över tid, och använder en jämförelsegrupp. Även den utvärderingen konstaterar en positiv utveckling vad gäller antal anställda och omsättning i företagen. Däremot går det inte att identifiera några effekter av insatsen på företagets produktivitet.

De två kvarstående utvärderingarna är i huvudsak dokumentstudier. Den ena är en form av metaanalys av utvärderarens tidigare rapporter, den andra är en framåtblickande studie som lyfter fram potentiella framtida verksamheter. Båda dessa utvärderingar är resonande till sin karaktär, snarare än empiriska underlag, vad gäller att visa på effekter eller för att ge underlag för beställaren att prioritera eller fatta beslut.

5.4.4.1 Har insatserna gett avtryck?

Tillväxtverket noterar att lokala och regionala insatser ofta är färgade av det sammanhang de genomförs i och anpassade till lokala förutsättningar. Den regionala ambitionen kan vara att studera en specifik insats i ett specifikt sammanhang. Detta innebär i förlängningen att resultaten av insatserna, och utvärderingarnas slutsatser, kan bli svåra att generalisera till ett större tillväxtpolitiskt sammanhang.

För lokala och regionala beslutsfattare är sannolikt samtliga utvärderingar nyttiga, då de i princip alla visar på att projekten varit framgångsrika. Slutsatserna är ofta positiva och vagt formulerade som till exempel:

- Verksamheten utgör en viktig ekonomisk aktivitet.
- Arbetet har varit framgångsrikt och en förändring har skett över tid.

- Målen har uppnåtts, enligt kommunföreträdarnas åsikt.
- Med tanke på de positiva omdömena och resultaten för företagen är rekommendationerna inte särskilt omfattande.
- Vi bedömer att målen har uppnåtts – respondenterna är nöjda och företagen uppger att de fått ökad lönsamhet. Förväntade effekter är att erhållna resurser kommer att stärka deras verksamheter.

Här får vi intrycket att merparten av utvärderingarna främst fyller en funktion av att visa att beställaren har genomfört någonting bra och att projektet uppskattats av ansvariga och/eller målgruppen. Det i sig är ett viktigt avtryck som kan utgöra en god grogrund för att utveckla och förankra fortsatta insatser lokalt och regionalt. Däremot är det svårare att hitta en metodologisk eller analytisk noggrannhet som möjliggör att generalisera resultaten till andra situationer. Den externa validiteten är med andra ord, generellt sett, låg i utvärderingarna. Detta ska inte tolkas som att utvärderingarna har en låg kvalitet, däremot är det i princip omöjligt att sammanställa och granska resultaten från utvärderingarna och för att, ur statistisk synvinkel, få tillförlitliga svar på om insatserna har haft någon effekt.

5.4.5 Vad behövs för att öka lärandet av det regionala utvärderingsarbetet?

5.4.5.1 En gemensam publiceringsdatabas

Tillväxtverket bad regionalt utvecklingsansvariga aktörer att skicka in utvärderingar, vilket gjorde oss beroende av enskilda handläggares möjligheter att ombesörja uppgiften. Med tanke på att endast 49 av 92 inkomna rapporter faktiskt avsåg det vi frågade efter (utvärderingar), misstänker vi att det i flera regioner inte har varit en helt enkel uppgift att hitta regionala utvärderingar. Västra Götalandsregionen, som skickade in flest utvärderingsrapporter, har en analysportal som möjliggör att direkt söka både egna och externa utvärderingar som gjorts på uppdrag av regionen. I andra regioner verkar det vara betydligt svårare att med systematik söka utvärderingar. Denna problematik gör det svårt att veta vilka utvärderingar vi inte har fått in från regionerna och om den kartläggning som redovisats här är representativ för de utvärderingar som genomförs ute i regionerna. Någon form av gemensam nationell publiceringsdatabas är önskvärd för att kunna få en tydligare bild.

5.4.5.2 Metodologisk stringens

Utvärderingar behöver naturligtvis anpassas till en lokal och regional kontext, samt utformas utifrån syftet med utvärderingen för att kunna bidra till lärande och utveckling av den regionala tillväxtpolitiken. Men för att kunna sammanställa och granska resultat från flera olika utvärderingar, i syfte att få en ökad förståelse för effektiva tillväxtpolitiska insatser, krävs samtidigt en ökad samstämmighet både kring centrala utvärderingsbegrepp samt vilka datainsamlings- och analysmetoder som kan främja detta syfte. Tillväxtverkets intryck är att det återstår mycket arbete innan ett resultatfokus i det regionala tillväxtarbetet också kommer att återspeglas i ett utbud av effekt- och resultatutvärderingar av god kvalitet. De utvärderingar som uppfyller dessa kriterier kan sedan användas för att sammantaget föra kvalificerade bedömningar av insatsernas samlade tillväxtpolitiska avtryck både på regional och nationell nivå och därmed öka den kunskapsbaserade utvecklingen av framtida insatser.

5.5 Sammanfattande reflektioner

Angående regionala prioriteringar så konstaterar vi att många regionala utvecklingsstrategier är under framtagande eller revidering vilket kan ge ny inriktning på många regioners arbete. Från nationell nivå är det således viktigt att nogsamt följa utvecklingen för att säkerställa en harmonisering av mål och genomförande av insatser på olika styrnivåer.

Tillväxtverket bedömer att existerande regionala prioriteringar på ett övergripande plan är i linje med i varje fall tre av den nationella strategins fyra prioriteringar och med OECD:s policyfas som har som syfte att nå inkluderande tillväxt. Dessutom adresseras faktorer av betydelse för regional utveckling, det vill säga innovation, infrastruktur och kompetens, i de flesta regionala utvecklingsstrategier.

Vi ser också en påtaglig policy-mix med avseende på ansatser och insatser. Ett flertal ansatser och verktyg samexisterar i genomförandet av insatser inom det regionala tillväxtarbetet. Dock kan vi med utgångspunkt i årets rapport inte bedöma om det är rätt typ av insatser och nivåer i relation till de utmaningar och möjligheter som Sveriges regioner har att hantera. Vi kan heller inte bedöma hur strategiska enskilda insatser är i relation till regionernas prioriteringar. Dessa aspekter bör belysas ytterligare i kommande arbete.

Avslutningsvis ser vi en svag övergripande redovisning av resultat i årliga rapporteringar samt att regionerna utvärderar sin verksamhet i olika grad. Möjliga orsaker till detta kan vara att det handlar om ett stort utbud av insatser i verktygslådan som ska följas upp eller utvärderas i vissa regioner. Det kan också finnas bristande resurser och möjligen även bristande kompetens för att genomföra utvärderingar och uppföljningar på regional nivå.

För att öka möjligheterna till systematisk användning av utvärderingsresultat på en aggregerad nivå behövs även en ökad samsyn kring centrala begrepp och metoder mellan aktörerna på olika nivåer. En gemensam publikationsdatabas skulle vara ett sätt att skapa en plattform för kontinuerlig dialog och samverkan inom utvärderingsområdet. Det är även ett förslag som Tillväxtverket framfört i en delrapport inom ramen för ett pågående uppdrag kring utveckling av ett nytt uppföljningssystem för projektmedel inom anslag 1.1.

6 Tematisk utblick: Kompetensförsörjning – en regional tillväxtfråga som kräver samordning mellan styrnivåer och sektorer

I detta avsnitt gör vi en utblick kring kompetensförsörjning och regionalt tillväxtarbete för att lyfta fram ett område som har utvecklats under en följd av år. En fungerande kompetensförsörjning är avgörande för Sveriges internationella konkurrenskraft. Kompetensförsörjningsfrågorna berör också flera olika politikområden, framför allt utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik, näringspolitik och den regionala tillväxtpolitiken. Under senare år har kompetensförsörjningsfrågorna haft en tydlig koppling till integration. Enligt årets sammanställning av villkorsbeslut är kompetensförsörjning fortfarande en utmanande fråga att hantera på regional nivå, då aktörer på en lokal och nationell nivå länge har haft och fortsatt har viktiga uppgifter och mandat inom området.

6.1 Kompetensförsörjningssituationen i Sveriges regioner – från varsel 2008 till kompetensbrist 2018

Kunskap och kompetens är nyckeln till företags och regioners utveckling. För att företag ska kunna växa behövs en väl fungerande kompetensförsörjning med en effektiv matchning av efterfrågan och utbud av kompetens. Direkt efter finanskrisen 2008 var varsel en stor utmaning att hantera nationellt, regionalt och lokalt. Idag är situationen den motsatta i och med att tillgång till rätt kompetens är ett växande hinder för tillväxt i många branscher i stora delar av landet. Av Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet* framgår bland annat att sju av tio små och medelstora företag vill växa, men att många har svårt att hitta personal med rätt kompetens. Det finns också regionala och branskmässiga skillnader i tillgången till kompetens.⁶⁶

I en internationell jämförelse är svensk arbetskraft välutbildad och andelen av befolkningen med en minst treårig eftergymnasial utbildning fortsatte att öka under 2017. Högst andel personer med en minst treårig eftergymnasial utbildning finns i Stockholm följt av Uppsala och Västerbotten. Det finns dock stora både könsmissiga och regionala skillnader och utbildningsklyftorna ökar både mellan län och mellan kvinnor och män. För Sverige som helhet och i de flesta län så ser vi en ökad sysselsättningsgrad för både kvinnor och män det senaste året. Men sysselsättningsgraden varierar betänkligt mellan kvinnor och män samt med avseende på bakgrund och utbildningsnivå.

6.2 Från regionala kompetensplattformar till regionalt kompetensförsörjningsarbete

Regeringen gav år 2010 de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna (RUA) i uppdrag att etablera regionala kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Plattformarna skulle etableras utifrån regionala förutsättningar. Uppdraget byggde i viss mån vidare på erfarenheter från regionernas arbete med varselsamordning under finanskrisen, då regeringen utsåg särskilda varselsamordnare i länen under perioden oktober 2008 till februari 2009. Länen skulle enligt detta uppdrag samordna viktiga aktörer för att dels analysera den akuta varsel- och

⁶⁶ Tillväxtverket (2018). Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018.

krissituationen, dels kunna bidra med förslag till åtgärder som antingen kunde utföras med utgångspunkt i den regionala tillväxtpolitiken eller genom förslag till regeringen. Tillväxtanalys konstaterar att varselsamordningsuppdraget fick en annan karaktär och mer fokus på strategiska och strukturella insatser kopplat till arbetsmarknad och kompetensförsörjning när den kritiska varselsituationen tillsammans med finansieringsproblemen för företagen förbättrades något sommaren 2009.⁶⁷

Tillväxtverket fick 2012, två år efter att regionerna fick sitt uppdrag, uppdraget att stödja RUA i arbetet med att etablera regionala kompetensplattformar. Syftet med uppdraget var inledningsvis att Tillväxtverket skulle bidra till ökad kunskap och bättre samordning av arbetet med kompetensförsörjnings- och utbildningsfrågor. Genom uppdraget skulle Tillväxtverket bidra till samverkan och dialog mellan plattformarna och berörda myndigheter, följa och redovisa hur denna samverkan och dialog utvecklats och vidareutveckla plattformarna. En del i uppdraget var också att genom ansökningsförfarande bevilja minst 60 miljoner kronor till olika utvecklingsprojekt.

Tillväxtverkets arbete handlade till en början framför allt om att utveckla metoder och arbetsformer samt att skapa en bred förankring och deltagande i arbetet hos relevanta aktörer på lokal, regional och nationell nivå (flernivåsamverkan). En viktig del i de inledande årens arbete var också att utveckla integrations- och jämställdhetsperspektiven i kompetensförsörjningsarbetet.

Den primära målgruppen för Tillväxtverkets insatser ha varit RUA, men efter hand har även nationella myndigheter såsom Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan och Skolverket tillkommit som viktiga aktörer i det regionala arbetet. Valideringsdelegationen och SKL är två andra aktörer som Tillväxtverket har fört dialog med.

Tillväxtverket arbetade under perioden 2013–2017 på regeringens uppdrag vidare med att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna som viktiga verktyg för att säkra kompetensförsörjningen för företag och offentlig sektor. Myndigheten har därefter ett förnyat uppdrag att fortsatt stödja det grundläggande regionala kompetensförsörjningsarbetet under perioden 2018–2020.

Tillväxtverkets uppdrag att stödja det grundläggande regionala kompetensförsörjningsarbetet är i sammanhanget en förhållandevis liten insats men ändå en viktig del i det sammantagna arbetet. Ett resultat av arbetet är förslag till riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete, vilket har föregåtts av ett identifieringsarbete om vad som är minsta gemensamma nämnare för alla regioner. Tillväxtverket har också föreslagit att ett nationellt kompetensförsörjningsråd ska inrättas för att på ett bättre sätt möta behovet av samsyn på nationell nivå.

6.2.1 Resultat av arbetet med kompetensplattformarna

En slutsats Tillväxtverket drar från arbetet med de regionala kompetensplattformarna är att ett framgångsrikt regionalt kompetensförsörjningsarbete kräver både uthållighet och bra kunskapsunderlag. Flera regioner lyfter fram att de med kunskapsunderlag och mycket "fotarbete" bland aktörer vunnit mandat i frågan och har tillförsikt kring överföring av ansvaret till en ny aktör (landsting) i och med den snart avslutade regionbildningen.

Hur har då etableringen och utveckling av de regionala kompetensplattformarna gått? Vi finner exempel på resultat som kan kopplas till kompetens- och kunskapsutveckling,

⁶⁷ Tillväxtanalys (2013). Kartläggning av politiska insatser under finanskrisen 2008–2009, Working paper/PM 2013:1.

metoder och arbetssätt samt samverkan och samordning (se avsnitt 5.3) Några utmärkande resultat från uppdragets genomförande som kan lyftas fram är:

- *Nya arbetsformer och modeller* har utvecklats och testats för att förbättra kompetensförsörjningen.
 - Ett exempel är den modell som har utvecklats inom projekten *Mot nya höjder* som handlar om kopplingen mellan skola och näringsliv samt hela skolans ansvar. Modellen bygger på att skolan tillsammans med näringslivet utformar olika utmaningar, kopplat till naturvetenskapliga ämnena, som skolelever ska lösa. Den utvecklade modellen används även inom satsningen Make IT Flow under 2017 – 2018.

Andra exempel på resultat är:

- *Modell för analys och hantering av arbetslivets kompetensbrister*: Region Gävleborg har byggt en struktur av lokala noder med kompetensmäklare. Modellen kallas för *Semaforen* och arbetar med statistik för att skapa bilder av de olika arbetsmarknadsområdenas behov av kompetens. Tillsammans med företagen, Arbetsförmedling och lokala beslutsfattare analyseras behoven och ger en tydlig bild av arbetslivets kompetensbrister. Kompetensmäklaren försöker sedan skraddarsy lösningar i form av utbildningar för att lösa behovet. Semaforen prioriterar sitt arbete efter fastställda strategiska briststyrken i Gävleborg. En operativ handlingsplan för respektive briststyrke med utpekat aktörsansvar är kopplat till ett större partnerskap som arbetar med frågan. Genom samverkan i Semaforen har de tillsammans med kommunerna säkrat finansieringen och arbetet har kunnat fortsätta efter projektets avslut.
- *Modell för dimensionering av utbildning*: Västra Götaland har haft en strategisk ansats kring vuxenutbildning och utarbetat en modell kring behov av förändringar i styrning avseende dimensionering och koppling mot behov av utbildning.
- Samverkan och dialog (flernivåsamverkan) mellan berörda myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga aktörer har stärkts inom området.
- Arbetet har bidragit till att skapa lärande och erfarenhetsutbyte (kunskapsutveckling) till gagn för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Ett bestående resultat är de matchningsindikatorer som används för att göra fördjupade analyser om regionala kompetensförsörjningsbehov.

6.2.2 Regionernas insatser inom kompetensförsörjningsområdet 2017 – fokus på kunskap och samordning

Tillväxtverkets genomgång av regionernas åiterrapportering för år 2017⁶⁸ visar för kompetensförsörjningsområdet en tonvikt på samordningsinsatser som framför allt genomförs inom ramen för arbetet med regionala kompetensplattformar, men också genom olika typer av kompetensråd och i mer operativa frågor. Kunskapsutvecklingen är till stor del kopplat till prognosverksamhet och branschanalyser. De operativa insatserna som genomförs riktar sig i stor utsträckning mot unga och mot personer med utländsk bakgrund.

Kompetensförsörjning lyfts i många regioner fram som en fråga av strategisk betydelse och som en central del av tillväxtarbetet. I flera län är det aktuellt med regionbildning, det vill säga en överföring av det regionala utvecklingsansvaret, vilket ger konsekvenser för

⁶⁸ Regionalt tillväxtarbete 2017. Sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete, ÅK 3.2

arbetet med kompetensförsörjning. Det är därför viktigt att ta tillvara upparbetad kunskap och etablera nya samverkansformer när ansvaret övergår till de nybildade regionerna (landsting).

Drygt hälften av regionerna lyfter fram strukturbyggande insatser inom ramen för arbetet med kompetensförsörjning. Dessa insatser har ofta en tydlig koppling till de regionala kompetensplattformarna. Flera län, bland annat Blekinge, Skåne och Örebro, redovisar projekt som syftar till att utveckla plattformar för validering i respektive region. En majoritet av regionerna redovisar också insatser inom ett stort antal andra tematiska områden, till exempel inom områden som studie- och yrkesvägledning, Yrkeshögskolan, collegeverksamhet, vuxenutbildning, minskat antalet skolavhopp, gymnasiesamverkan, prognos- och analysarbete samt diverse insatser som riktar sig mot personer med utländsk bakgrund. Det finns också exempel på strukturbyggande insatser av mer tematiskt avgränsad karaktär som ligger utanför de regionala kompetensplattformarna. De strukturbyggande insatserna är i högre utsträckning inriktade på att skapa förutsättningar för att hantera kommande insatser, medan de operativa insatserna ofta skapar mer direkt resultat i sakfrågan.

Regionernas redovisningar innehåller få *explicita resultat* inom kompetensförsörjningsområdet. Den stora merparten av regionerna redovisar resultat sporadiskt eller inte alls (där processrelaterade resultat i och för sig kan ligga implicit i redovisningarna). Några av de resultat som ändå lyfts fram i redovisningarna är:

- I Sörmland har samverkan mellan strategiska områden stärkts, främst mellan områdena Smart specialisering och Kompetensförsörjning.
- I Halland har sex arbetsområden för integration tagits fram och en pilotstudie som legat till grund för vidare diskussioner har genomförts. Dessutom har ett förslag till reviderat samverkansavtal utarbetats.
- I Västra Götaland handlar resultaten om antal etablerade mötesplatser och antal personer i praktik, samt nya arbetsmodeller inom vuxenutbildningen.
- I Västernorrland har kompetensförsörjningsfrågorna fått en mer framträdande och långsiktig plats i det regionala tillväxtarbetet. Kompetensförsörjningsfrågan har organiserats med tät koppling till politiken i ett tidigt stadium vilket inneburit att Region Västernorrlands övertagandet av ansvaret för frågorna har kunnat ske på ett smidigt sätt.
- Skåne, Västra Götaland och Stockholm har tagit fram utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser som ett viktigt planeringsunderlag. Flera andra regioner har inspirerats av detta arbete och därför också gjort liknande prognoser. Analysarbete är dock resurskrävande och det kan vara svårt för mindre regioner att hitta tillräckligt personellt och ekonomiskt utrymme för den typen av insatser.

6.2.3 Varierande innehåll på regionala kompetensplattformar skapade behov av riktlinjer

De skilda regionala förutsättningarna har bland annat inneburit att arbetet och de regionala kompetensplattformarna har haft olika syften, inriktning, fokusområden, funktion, resurser och organisatorisk hemvist. Den stora variationen försvårade dialogen och relationen med nationell nivå och gjorde det svårt att beskriva plattformarnas roll och funktion. En plattform i en region kan vara en sak och samma begrepp innebär ett annat fokus i en annan region. Det har inneburit en begreppsförvirring och otydlighet mot övriga aktörer.

Med denna bakgrund fick Tillväxtverket år 2016 i uppdrag att ta fram förslag på riktlinjer för det regionala kompetensförsörjningsarbetet.⁶⁹ Riktlinjerna ska bidra till att skapa en samsyn mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå om vad som bör ingå i det grundläggande kompetensförsörjningsarbetet i alla län. Arbetet bör också på ett tydligare sätt än idag sammanlänkas med det ordinarie regionala tillväxtarbetet, eftersom RUA har en central funktion att på regional nivå samordna arbetet och lyfta tillväxtperspektivet.

Riktlinjerna är ett av skälen till hur det fortsatta arbetet är upplagt på regional nivå. Från och med 2018 är uppdraget därmed förändrat, och i villkorsbeslut/regleringsbrev till de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna erbjuds de att genomföra insatser inom kompetensförsörjningsområdet.⁷⁰ Berörda aktörer erbjuds att:

- Utifrån de prioriteringar som görs i den regionala utvecklingsstrategin organisera och fastställa målsättningar för regionalt kompetensförsörjningsarbete i samverkan med bland annat kommuner, arbetsliv, utbildningsaktörer, statliga myndigheter samt övriga berörda aktörer i länet.
- Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt, föra dialog med berörda aktörer om de behov som där identifieras samt ge förslag på insatser utifrån dessa, bland annat i syfte att fler ska påbörja reguljära studier. Under 2018 stöddes och främjades insatser inom utpekade fokusområden. Dessa innebär att
 - bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå,
 - medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning, samt
 - bidra till etablering av lärcentrum.⁷¹

I erbjudandet tydliggör regeringen beståndsdelarna i det grundläggande regionala kompetensförsörjningsarbetet. Samtliga regioner har också antagit regeringens erbjudande och även till Tillväxtverket redovisat hur de avser att lägga upp arbetet inom kompetensförsörjningsområdet utifrån de regionala prioriteringarna och de utpekade fokusområdena. Redovisningen innehåller även information om vilket behov av stöd de har från Tillväxtverket samt från andra berörda aktörer som har identifierats för det fortsatta arbetet.

6.2.4 Blick mot kommande regionalt kompetensförsörjningsarbete

Samtliga regionalt utvecklingsansvariga aktörerna har, i enlighet med villkorsbeslut och regleringsbrev, i juni 2018 lämnat en redovisning till Tillväxtverket hur de avser att lägga upp sitt kompetensförsörjningsarbete utifrån regionala prioriteringar och för respektive utpekade fokusområde. Redovisningen innehåller även vilket behov av stöd de har från Tillväxtverket samt från andra berörda aktörer som har identifierats för det fortsatta arbetet.⁷²

Av redovisningen framgår bland annat att en tredjedel av regionerna lyfter fram att kompetensförsörjningsarbetet finns med i den regionala utvecklingsstrategin (RUS). För

⁶⁹ Förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete N2016/06500/RTS, Dnr 1.2.2-Å2016-1659.

⁷⁰ Här används begreppet grundläggande regionalt kompetensförsörjningsarbete. De regioner som har etablerade kompetensplattformar och som vill fortsätta använda ett inarbetat begrepp för kompetensförsörjningsarbetet är dock fria att fortsätta göra det.

⁷¹ Regeringens villkorsbeslut till regionerna 2018. Utgiftsområde 19, rubrik 1.2 Uppdrag och erbjudande.

⁷² Tillväxtverket kommer att redovisa en sammanställning av regionernas redovisning till Näringsdepartementet i en särskild rapportering i slutet av september 2018.

ett antal regioner är RUS:en under revidering vilket anses som ett bra tillfälle för det nya uppdraget inom kompetensförsörjning. 17 regioner anger att de har mål och delmål fastställda för kompetensförsörjningsarbetet, vilka för några kan komma att revideras då den regionala utvecklingsstrategin är under revidering (se även avsnitt 5.1).

Regionerna anger att det finns etablerade strukturer för arbetet med kompetensförsörjningsfrågor i regionerna i form av olika nätverk, vilka beskrivs som formaliserade sådana, utifrån överenskommelser eller etablerade grupperingar. Möten med nätverken sker regelbundet utifrån handlingsplaner eller överenskommen agenda. Samtliga regioner uppger att de samverkar med följande aktörer: kommunerna, Arbetsförmedlingen, högskola/universitet och branschorganisationer.

I arbetet med att ta fram prognoser och analyser uppger regionerna att de har en etablerad samverkan med Arbetsförmedlingen och i vissa fall även med andra regioner. Denna samverkan har sin grund i att kompetensförsörjningsarbetet kräver samarbete över administrativa (läns)gränser då det handlar om att arbetskraften ofta verkar på en funktionell arbetsmarknad. Detta innebär konkret att en arbetstagare kan bo i en kommun eller län men ha sin arbetsplats i en annan.

De flesta av regionerna beskriver även att de publicerar egna rapporter och prognoser, alternativt har planer på att genomföra det. Flera regioner uttrycker dock behov av att förstärka samverkan med framför allt Arbetsförmedlingen i samband med prognoser och analyser. Det verkar även finnas behov av att utveckla regionala analyser gällande kompetensbehovet utifrån utbildningsutbudet (kopplat till validering, utbud och efterfrågan). Regionerna har kommit olika långt i arbetet med att etablera strukturer för validering, men de flesta regioner har initierat ett arbete genom att kartlägga befintliga insatser. Nästa steg är att samla de aktörer som arbetar med validering i regionen med syftet att skapa effektiva strukturer. Dessutom efterfrågas information om mindre företag och deras behov. Sammanfattningsvis verkar upplägget av arbetet, trots riktlinjerna, fortfarande skilja sig åt ganska mycket regionerna emellan.

6.3 Sammanfattande reflektioner

Det råder en stor samsyn i samhället om att kompetens är nyckeln till en positiv utveckling i företag och i olika delar av landet. Detta är inget unikt för Sverige, även OECD betonar att kompetens (*skills*) är en viktig faktor för regional utveckling. I ett nationellt perspektiv behöver Sverige också öka sin kompetens inom bland annat högteknologisk tillverkningsindustri för att kunna behålla sin position inom de globala värdekedjorna.

För att företag, oavsett storlek, ska kunna växa behövs en väl fungerande kompetensförsörjning med en effektiv matchning av efterfrågan och utbud av kompetens. Just nu ser vi tilltagande utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet i form av kompetensbrist beroende på omställningsbehov och en gynnsam konjunktur. Det finns också en risk att vi måste hantera nya utmaningar beträffande kompetensförsörjning och sysselsättning när vi går in i nästa lågkonjunktur.

I kontakter med företag möter Tillväxtverket ofta frustrationen över tröghet, byråkrati, stelbenthet och även oförmåga att förstå företagets villkor i det offentliga systemet. Det är därför viktigt att offentliga insatser, både nationellt och regionalt, utformas för att möta företagets behov av bland annat riktade utbildningar på både kort och lång sikt.

Små och medelstora företag har ofta behov av stöd i det strategiska kompetensförsörjningsarbetet. Det kan ofta handla om mer än att bara hitta utbildningar. Företag behöver ofta även stöd med analyser av vilken kompetens som kommer att behövas i framtiden och hur det behovet kan tillgodoses med befintlig och ny arbetskraft.

För tio år sedan bidrog varselvågen, som följde på finanskrisen 2008, till att varselsamordning på regional nivå behövdes för att kontinuerligt bevaka omfånget samt utforma insatser. Detta samordningsbehov på en högre nivå än den lokala men på en lägre nivå än den nationella är ett exempel på när en platsbaserad ansats kan vara till nytta. Vi ser att just samordning på regional nivå är någonting som togs vidare i arbetet med de regionala kompetensplattformarna.

Oavsett utmaning, eller om man så hellre vill möjlighet, så ser vi i utblicken ovan att kompetensförsörjningsfrågan har etablerats i det regionala tillväxtarbetet under de senaste tio åren och idag är en naturlig del i arbetet. Mot bakgrund av kompetensförsörjningsfrågans centrala betydelse och regionernas långsiktiga arbete bedömer Tillväxtverket att *kompetensförsörjning bör vara en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret*. Tillväxtverket kan också se att en ökad insikt om betydelsen av en fungerande kompetensförsörjning har lett till ökade ambitionsnivåer, vilket kan ge ett intryck av att arbetet på regional nivå fortfarande befinner sig i en uppstartsfas, trots att det bevisligen har skett en utveckling.

Tillväxtverket konstaterar, trots att utvecklingen har gått framåt inom kompetensförsörjningsarbetet på regional nivå, att det fortsatt tycks vara svårt att finna en självklar roll för regional nivå inom kompetensförsörjningsområdet i och med att nationell och lokal nivå har haft och fortsatt har stort ansvar för arbetet med frågorna. Tillväxtverket bedömer att förordningar som ger regionala utvecklingsaktörer en roll i relation till lärcentra⁷³ och yrkesvux⁷⁴ är betydelsefulla för att förstärka den regionala nivåns roll inom kompetensförsörjningsarbetet.

Regionala kunskapsunderlag och analyser har varit ett sätt att vinna mandat för frågorna. Bland annat är analysunderlag viktiga för att föra en dialog med kommuner kring möjliga insatser och prioriteringar. Det kan i detta sammanhang vara intressant att studera vidare hur Norge har arbetat med sårbarhetsanalyser av arbetsmarknad och utbildning nedbrutna på regional nivå utifrån fylkens behov.

Med utgångspunkt i regionernas kompetensförsörjningsarbete så åskådliggörs, enligt Tillväxtverket, betydelsen av att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna har kapacitet och förmåga för att arbeta med en fråga. *Administrativ kapacitet* bör därför ses som en av de regionala förutsättningar som varierar och som *bör beaktas i utformningen av nationella insatser*.

Angående resultat så ser vi att det främst handlar om redovisningar av resultat i relation till kompetens- och kunskapsutveckling, metoder och arbetssätt samt samverkan och samordning. Tillväxtverket konstaterar också att processarbete av detta slag, som syns inte minst med avseende på de resultat som redovisas, i hög grad är personbaserat trots formella uppdrag och styrdokument. Tillit, förmåga att leda processer och att skapa en gemensam syn kring vad som är det gemensamma målet är en utmaning när utvecklingen inom kompetensförsörjnings-området i en region, är så beroende av insatser inom andra verksamhetsområden.

En utmaning som Tillväxtverket har sett i det regionala kompetens-försörjningsarbetet är att aktörer ofta har det egna målet för ögonen. Vi ser också att aktörer har svårt att koppla den egna verksamheten till regional tillväxtpolitik alternativt att se vilken roll det egna politikområdet eller den egna verksamheten spelar i det regionala tillväxtarbetet och för den regionala utvecklingen i länet. Kommunalt självstyre och den egna organisationens

⁷³ Förordning (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum.

⁷⁴ Förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

behov av personal kan till exempel göra att det är lättare att prioritera vårdutbildningar medan behovet av gymnasieutbildningar för näringslivet är minst lika stort. En slutsats blir därmed att inriktningsarbete är en sak och genomförande är en annan, och att organisationer och uppdragsgivare behöver ha detta i beaktande. Särskilt i de regioner där ansvaret ska gå över till ny organisation så påverkar detta, oavsett om det är verksamhetsövergångar eller inte situationen för enskilda individer.

Enligt Tillväxtverket blir det också tydligt att uppdrag från nationell till regional nivå måste harmoniseras. Nationell nivå bör överväga att utveckla en mekanism för att bättre samordna uppdrag och insatser till regional nivå. Här finns möjlighet att genomföra förslaget att *inrätta ett nationellt kompetensförsörjningsråd* och låta detta fungera som en pilot för en sådan samordning.

Med blick framåt handlar det från nationell nivå fortsatt om att stärka de regionala utvecklingsaktörerna med *kunskap* och *kapacitet* inom kompetensförsörjningsområdet. Konkret handlar det om tillgång till statistik, prognoser samt arbetssätt och metoder för samordning. Några insatser som Tillväxtverket planerar att göra eller skulle kunna genomföra i egen regi eller i samverkan med andra aktörer är att:

- Tillgängliggöra ny kunskap genom att dokumentera och synliggöra lyckosamma arbetssätt och metoder på regional nivå. I arbetet ingår även att sprida regionala kunskapsunderlag som är relevanta för nationell och regional nivå.
- Tillhandahålla stödstrukturer mot småföretag för att lösa brister och mäkla utbildningar. Några exempel på modeller för detta är Semaforen i Gävleborg, Utbildningsmäklare från Business Region Örebro samt erfarenheter från ESF-projekt i Dalarna (Dalalyftet).
- Fortsätta att uppdatera Reglabs matchningsindikatorer, RMI, och undersöka möjligheterna att vidareutveckla dessa. Dessutom övervägs insatser för att utveckla användningen av indikatorerna, till exempel i form av utbildningsinsatser.
- Erbjudna kunskaps- och processtöd till de regioner som har uttryckt behov av detta.
- Klargöra andra behov av stöd i framtagning av kunskaps- och analysunderlag, till exempel i form av pilotprojekt.
- Bidra till ett ökat deltagande av statliga myndigheter i det regionala kompetensförsörjningsarbetet genom att samla relevanta aktörer för en samlad dialog.

7 Käll- och litteraturförteckning

7.1 Rapporter som har ingått i omvärldsanalysen

Titel	Länk
Sveriges Nya Geografi 2017	http://www.arenafortillvaxt.se/sveriges-nya-geografi/
Regionalt utvecklingskapital	https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutvecklingregionbildning/regionalutvecklingsansvar/regionalutvecklingskapital.9791.html
Regionernas kamp (WSP)	http://www.wsp-pb.com/sv/WSP-Sverige/Vilka-vi-ar/Newsroom/Nyheter/Ny-rapport-rankar-robusta-och-sarbara-kommuner/
Entreprenörskapsforum, Economic Forum Report 2017	http://entreprenorskapsforum.se/wp-content/uploads/2017/11/SEFR2017_webb.pdf
European Commission, My Region, My Europe, Our Future, Seventh report on economic, social and territorial cohesion	http://ec.europa.eu/regional_policy/sv/newsroom/news/2017/10/10-09-2017-the-future-of-eu-finances-new-cohesion-report-fuels-the-discussion-on-eu-funds-after-2020
Why Regional Development matters for Europe's Economic Future	http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/working-papers/2017/why-regional-development-matters-for-europe-s-economic-future
State of the Region Report (Baltic Development Forum)	http://www.bdforum.org/wp-content/uploads/2017/12/2017_RegionRep_web.pdf
State of the Nordic Region 2018, inkl. Regional Potential Index	https://www.norden.org/en/theme/state-of-the-nordic-region
Tillstånd och trender för regional tillväxt 2018	Kommer september 2018

7.2 Översikt rapporter 2017

	Datum
1:1 - Uppföljningen (Rapport regionala företagsstöd m.m.) (ÅK 3.1)	180418 180629
Utveckling av de regionala företagsstöden avseende jämställdhet, integration och miljö (U 2.4)	Årsredovisning 2017 (Kapitalförsörjning)
Årlig genomföranderapport (ERUF)	180531
ERUF-utvärderingar	Slutversioner kommer hösten 2018, ingår ej i årets rapport
Lägesrapport (ERUF)	180415
Sammanställning av redovisningar om regionalt tillväxtarbete (ÅK 3.2)	180427
Genomförande av Östersjöstrategin (ÖPU 4.6)	180430
Kommersiell service för företag / Samlad återrapportering - kommersiell service för företag (ÅK 3.3)	180418
Uppdrag att stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i deras arbete med regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet (PU 3.17)	180228
Miljödriven näringslivsutveckling regionalt (Miljöintegrering) (U 2.2)	Delrapport 180430
Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service	April 2018
Stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar m. smart specialisering (PU 3.12)	Årsredovisning 2017
Strategiskt och långsiktigt arbete med lärande (U 3.3)	Slutrapport 180427
Synliggöra goda exempel på företag i industrins framkant (PU 1.10)	180406 (delrapport)
Integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet (U 2.1)	Årsredovisning 2017
Statliga myndigheters medverkan i regionala tillväxtarbetet (U 2.8)	180914
Regionala kompetensplattformarna (PU 3.1)	Slutrapport 180331

Stärkt lokal attraktionskraft (PU 3.4)	180328
Jämställd regional tillväxt (PU 3.10)	180414
Regionala exportcentra (PU 1.8)	Delrapport 180228
NIST - Främja nyindustrialiseringsstrategin på regional nivå (Smart industri) (PU 1.9)	180330
Omställnings- och varseluppdraget 2017-2018 (PU 3.18)	180330
Uppdrag till Tillväxtverket att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018 – 2020	Delredovisning sammanställning

7.3 Underlag tematisk utblick kompetensförsörjning

- Rapport "Regionala kompetensplattformarna" (PU 3.1) (Anita Sandell), Slutrapport Regionala kompetensplattformar N2012/6275/RT och N2015/02413/RTS
- Slutrapport. Tvärsektoriellt myndighetsarbete. Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud (2009)
- Myndighetssamverkan inom kompetensförsörjningsområdet (2012)
- Uppföljning av regionalt kompetensförsörjningsarbete (2012) (Rapport 0120).
- Delredovisning 15 september 2013, Dnr N2012-6275/RT, Regeringsuppdraget att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna 2013-2016
- Delredovisning avseende Regionala kompetensplattformar Dnr N2012/6275/RT (2014)
- Delredovisning avseende Regionala kompetensplattformar Dnr N2012/6275/RT (2015)
- Delredovisning Regionala kompetensplattformar N2012/6275/RT och N2015/02413/RTS (2016)
- Delredovisning Regionala kompetensplattformar N2012/6275/RT och N2015/02413/RTS (2017)
- Slutrapport. Förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete, N2016/06500/RTS (2017)
- Slutrapport "Regionala kompetensplattformarna" (PU 3.1)
- Regionala kompetensplattformar Erfarenheter och resultat 2013–2017 (2018)
- Regionala kompetensplattformar, En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017 (2016)
- Regional tillväxtarbete 2017 - Sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete, ÅK 3:2
- LÄNSVISA BESKRIVNINGAR AV DET REGIONALA KOMPETENSFÖRSÖRJNINGSGÄRANDET (*Konsultrapport, Arbetsmaterial. Ej för spridning*)
- Enkät svar från RUA i juni ang. behov och hur regionerna ska arbeta framåt. Redovisningar kommer från regionerna 30 juni och utgör underlag till den delrapportering som ska göras till Regeringskansliet senast 30 september.

Bilaga 1 – Länsbeskrivningar

Stockholm

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,3 % (6,7 %) Kvinnor: 6,5 % (6,4 %) Män: 6,1 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 72,0 % (67,8 %) Kvinnor: 69,5 % (65,7 %) Män: 74,4 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 34,4 % (27,0 %) Kvinnor: 38,8 % (32,4 %) Män: 30,1 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	6 526
	Antal invånare (2017)	2 308 143
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,7 % (17,7%)
	Andel invånare över 65 år (2017)	15,8 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,7 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	627 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	395 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,6 % (11,6 %) Kvinnor: 8,2 % (7,0 %) Män: 16,8 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	2,8 (6,2)
Övrigt	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	14,7 (11,2)
	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	92,0% (78,5 %)
	Andel arbetsställen	88,6 % (70,1%)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	0,4 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

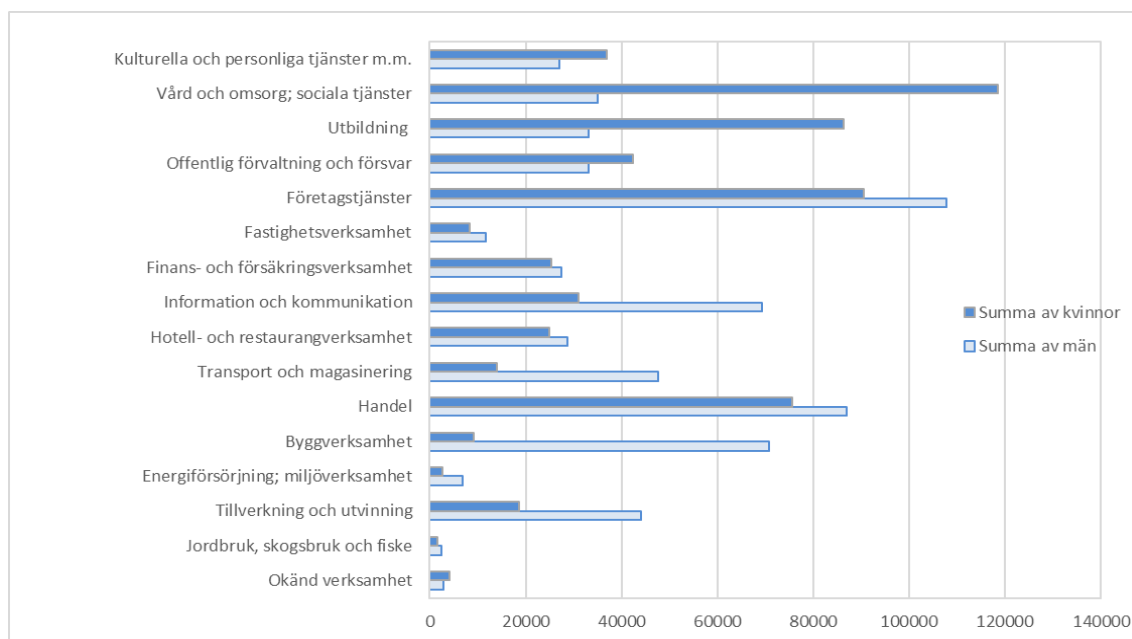
Länsstyrelsen i Stockholms län

Inriktning regional utvecklingsstrategi (regionala prioriteringar):

- Öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer
- Styra mot ett transporteffektivt samhälle
- Ta till vara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden
- Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet
- Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete
- Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer
- Stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och ökad internationell handel
- Öka de eldrivna person- och varustransporterna
- Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	14,5
Stöd till kommersiell service (mnkr)	3,3
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	11,4
Tillväxtverket	-
Regionalt	11,4
Totalt (mnkr)	29,2

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
12,8	7,2		2,6	1,6	2,5	1,3	1,6	3,2	1,5	4,2	38,5

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
157,0	181,0	35,0				373,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget är sammantaget gott i länet. Utbildningsnivån i länet är den högsta i landet. Stockholms län ligger i topp i Sverige både vad gäller lönesumma och BRP per sysselsatt. Attityderna till företagande är också mer positiva i Stockholms län än rikssnittet. Tillväxtviljan i småföretagen ligger något över genomsnittet för hela landet. Med anledning av övergången av det regionala utvecklingsansvaret genomför Tillväxtverket insatser som ska stödja överlämningen och mottagandet av utvecklingsansvaret.

Uppsala

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 5,9 % (6,7 %) Kvinnor: 6,7 % (6,4 %) Män: 5,1 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 68,4 % (67,8 %) Kvinnor: 65,3 % (65,7 %) Män: 71,6 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 32,3 % (27,0 %) Kvinnor 37,8 % (32,4 %) Män: 26,9 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	8 192
	Antal invånare (2017)	368 971
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,8 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	18,5 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	2,1 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	420 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	343 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,5 % (11,6 %) Kvinnor: 6,3 % (7,0 %) Män: 14,5 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	9,5 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	11,0 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	78,5 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	65,0 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	1,9 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

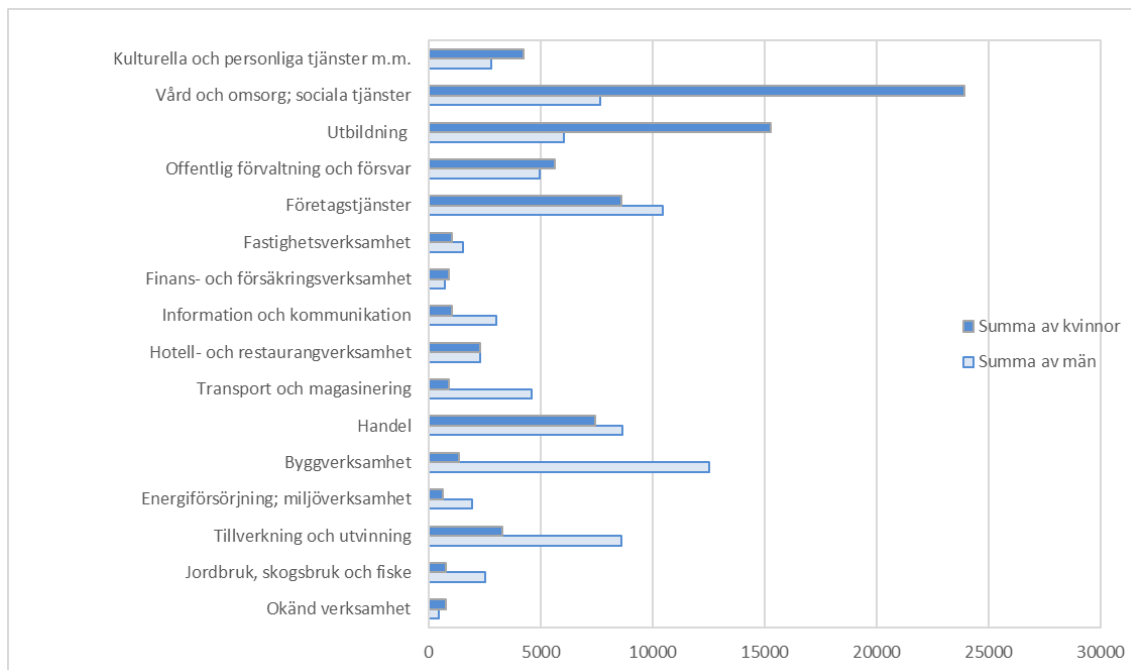
Region Uppsala

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- En växande region
- En nyskapande region
- En region för alla

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	5,1
Stöd till kommersiell service (mnkr)	1,2
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	11,0
Tillväxtverket	3,0
Regionalt	8,0
Totalt (mnkr)	17,3

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
8,9	6,5	4,3	0,1	0,3			4,5	2,9	2,3	0,9	30,7

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
62,0		16,0		56,0	3,0	137,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget i länet är gott och länet har sammantaget en av de högsta utbildningsnivåerna i landet. Tillväxtviljan i länets småföretag ligger ungefär på rikssnittet. Knappt vart fjärde småföretag i Uppsala län tror att de kommer att ha fler anställda på tre års sikt, vilket är något mer än genomsnittet för landet. BRP per invånare är den tredje högsta i landet efter Stockholm och Västra Götaland. Samtidigt är näringslivets andel av BRP lägst i landet. Inom det strategiska regionarbetet har Tillväxtverket bland annat haft dialog om regionalt utvecklingsansvariges roll i relation till den nationella nivån när det sker en breddning av synen på tillväxt och utvecklingsfrågorna.

Södermanland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 9,6 % (6,7 %) Kvinnor: 10,2 % (6,4 %) Män: 9,1 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 63,9 % (67,8 %) Kvinnor: 61,3 % (65,7 %) Män: 66,3 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 19,3 % (27,0 %) Kvinnor: 25,0 % (32,4 %) Män: 13,8 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	6 076
	Antal invånare (2017)	291 341
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,1 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	22,4 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,1 % (1,3 %)
Ekonomi	Brutto regionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	318 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	327 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,5 % (11,6 %) Kvinnor: 6,4 % (7,0 %) Män: 14,2 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	5,7 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,8 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	74,6 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	60,1 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,2 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

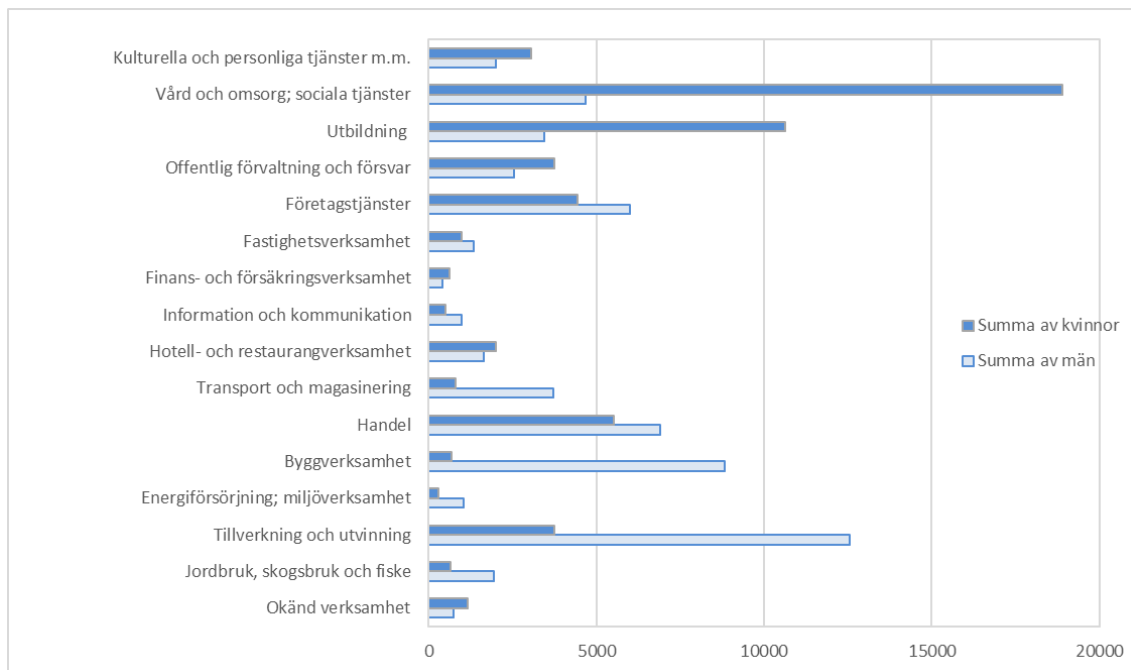
Regionförbundet Sörmland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- En **växande arbetsmarknad**, där efterfrågan på kompetens och utbud av arbetskraft med olika utbildningsbakgrunder och erfarenheter kan mötas.
- En växande befolkning, där **bostadsmarknaden fungerar** och utbudet av bostäder möter efterfrågan.

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	6,2
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,3
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	22,6
Tillväxtverket	-
Regionalt	22,6
Totalt (mnkr)	29,1

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
9,1	23,9	2,4	2,3	2,9	4,0	0,0	2,4	4,9	5,2	57,1	

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
	6,0	272,0				278,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Jämfört med riksgenomsnittet visar länet ett sämre arbetsmarknadsläge sett till arbetslöshet och sysselsättningsgrad. Utbildningsnivån är betydligt lägre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Tillväxtviljan i länets småföretag ligger något över genomsnittet för Sverige. Samtidigt är det fler småföretag i Södermanland som tror på ökat antal anställda på tre års sikt. Det är också fler småföretag som anger brist på lämplig arbetskraft som ett stort hinder för tillväxt jämfört med rikssnittet. Inom det strategiska regionarbetet har vi finansierat ett projekt som syftar till att fortsatt utveckla och samordna länets innovationssystem. Projektet har bidragit till en ökad samverkan mellan länets fyra innovationsnoder men också till att testa insatser kopplade till ett av länets smarta specialiseringsområden, "Verksamhetsnära digitala tjänster".

Östergötland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 7,8 % (6,7 %) Kvinnor: 7,1 % (6,4 %) Män: 8,4 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 64,8 % (67,8 %) Kvinnor: 63,2 % (65,7 %) Män: 66,3 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 26,0 % (27,0 %) Kvinnor: 30,6 % (32,4 %) Män: 21,6 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	10 545
	Antal invånare (2017)	457 496
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	20,3 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,2 % (1,3 %)
Ekonomi	Brutto regionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	387 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	341 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,2 % (11,6 %) Kvinnor: 5,8 % (7,0 %) Män: 14,1 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	8,6 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,8 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	78,7 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	67,6 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	1,7 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

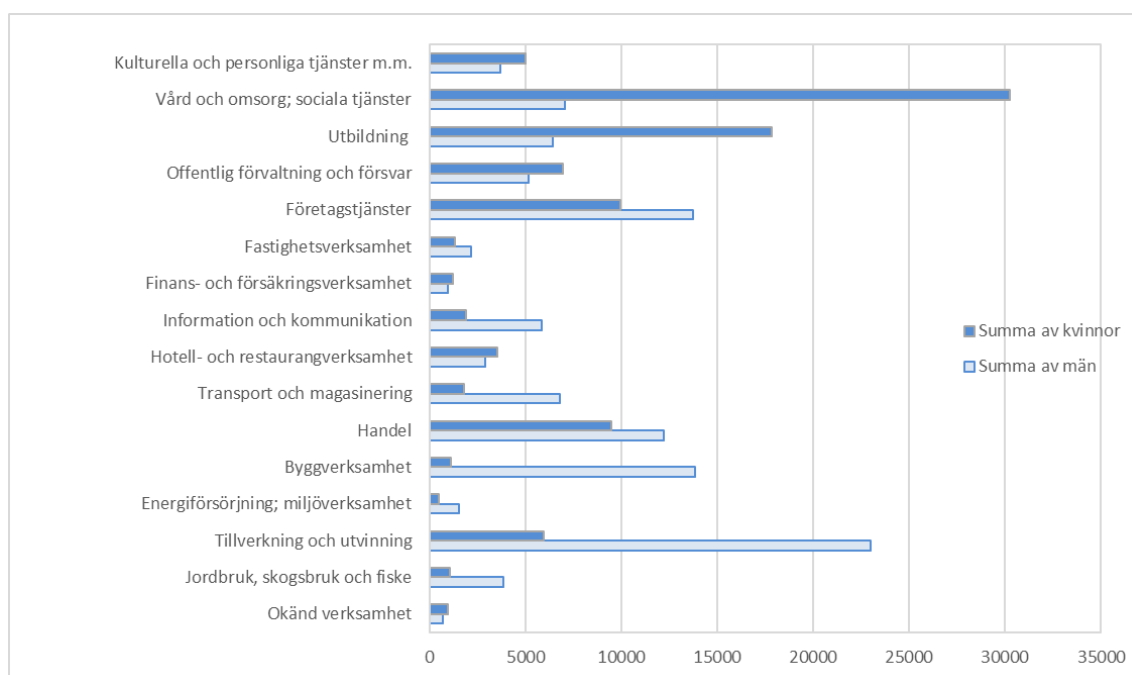
Region Östergötland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Förstärka den samlade handlingsförmågan i Östergötland
- Utveckla Östergötlands roll i ett storregionalt sammanhang
- Utveckla Östergötland som en flerkärnig stadsregion
- Arbeta för utveckling av Östergötlands alla delar
- Stärka östgötarnas möjligheter till livskvalitet och personlig utveckling
- Främja ett dynamiskt företags - och innovationsklimat i Östergötland
- Ställa om Östergötland till en robust och resurssnål region
- Tillvarata och utveckla Östergötlands attraktivitet

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	15,0
Stöd till kommersiell service (mnkr)	1,8
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	24,6
Tillväxtverket	-
Regionalt	24,6
Totalt (mnkr)	41,4

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
37,1	29,4	12,0	2,0		0,2		2,1	5,4	2,0	3,2	93,4

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
6,0	117,0	15,0				138,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Jämfört med riksgenomsnittet visar länet ett något sämre arbetsmarknadsläge sett till arbetslöshet och sysselsättningsgrad. Utbildningsnivån ligger nästan i paritet med riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Östergötland har den högsta andelen av befolkningen som kan tänka sig att starta företag i landet (52 procent). Samtidigt har andelen småföretag som vill växa ökat från 58 procent år 2014 till 67 procent år 2017. Detta är dock fortfarande något under riksgenomsnittet. Inom det strategiska regionarbetet för Tillväxtverket en dialog om hur den regionalt utvecklingsansvariges roll kan identifieras och tydliggöras vid större etableringar i länet.

Jönköping

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 4,5 % (6,7 %) Kvinnor: 4,5 % (6,4 %) Män: 4,6 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 70,6 % (67,8 %) Kvinnor: 67,4 % (65,7 %) Män: 73,6 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 20,6 % (27,0 %) Kvinnor: 26,6 % (32,4 %) Män: 15,0 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	10 438
	Antal invånare (2017)	357 237
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,2 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	20,6 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,3 % (1,3 %)
Ekonomi	Brutto regionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	391 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	324 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,5 % (11,6 %) Kvinnor: 5,6 % (7,0 %) Män: 14,8 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	17,4 (6,2)
Övrigt	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,1 (11,2)
	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	70,8 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	61,5 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,0 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

Region Jönköping

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

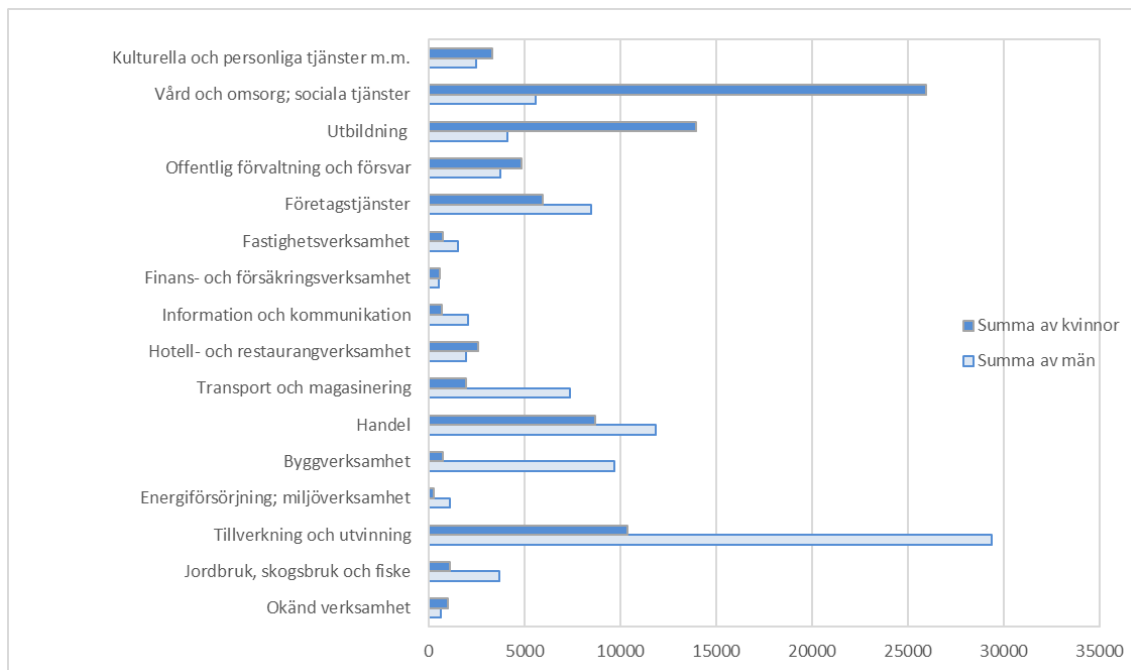
Målområden: Näringsliv och livsmiljö.

Delstrategier:

- En internationellt ledande industriregion
- Ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag
- Ett inkluderande samhälle
- En global livsmiljö

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	8,1
Stöd till kommersiell service (mnkr)	1,2
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	14,9
Tillväxtverket	0,6
Regionalt	14,3
Totalt (mnkr)	24,2

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
21,8	25,9	13,2	0,2		0,2	1,0	0,6	2,0	0,1	6,2	71,1

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
21,0	82,0	15,0		7,0	28,0	153,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPs 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Jönköping är ett av de län i Sverige där störst andel av småföretagen vill växa. Hela 72 procent av småföretagen i Jönköpings län vill växa, jämfört med ett rikssnitt på 69 procent. Samtidigt uppger hela 15 procent av småföretagen att kapaciteten i lokaler och utrustning är ett stort hinder för tillväxt. Jönköpings län är också ett av de mest industritäta länen i landet med många små och medelstora företag som i allt högre utsträckning arbetar på en internationell marknad. Arbetslösheten i Jönköpings län är lägst i landet. Dessutom ligger arbetslösheten bland ungdomar under riksgenomsnittet. Sysselsättningsgraden är näst högst i landet efter Stockholms län. Prioriterade områden för framtiden är bland andra kompetensförsörjningsfrågorna där fokus ligger på integration för nyanlända samt att bidra till ökad innovationsförmåga med hjälp av akademien. Detta ska ske genom aktiviteter för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden inom länet samt att mobilisera organisationer och organisationers resurser för att kunna utföra insatser som leder till tillväxt.

Kronoberg

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,5 % (6,7 %) Kvinnor: 5,8 % (6,4 %) Män: 7,0 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 66,2 % (67,8 %) Kvinnor: 65,0 % (65,7 %) Män: 67,3 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,5 % (27,0 %) Kvinnor: 28,4 % (32,4 %) Män: 17,0 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	8 425
	Antal invånare (2017)	197 519
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,1 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	21,1 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,5 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	413 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	334 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,0 % (11,6 %) Kvinnor: 7,2 % (7,0 %) Män: 16,2 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	15,4 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,9 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	66,6% (78,5 %)
	Andel arbetsställen	60,8 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,1 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

Region Kronoberg

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

VÄXA I:

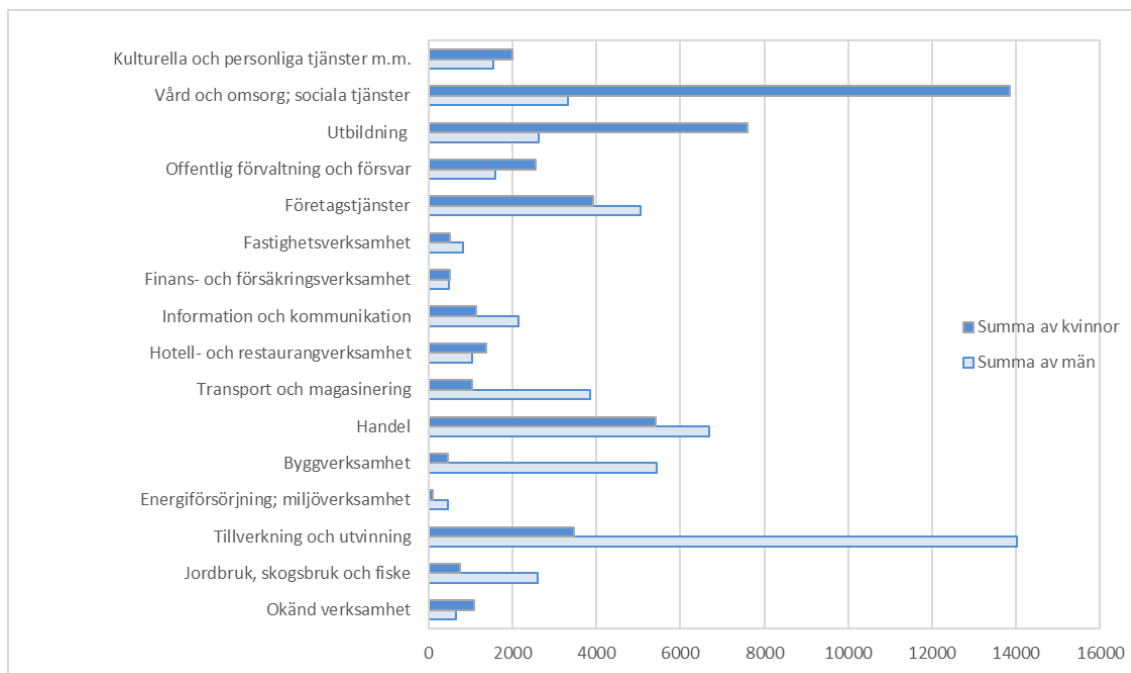
- Utveckla platser, orter, städer och regioner genom att komplettera och dra nytta av varandra
- Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga.

VÄXA AV:

- Utveckla diversifiering och innovationsförmåga
- Utveckla livslångt lärande och jämlik hälsa.

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	7,5
Stöd till kommersiell service (mnkr)	1,6
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	31,7
Tillväxtverket	-
Regionalt	31,7
Totalt (mnkr)	40,8

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
12,7	29,8	0,6	10,1	3,1	0,1	0,3	1,5	6,4		2,2	66,9

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
22,0	11,0	11,0				44,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Befolkningen i Kronoberg har ökat stadigt under senare år, och år 2017 var befolkningsökningen högre än riksgenomsnittet. Glasbruken, skogsbruket och de många sågverken har lagt grunden för näringslivet i Kronobergs län. De är fortfarande av stor betydelse men har kompletterats av nya näringar inom till exempel informationsteknik, plast- och aluminiumindustri. Länet präglas av en hög andel små och medelstora företag. Kronobergs län ligger som nummer fem när det gäller högst andel industrisysselsättning och över 25 procent av jobben finns inom industrin. Tillväxtviljan i småföretagen ligger något under riksgenomsnittet och färre företag vill växa genom att anställa. En utmaning för regionen är att få insatser att nå ut till grupper som normalt inte tar del av företagsstöd. Brist på lämplig arbetskraft uppges vara ett något större hinder i Kronoberg än i landet i stort. Ett framgångsrikt exempel inom kompetensförsörjningsområdet är projektet "Mot nya höjder" som visat hur man kan sätta fokus på ett kunskapsfält med behov av kompetensförsörjning, i det här fallet teknik, naturvetenskap och matematik.

Kalmar

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,2 % (6,7 %) Kvinnor: 6,9 % (6,4 %) Män: 5,6 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 66,9 % (67,8 %) Kvinnor: 63,6 % (65,7 %) Män: 69,8 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 19,9 % (27,0 %) Kvinnor: 25,8 % (32,4 %) Män: 14,3 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	11 166
	Antal invånare (2017)	243 536
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	24,4 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,5 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	338 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	324 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,3 % (11,6 %) Kvinnor: 7,2 % (7,0 %) Män: 17,0 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	-11,1 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,5 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	61,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	46,3% (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,4 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

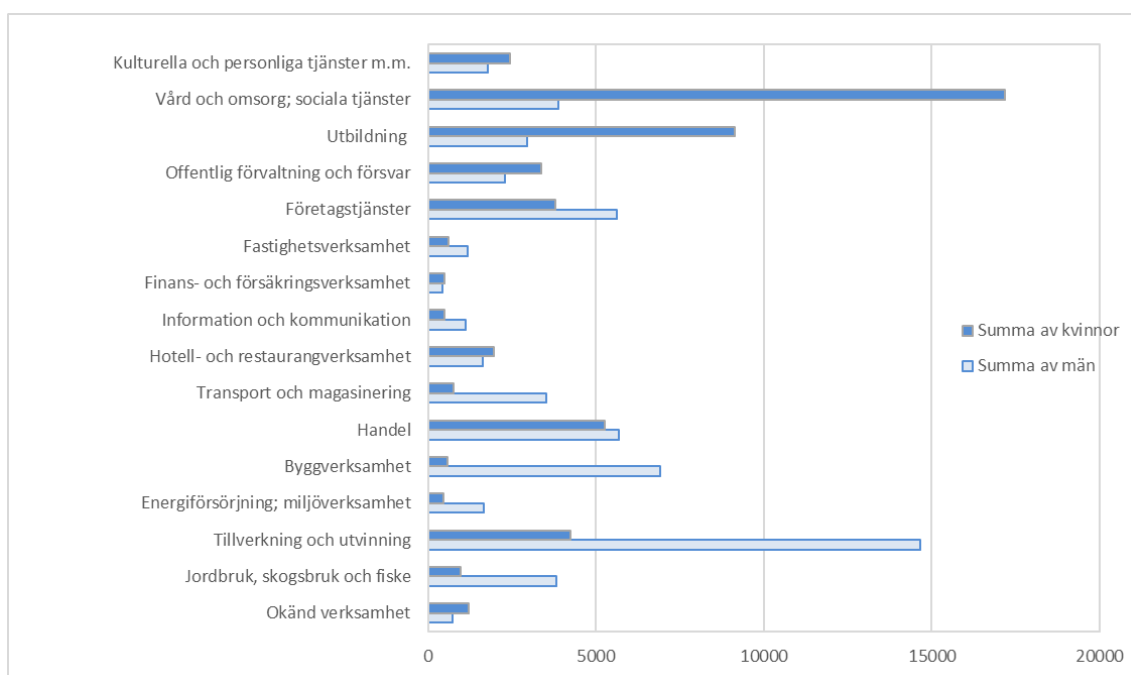
Regionförbundet i Kalmar län

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Delaktighet, hälsa och välbefinnande
- God miljö för barn och unga
- Hållbar samhällsplanering
- Stärkt konkurrenskraft

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	0,1
Tillväxtverket	
Regionalt	0,1
Regionala främjandestöd (mnkr)	18,2
Stöd till kommersiell service (mnkr)	2,6
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	34,1
Tillväxtverket	1,9
Regionalt	32,2
Totalt (mnkr)	55,0

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
23,6	29,8	2,0	2,9	0,8	3,0	0,9	13,5	9,8	11,9	9,5	107,6

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
17,0	36,0	2,0		6,0		61,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPs 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetslösheten i Kalmar län har sjunkit under de senaste åren och ligger numera under rikssnittet. Samtidigt har sysselsättningsgraden ökat och närmar sig rikssnittet. Kalmar län är det län i Småland som har flest företag per tusen invånare. Näringslivet i länet domineras av mindre företag, 99 procent av länets företag har färre än 100 anställda. Det som särskiljer Kalmar län från andra län är bland annat den stora dominansen av antal anställda inom tillverkningsindustrin samt den relativt höga andelen anställda inom jord- och skogsbruk. En ökning sker emellertid inom andra sektorer såsom utbildning och forskning, företagstjänster, personliga tjänster samt handel. Tillväxtviljan i småföretagen i Kalmar ligger något under riksgenomsnittet. En annan faktor som utmärker länet är att 67 procent av energiproduktionen i Kalmar län är fossilbränslefri, vilket är unikt i världen. Länet har dessutom en hög kompetens inom energiområdet. I Oskarshamn finns SKB:s mellanlager för det använda kärnbränslet. Här bedrivs också världsunik forskning i Äspö-laboratoriet. I Kalmar pågår också en regionbildningsprocess där ansvaret för det regionala tillväxtarbetet övergår till landstinget från och med den 1 januari 2019.

Gotland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 4,5 % (6,7 %) Kvinnor: 5,2 % (6,4 %) Män: 3,7 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 68,7 % (67,8 %) Kvinnor: 67,1 % (65,7 %) Män: 70,3 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 21,3 % (27,0 %) Kvinnor: 27,3 % (32,4 %) Män: 15,3 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	3 134
	Antal invånare (2017)	58 595
	Andel invånare under 15 år (2017)	15,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	25,1 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,0 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	327 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	275 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 17,4 % (11,6 %) Kvinnor: 10,4 % (7,0 %) Män: 23,9 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	60 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	11,1 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	85,6 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	85,2 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	3,7 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

Region Gotland

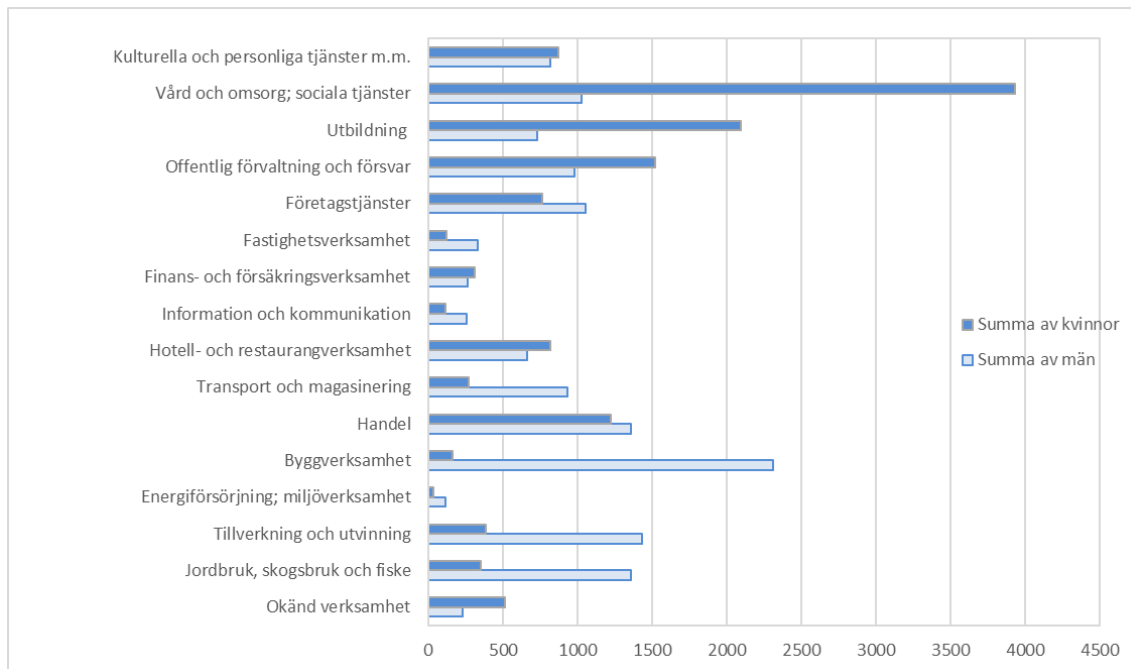
Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Bo och leva i ett hållbart Gotland
- Hållbar tillväxt och sysselsättning
- Hållbar energiförsörjning

- Hållbara kommunikationer och kommunikationssystem

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	7,8
Tillväxtverket	-
Regionalt	7,8
Regionala främjandestöd (mnkr)	5,7
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,04
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	80,3
Tillväxtverket	27,2
Regionalt	53,1
Totalt (mnkr)	93,8

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
3,2	32,0	1,6	5,0	2,5	24,1	1,3	15,5	7,6	4,2	18,1	115,1

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
	7,0	-		17,0	24,0	

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget i länet är relativt gott. Attityderna till företagande är relativt positiva på Gotland. Andelen av befolkningen som kan tänka sig att vara företagare ligger på rikssnittet, men fler gotlänningar än rikssnittet föredrar att vara företagare eller kombinatör framför att vara anställda. Tillväxtviljan i de gotländska småföretagen ligger klart under riksgenomsnittet. Även andelen företag som tror att antalet anställda kommer att öka på tre års sikt är lägre än genomsnittet för landet. Tillsammans med Region Gotland genomför Tillväxtverket den gemensamma satsningen Hållbara Gotland. Inom det strategiska regionarbetet har Tillväxtverket fört dialog om Energimyndighetens uppdrag att möjliggöra att Gotland blir en pilot för ett hållbart energisystem. Vi finansierar även ett projekt som syftar till att stärka regionens strategiska kommunikation för regional tillväxt.

Blekinge

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,7 % (6,7 %) Kvinnor: 6,8 % (6,4 %) Män: 6,5 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 63,3 % (67,8 %) Kvinnor: 59,6 % (65,7 %) Män: 66,9 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,4 % (27,0 %) Kvinnor: 27,9 % (32,4 %) Män: 17,4 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	2 931
	Antal invånare (2017)	159 371
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,0 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,4 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,6 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	343 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	330 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,5 % (11,6 %) Kvinnor: 6,0 % (7,0 %) Män: 14,6 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	37,7 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,2 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	71,7 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	57,6 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	0,8 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

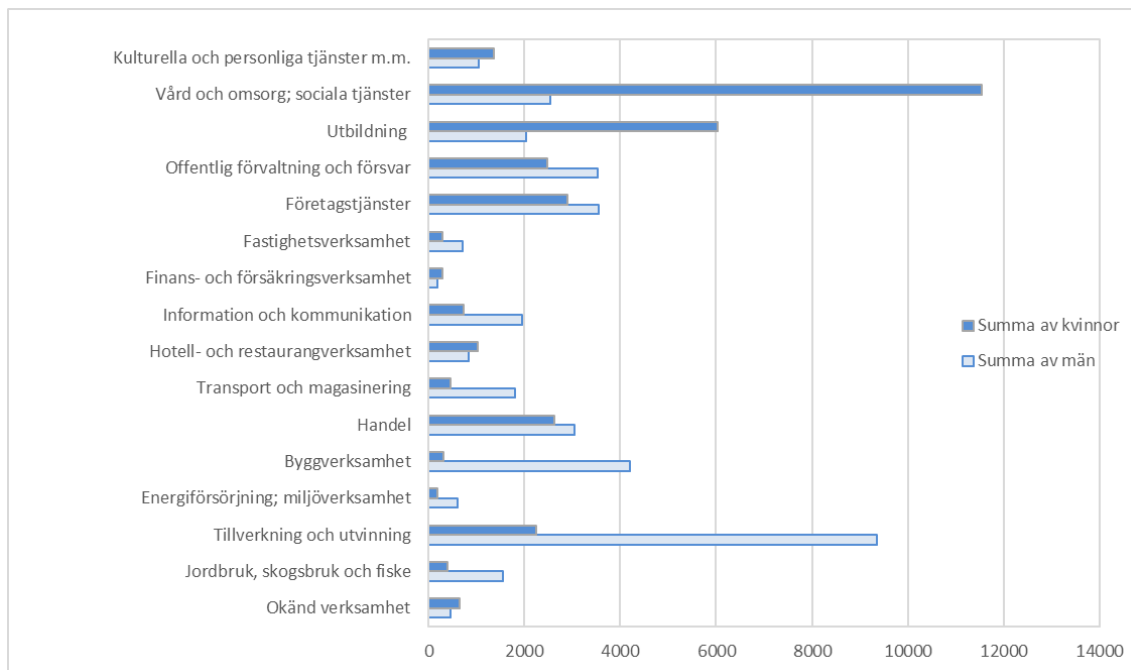
Region Blekinge

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Bilden av Attraktiva Blekinge
- Livskvalitet
- Arbetsliv
- Tillgänglighet

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	2,7
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,6
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	39,4
Tillväxtverket	0,8
Regionalt	38,6
Totalt (mnkr)	42,7

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
23,5	54,0	5,7	6,6	0,1	9,2	0,2	10,5	9,2	1,7	10,4	131,1

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
25,0	19,0	5,0		8,0		57,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetslösheten i Blekinge har minskat stadigt sedan 2015 och ligger nu på riksgenomsnittet. Samtidigt uppger nästan 40 procent av företagen att brist på arbetskraft med rätt kompetens är ett stort tillväxthinder. Denna siffra är högst i landet. En utmaning för länet är därför att arbeta för att de arbetsgivare som finns hittar arbetskraft med den kompetens som behövs, att arbetsgivare kan vidareutbilda de redan anställda så att man bibehåller konkurrenskraft och för att de som ska välja utbildning och arbetsområde har de bästa förutsättningarna. Länet har under hela 2000-talet haft ett negativt inrikes flyttnetto och födelsenetto men de senaste åren har befolkningstillväxten i Blekinge varit hög. Den stora folkökningen i länet förklaras uteslutande av ett positivt utrikes flyttnetto som också förklarar att andelen utrikes födda i befolkningen ökar. Tillväxtviljan i företagen ligger ungefär på riksgenomsnittet. Andelen som kan tänka sig att starta företag är dock lägre än i riket i stort och nyföretagandet är lägst i riket. I Blekinge pågår också en regionbildningsprocess där ansvaret för det regionala tillväxtarbetet övergår till landstinget från och med den 1 januari 2019.

Skåne

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 8,6 % (6,7 %) Kvinnor: 7,4 % (6,4 %) Män: 9,6 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 65,5 % (67,8 %) Kvinnor: 64,0 % (65,7 %) Män: 66,9 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 27,8 % (27,0 %) Kvinnor: 32,8 % (32,4 %) Män: 22,8 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	10 969
	Antal invånare (2017)	1 344 689
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,1 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	19,5 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,5 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	375 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	338 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,2 % (11,6 %) Kvinnor: 7,7 % (7,0 %) Män: 16,5 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	18,6 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	11,4 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	77,4 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	66,4 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	0,1 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

Region Skåne

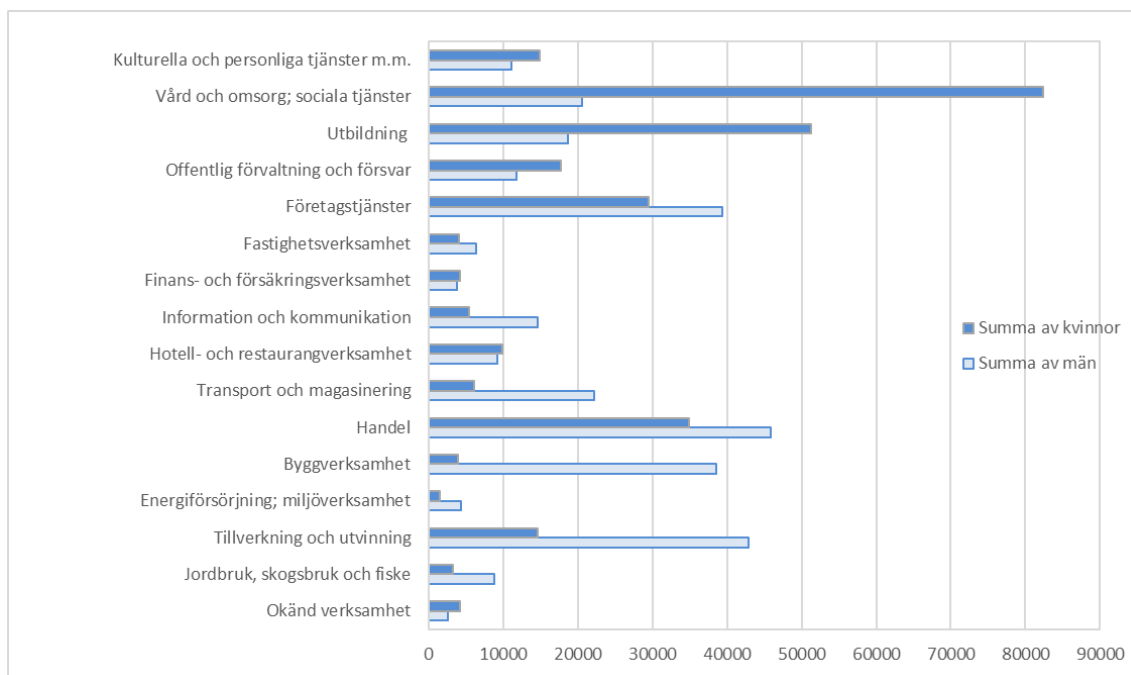
Inriktning regional utvecklingsstrategi:

Skåne ska ...

- ... erbjuda framtidstro och livskvalitet
- ... bli en stark hållbar tillväxtmotor
- ... dra nytta av sin flerkärniga Ortsstruktur
- ... utveckla morgondagens välfärdstjänster
- ... vara globalt attraktivt.

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	25,8
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,3
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	19,6
Tillväxtverket	-0,1
Regionalt	19,7
Totalt (mnkr)	45,7

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
15,9	31,5	5,1	0,5	0,0				0,5		0,1	53,6

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
287,0	175,0	30,0		15,0	216,0	723,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

I Skåne är det nästan vart femte småföretag som exporterar, vilket är klart mer än rikssnittet. Samtidigt upplevs konkurrensen från såväl svenska som utländska företag som hårdare än för svenska småföretag i allmänhet. Skåne har i jämförelse med resten av Sverige en låg produktivitet, detta gäller flera av Skånes viktiga näringar som bygg och anläggning, handel, hotell och restaurang samt transport. Tillväxtviljan i småföretagen ligger ungefär på genomsnittet för Sverige, men det är något färre småföretag i Skåne som tror att antalet anställda kommer att öka på tre års sikt. 30 procent av företagen anger att tillgång till lämplig arbetskraft är ett hinder. Lagar och myndighetsregler ses av fler skånska småföretag som ett större tillväxthinder än i landet i stort. Skånes befolkning är ung och har ökat med 19 procent sedan år 2000, framförallt tack vare inflyttning av utrikes födda. Nära en femtedel av Skånes befolkning är födda utomlands. Utbildningsnivån i Skåne är hög. Skåne ligger högt i landet avseende andelen invånare med eftergymnasial utbildning. Trots detta kommer idag alltför få in på gymnasiet i Skåne och antalet som fullföljer gymnasieutbildningen ligger under rikssnittet. Länet har den näst högsta arbetslösheten i landet. Såväl ungdoms- som långtidsarbetslösheten ligger över rikssnittet, medan sysselsättningsgraden är lägre än rikssnittet. Detta är en stor utmaning inför framtiden.

Halland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 5,2 % (6,7 %) Kvinnor: 4,9 % (6,4 %) Män: 5,5 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 69,0 % (67,8 %) Kvinnor: 66,5 % (65,7 %) Män: 71,7 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 23,9 % (27,0 %) Kvinnor: 29,7 % (32,4 %) Män: 18,2 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	5 427
	Antal invånare (2017)	324 825
	Andel invånare under 15 år (2017)	18,1% (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	21,5 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,4 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	347 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	315 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,0 % (11,6 %) Kvinnor: 6,9 % (7,0 %) Män: 16,6 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	-10,8 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	11,6 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	73,8% (78,5 %)
	Andel arbetsställen	67,3 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	0,9 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

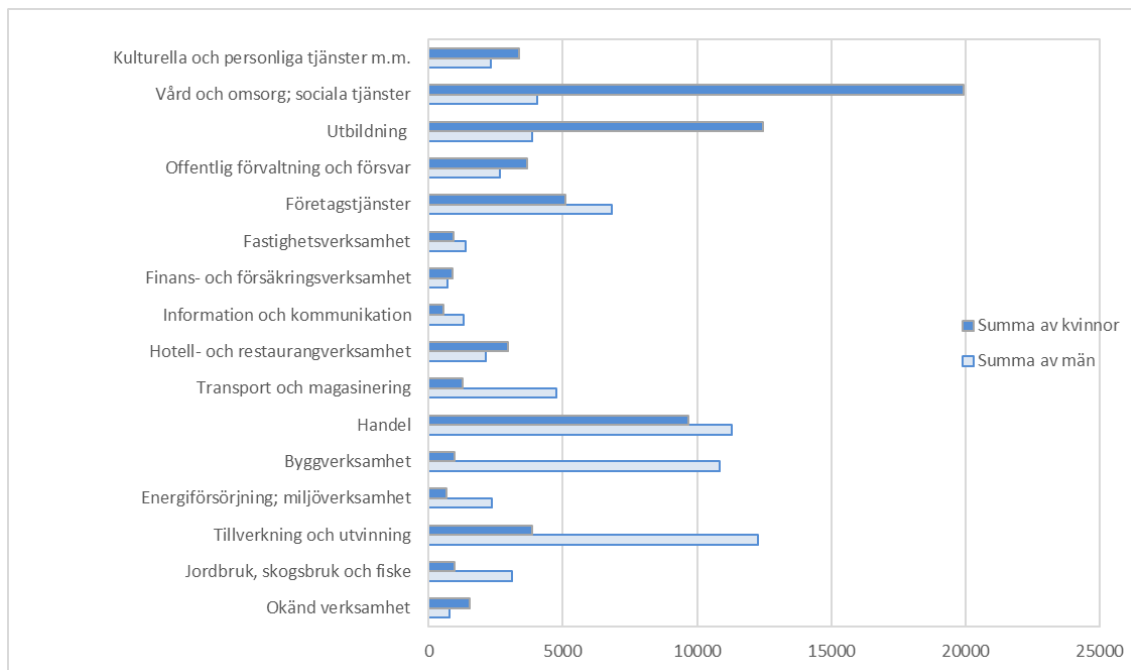
Region Halland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Här förverkligar vi bodrömmar
- Här bygger vi företag med kunskap
- Här skapar vi fördelar av läget

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	-
Tillväxtverket	-
Regionalt	-
Regionala främjandestöd (mnkr)	11,8
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,3
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	14,4
Tillväxtverket	0,6
Regionalt	13,8
Totalt (mnkr)	26,5

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
10,1	18,6				0,2		0,1	0,5		0,2	29,7

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
11,0	27,0	9,0				47,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Halland är ett län med god befolkningsutveckling. Även om födelsetalen har varit relativt höga beror befolkningsökningen i första hand på inflyttningen, vilket bidragit till att länet idag är en av Sveriges tillväxtregioner. Hallands län har en arbetslöshet som ligger klart under riksgenomsnittet. Samtidigt är sysselsättningsgraden den tredje högsta av alla län, 69 procent. Trots detta kan den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning utsätta Halland för en ökad press. Halland kännetecknas av ett livskraftigt näringsliv. Ett särdrag för Halland är också dominansen av små och medelstora företag, vilket gör näringslivet mindre känsligt för konjunktur- och strukturförändringar samt gynnar flexibilitet och omställningsförmåga. Tillväxtviljan i de halländska småföretagen ligger ungefär på genomsnittet för Sverige. Nästan vart tredje småföretag i Halland upplever brist på lämplig arbetskraft som ett stort hinder för tillväxt, vilket delvis kan förklaras av att arbetslösheten är relativt låg i länet. Timbanken är en viktig pusselbit i Hallands företags- och innovationsstöd, ett erbjudande om rådgivning till entreprenörer i alla branscher för olika bolagsformer eller för de som ännu inte startat företag. Konceptet sprids nu till flera regioner i Sverige.

Västra Götaland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,1 % (6,7 %) Kvinnor: 5,9 % (6,4 %) Män: 6,2 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 68,9 % (67,8 %) Kvinnor: 66,6 % (65,7 %) Män: 71,0 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 27,0 % (27,0 %) Kvinnor: 32,3 % (32,4 %) Män: 22,0 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	23 797
	Antal invånare (2017)	1 690 782
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,6 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	19,3 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,1 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	453 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	351 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 11,0 % (11,6 %) Kvinnor: 6,3 % (7,0 %) Män: 15,3 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	-2,4 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	10,7 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	78,9 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	71,4 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	0,9 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

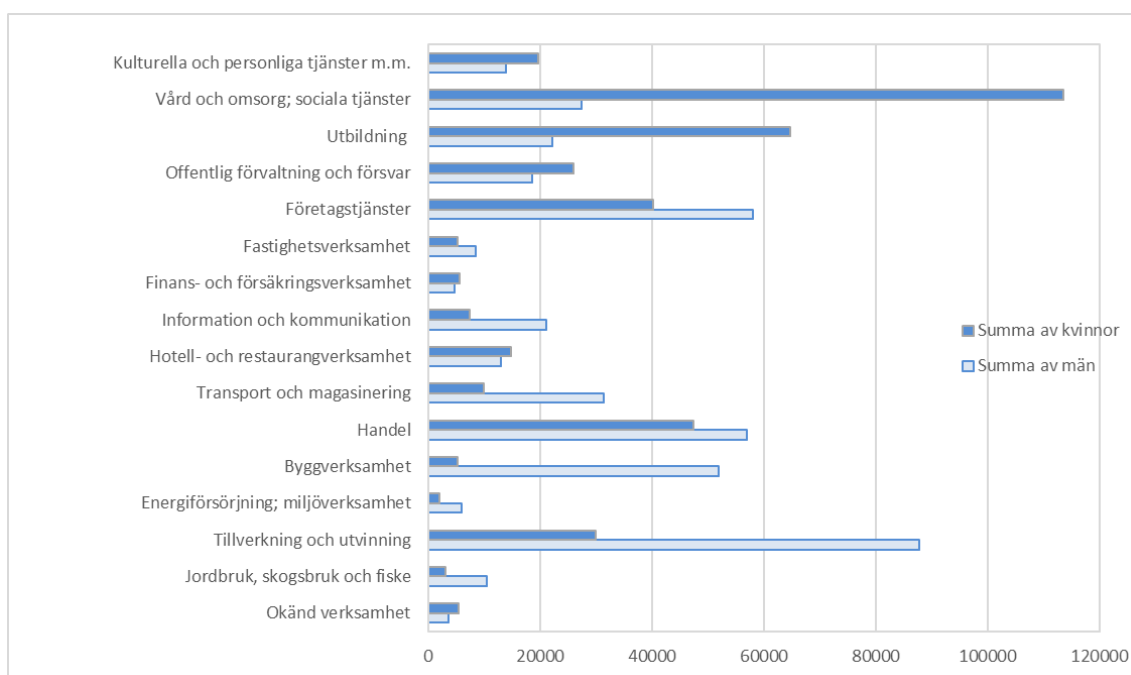
Västra Götalandsregionen

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- En ledande kunskapsregion
- En region för alla
- En region där vi tar globalt ansvar
- En region som syns och engagerar

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	16,7
Tillväxtverket	-
Regionalt	16,7
Regionala främjandestöd (mnkr)	33,5
Stöd till kommersiell service (mnkr)	4,2
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	38,8
Tillväxtverket	0,2
Regionalt	38,6
Totalt (mnkr)	93,2

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
28,7	38,4	16,3		1,9			1,6	6,5	9,8	8,3	111,5

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
107,0	126,0	45,0			155,0	433,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Västra Götaland har haft en stadigt växande befolkningsutveckling sedan år 2000. Framför allt så kommer ökningen från ett positivt utrikesflyttnetto. Sysselsättningsgraden i länet låg 2017 över riksgenomsnittet. Samtidigt tror vart fjärde småföretag att de kommer att öka personalstyrkan inom de kommande tre åren. Tillväxtviljan i företagen ligger något över rikssnittet. Näringslivets andel av BRP är högre än riksgenomsnittet och BRP per sysselsatt är den näst högsta i landet efter Stockholm. Företagen anger brist på lämplig arbetskraft som det största tillväxthindret. En regional utmaning gäller infrastruktur och tillgänglighet inom länet mellan regionens fyra delregioner (en form av "rumslig sammanhållning"). Det Västsvenska-paketet, som ska bidra till ett starkt och attraktivt Västsverige och innehåller satsningar på kollektivtrafik, järnvägar och vägar, är ett sätt att möta denna utmaning. Västsvenska-paketet är ett samarbetsprojekt mellan Västra Götalandsregionen, Göteborgs stad, Göteborgsregionens kommunalförbund, Landstinget Halland, Västtrafik och Trafikverket, där Trafikverket är huvudman för projektet.

Värmland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,1 % (6,7 %) Kvinnor: 6,8 % (6,4 %) Män: 5,4 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 65,1 % (67,8 %) Kvinnor: 64,0 % (65,7 %) Män: 66,0 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 21,1 % (27,0 %) Kvinnor: 27,9 % (32,4 %) Män: 14,7 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	17 517
	Antal invånare (2017)	280 399
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,2 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,6 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,4 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	342 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	331 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 12,2 % (11,6 %) Kvinnor: 7,3 % (7,0 %) Män: 16,8 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	-23,3 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,6 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	68,9% (78,5 %)
	Andel arbetsställen	61,9 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	4,1 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

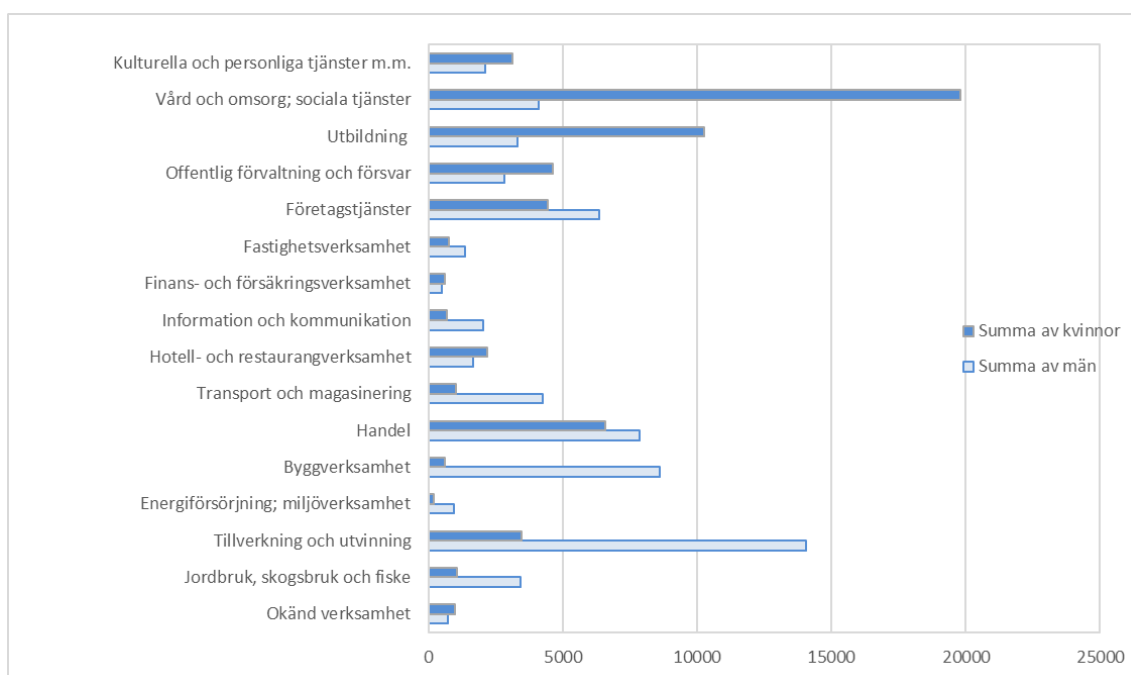
Region Värmland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Livskvalitet för alla
- Fler och starkare företag
- Höjd kompetens på alla nivåer
- Bättre kommunikationer

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	73,4
Tillväxtverket	50,8
Regionalt	22,6
Regionala främjandestöd (mnkr)	2,7
Stöd till kommersiell service (mnkr)	2,6
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	58,6
Tillväxtverket	-1,2
Regionalt	59,7
Totalt (mnkr)	137,3

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
40,0	51,2	26,4		0,2	26,9	1,1	6,3	7,1	16,8	7,8	183,7

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
69,0	93,0	28,0		108,0	68,0	366,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPs 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Utbildningsnivån i länet är lägre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Andelen exporterande företag i länet är 17 procent. Det är bara Skåne, Jönköpings och Västra Götalands län som har en högre andel företag som exporterar. Utifrån dessa regionala förutsättningar har Tillväxtverket tillsammans med Region Värmland initierat en rad insatser för att stärka förutsättningarna för ytterligare små- och medelstora företag att sälja på en internationell marknad. I mitten av augusti invigdes ett regionalt exportcentrum i Karlstad som ska främja företagens exportmöjligheter. Kopplat till Tillväxtverkets insatser inom smart industri genomför aktörer i Värmland projekt för att stärka konkurrenskraften och förbättrar således möjligheterna för dessa företag att befinna sig på en internationell marknad. Klustren i Värmland är drivande i att utveckla attraktiva miljöer för näringslivet i länet och från och med 1 januari 2019 kommer landstinget att ta över det regionala utvecklingsansvaret. Detta kan medföra att det finns goda möjligheter att det långsiktiga arbetet med klustren i Värmland säkerställs.

Örebro

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 7,5 % (6,7 %) Kvinnor: 6,6 % (6,4 %) Män: 8,2 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 64,7 % (67,8 %) Kvinnor: 62,6 % (65,7 %) Män: 66,7 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,0 % (27,0 %) Kvinnor: 28,1 % (32,4 %) Män: 16,1 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	8 504
	Antal invånare (2017)	298 907
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	21,2 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,3 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	383 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	333 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 9,9 % (11,6 %) Kvinnor: 5,6 % (7,0 %) Män: 13,8 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	-7,9 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	10,0 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	77,2 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	62,0% (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	1,5 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

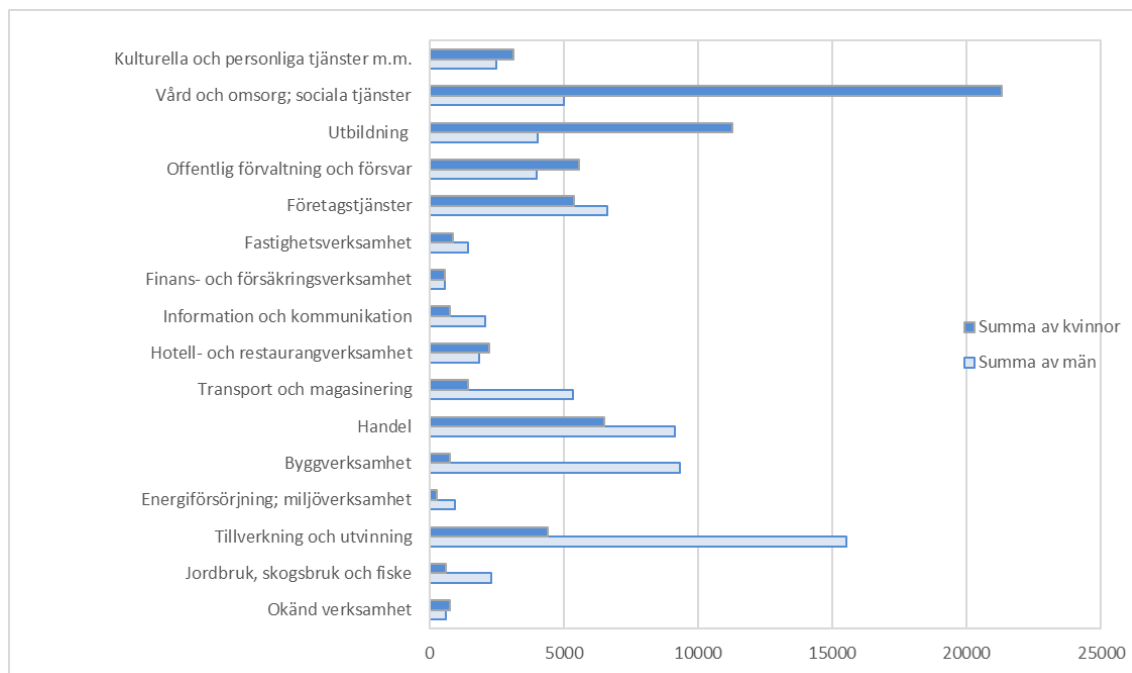
Region Örebro

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Näringsliv och entreprenörskap
- Innovationskraft och specialisering
- Kunskapslyft och utbildning
- Kompetensförsörjning och matchning
- Social sammanhållning och demokrati
- Hälsöfrämjande arbete och hälso- och sjukvård
- Konsumtion och försörjning
- Bostadsförsörjning och attraktiva miljöer
- Transporter och infrastruktur
- Upplevelser och evenemang

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	15,6
Tillväxtverket	-
Regionalt	15,6
Regionala främjandestöd (mnkr)	8,3
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,8
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	27,4
Tillväxtverket*	0,0
Regionalt	27,4
Totalt (mnkr)	52,1

* Beviljade medel 0,00001 mnkr

Källa: Tillväxtverket Nyys, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommerciell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
15,8	32,0	1,9	8,6		2,7	0,5	0,3	16,1		4,5	82,4

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
29,0	21,0	13,0			5,0	68,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Jämfört med riksgenomsnittet visar länet ett något sämre arbetsmarknadsläge sett till arbetslöshet och sysselsättningsgrad. Utbildningsnivån ligger under riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Andelen småföretag i Örebro som ser tillgång till lämplig arbetskraft som ett stort tillväxthinder är hela 34 procent. Detta trots att arbetslösheten ligger över riksgenomsnittet. Tillväxtviljan är betydligt lägre än riksgenomsnittet och andelen småföretag som ser lagar och regler som ett stort tillväxthinder är högre än i landet i stort. Örebro är ett av de län som ingår i ÖMS-samarbetet, de övriga länen är Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Västmanlands och Gävleborgs län. Genom den etablerade samverkanstrukturen inom ramen för det strategiska regionarbetet för Tillväxtverket en dialog om möjligheterna att utveckla en pilot för funktionell flernivåsamverkan. Arbetet är i dagsläget endast i ett idéstadium och inga formella beslut har ännu fattats om fortsättningen.

Västmanland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 7,2 % (6,7%) Kvinnor: 6,4 % (6,4 %) Män: 7,9 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 63,4 % (67,8 %) Kvinnor: 59,7 % (65,7 %) Män: 67,1 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,1 % (27,0 %) Kvinnor: 27,5 % (32,4 %) Män: 16,8 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	5 118
	Antal invånare (2017)	271 095
	Andel invånare under 15 år (2017)	17,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	21,8 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,3 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	375 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	348 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 9,7 % (11,6 %) Kvinnor: 5,9 % (7,0 %) Män: 13,1 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	63,7 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,4 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	78,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	64,4 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	1,4 % (1,5%)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

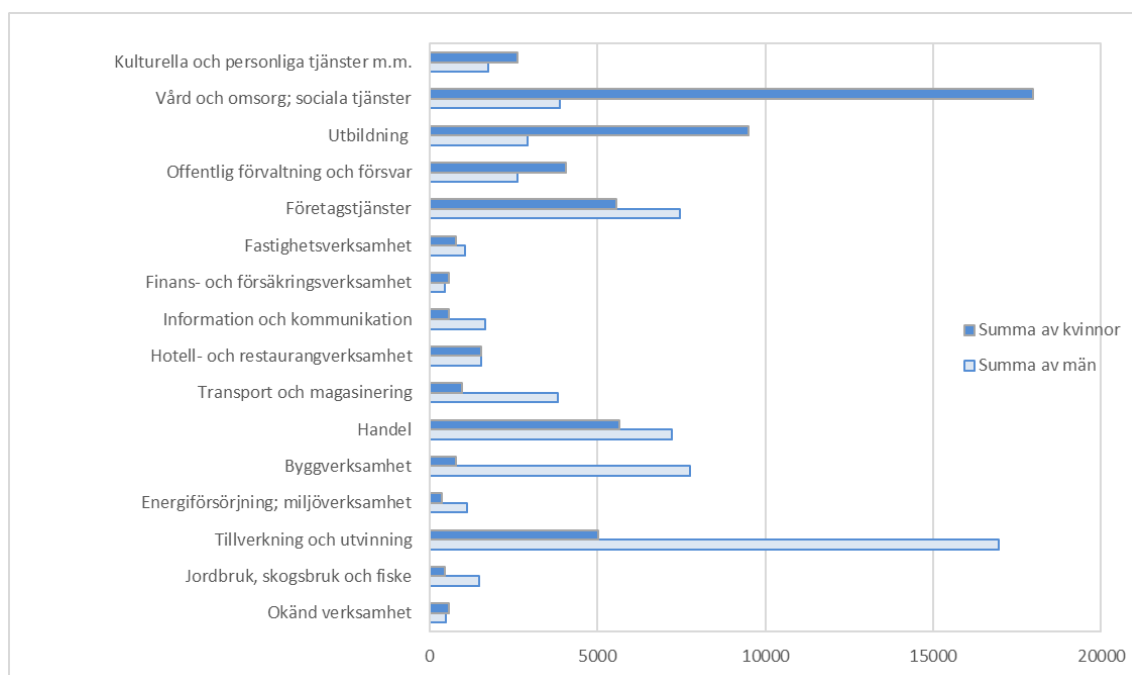
Region Västmanland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- God livsmiljö
- Rätt kompetens
- Dynamiskt näringsliv
- Effektiva kommunikationer
- Hållbar energianvändning och klimatanpassning
- Stark regional attraktivitet

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	2,4
Tillväxtverket	-
Regionalt	2,4
Regionala främjandestöd (mnkr)	12,1
Stöd till kommersiell service (mnkr)	0,4
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	21,3
Tillväxtverket	-
Regionalt	21,3
Totalt (mnkr)	36,2

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
31,8	30,6	3,5	1,1		0,3		3,0	4,9	0,5	3,9	79,5

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
79,0	12,0	36,0				127,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPs 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Jämfört med riksgenomsnittet visar länet ett något sämre arbetsmarknadsläge sett till arbetslöshet och sysselsättningsgrad. Utbildningsnivån är lägre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Västmanlands län visar en positiv befolkningstrend sedan 2006. Däremot är företagen i Västmanland inte längre lika optimistiska. Jämfört med 2011 har andelen företag som vill växa minskat från 74 till 60 procent. Det innebär att Västmanland fallit ner långt under riksgenomsnittet när det gäller tillväxtvilja. Det är inte enbart småföretagens vilja att växa som försämrats. Andelen småföretag som tror de kommer att öka omsättningen, antalet anställda eller lönsamheten på tre års sikt har fallit tillbaka under riksgenomsnittet.

Dalarna

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 7,4 % (6,7 %) Kvinnor: 5,6 % (6,4 %) Män: 8,9 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 63,8 % (67,8 %) Kvinnor: 63,1 % (65,7 %) Män: 64,6 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 19,1 % (27,0 %) Kvinnor: 24,9 % (32,4 %) Män: 13,5 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	28 030
	Antal invånare (2017)	286 165
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,8 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	24,0 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,6 % (1,3 %)
Ekonomi	Brutto regionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	370 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	338 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 11,9 % (11,6 %) Kvinnor: 7,1 % (7,0 %) Män: 16,2 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	31,5 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,7 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	63,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	48,8 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,7 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

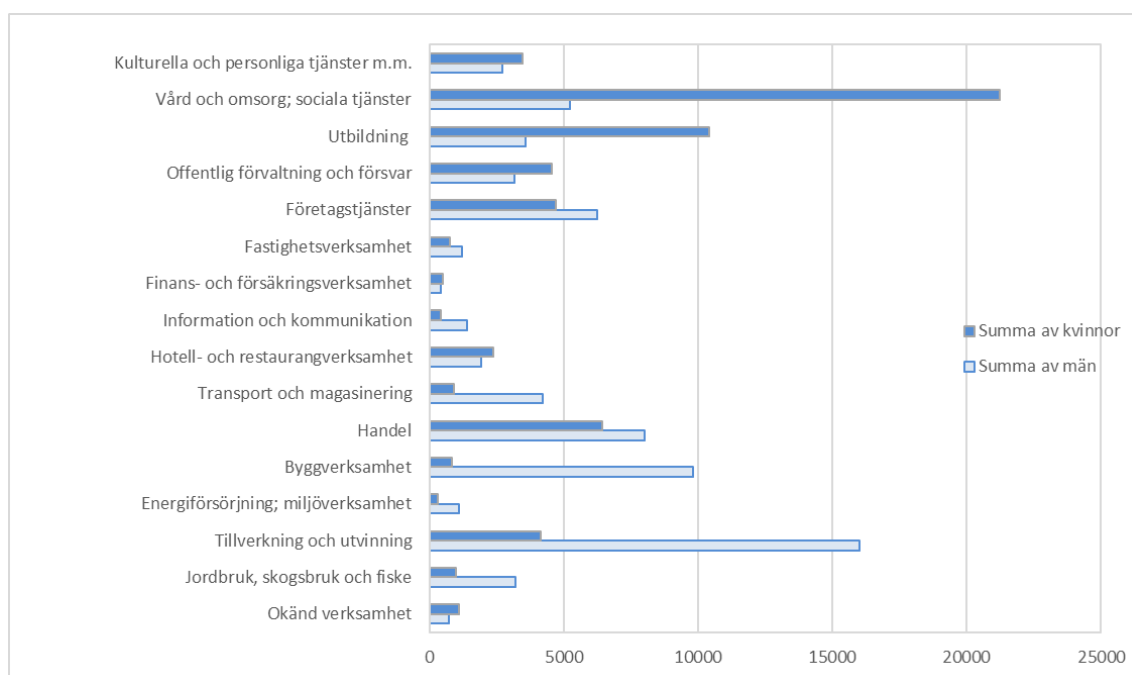
Region Dalarna

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud
- Innovativa miljöer och entreprenörskap
- Tillgänglighet och infrastruktur
- Livskvalitet och attraktionskraft

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	25,0
Tillväxtverket	-
Regionalt	25,0
Regionala främjandestöd (mnkr)	5,7
Stöd till kommersiell service (mnkr)	2,1
Transportbidrag (mnkr)	-
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	68,7
Tillväxtverket	-
Regionalt	68,7
Totalt (mnkr)	101,5

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
48,9	112,1	19,2	0,2	4,6	2,9	4,2	1,0	11,4	11,6	18,9	235,0

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
70,0	101,0	66,0		96,0	30,0	363,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPs 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget i länet är sämre än riksgenomsnittet, med en högre arbetslöshet för män och en lägre sysselsättningsgrad för både män och kvinnor än riksgenomsnittet. Utbildningsnivån är betydligt lägre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Turismen är en viktig näring i Dalarna och när det gäller svenska gästnätter ligger Dalarna på fjärde plats efter de tre storstadslänen. Däremot har tillväxtviljan i småföretagen minskat påtagligt mellan 2014 och 2017 till en nivå som är lägst i landet. Trots att det genomgående är något färre småföretag i Dalarna som ser olika faktorer som stora hinder för tillväxt. Andelen av befolkningen som är äldre än 65 år klart högre än riksgenomsnittet, vilket är en utmaning både utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv för företag och för landstingsekonomin. Det här kan påverka förutsättningarna för de regionala tillväxtfrågorna som från och med den 1 januari 2019 kommer att återfinnas inom landstinget Dalarna.

Gävleborg

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 7,1 % (6,7 %) Kvinnor: 7,1 % (6,4 %) Män: 7,0 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 64,0 % (67,8 %) Kvinnor: 60,7 % (65,7 %) Män: 67,1 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 18,7 % (27,0 %) Kvinnor: 24,9 % (32,4 %) Män: 12,6 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	18 119
	Antal invånare (2017)	285 637
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,5 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,6 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,4 % (1,3 %)
Ekonomi	Brutto regionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	345 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	335 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 11,4 % (11,6 %) Kvinnor: 6,8 % (7,0 %) Män: 15,6 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	30,7 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,8 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	73,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	60,0 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	2,7 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parentes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

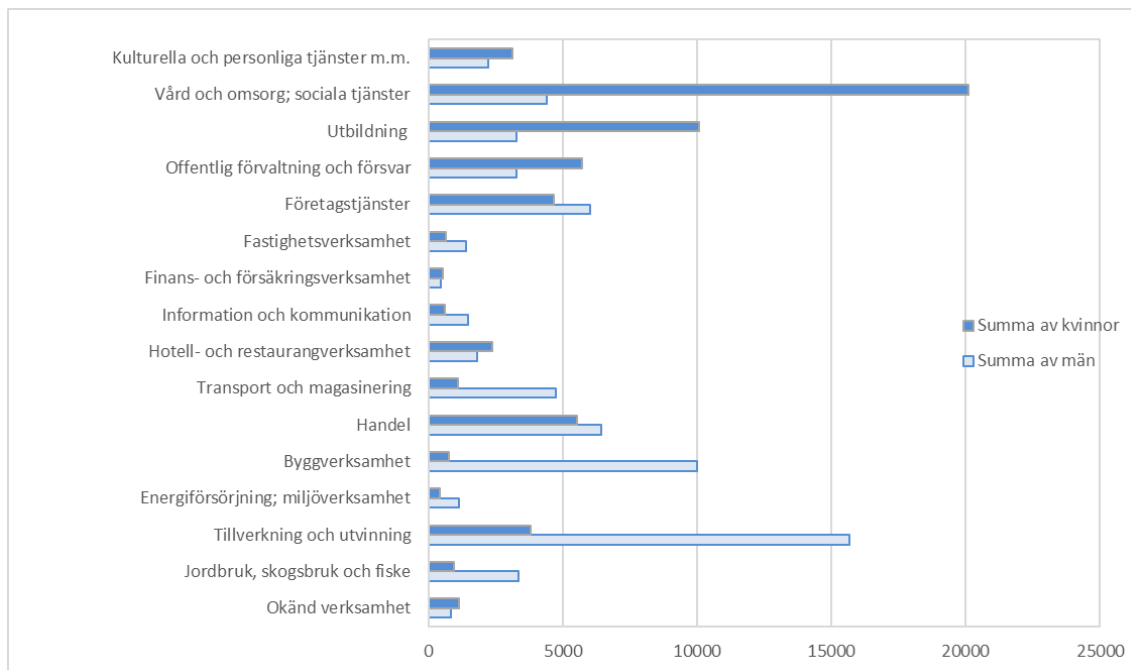
Region Gävleborg

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Stärkta individer
- Smart samverkan
- Tillgängliga miljöer

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	42,7
Tillväxtverket	6,0
Regionalt	36,7
Regionala främjandestöd (mnkr)	
Stöd till kommersiell service (mnkr)	2,6
Transportbidrag (mnkr)	
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	61,7
Tillväxtverket	0,3
Regionalt	61,4
Totalt (mnkr)	116,4

Källa: Tillväxtverket Nypps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
89,8	71,9	14,9	1,4	1,1	6,6	1,6	10,3	21,8	5,1	18,0	242,5

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
43,0	36,0	28,0		99,0	2,0	208,0

* Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget i länet är sämre än riksgenomsnittet, med både en högre arbetslöshet och lägre sysselsättningsgrad än riksgenomsnittet. Utbildningsnivån är betydligt lägre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män. Tillväxtviljan i småföretagen i Gävleborgs län är år 2017 högst i landet. Samtidigt är andelen av befolkningen som kan tänka sig att starta företag lägre än riksgenomsnittet. Efter att tidigare haft en minskande befolkningen har utvecklingen i Gävleborgs län efter år 2007 väntats till en svag befolkningsökning. En annan positiv aspekt är att småföretagen i länet i lägre grad än i landet i stort upplever att konkurrensen från företag i utlandet har ökat. Regionen har också utvecklat en tydligare finansieringsstrategi hur regionala anslaget ska användas. Ambitionen är att kunna skapa en tydligare styrning och prioritering av resurser till hållbara strukturer och system. Finansieringsstrategin utgör en pilotsatsning och ska följas upp men det finns en tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin. Ambitionen är att fortsätta underlätta för näringslivet i regionen att utvecklas.

Västernorrland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,6 % (6,7 %) Kvinnor: 5,6 % (6,4 %) Män: 7,4 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 65,5 % (67,8 %) Kvinnor: 63,7 % (65,7 %) Män: 67,1 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 20,7 % (27,0 %) Kvinnor: 27,2 % (32,4 %) Män: 14,4 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	21 552
	Antal invånare (2017)	245 968
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,7 % (17,7%)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,8 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,2 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	378 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	330 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 11,3 % (11,6 %) Kvinnor: 6,6 % (7,0 %) Män: 15,5 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	0,8 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	8,9 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	65,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	52,3 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	3,7 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

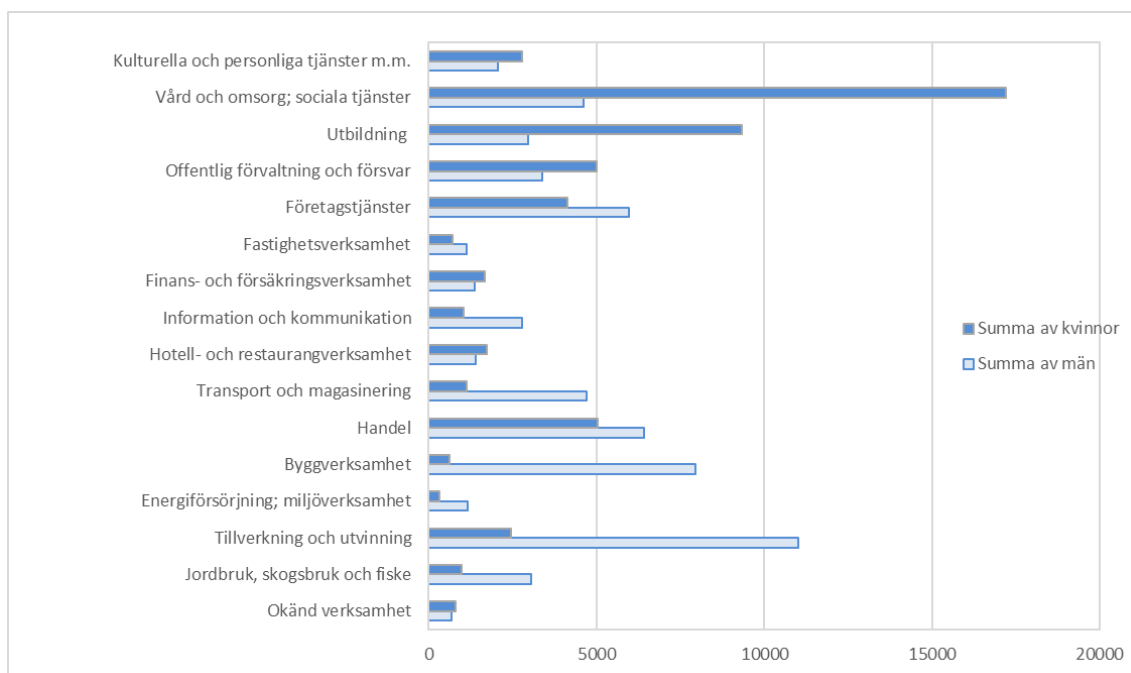
Region Västernorrland

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Människan som drivkraft
- Kompetens som drivkraft
- Innovationsförmåga som drivkraft
- Tillgänglighet och infrastruktur som drivkraft

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	58,1
Tillväxtverket	-
Regionalt	58,1
Regionala främjandestöd (mnkr)	9,3
Stöd till kommersiell service (mnkr)	3,9
Transportbidrag (mnkr)*	47,2
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	26,6
Tillväxtverket**	0,0
Regionalt	26,6
Totalt (mnkr)	145,1

** Beviljade medel är 0,002437 mnkr

* Avser utbetalt belopp

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
8,2	70,8	42,2	1,0		42,9	5,5	12,7	8,8	4,5	12,1	208,7

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
94,0	146,0	26,0	207,0	173,0	20,0	666,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Efter sex år av minskad befolkning i länet vände utvecklingen år 2013 till en svag befolkningsökning. Arbetslösheten har sjunkit sedan år 2010 och ligger nu på rikssnittet, men sysselsättningsgraden är relativt låg. Andelen personer med högskoleutbildning är betydligt lägre än riksgenomsnittet och andelen som är 65 år och mer är högre än i landet i stort. Detta medför att utgångsläget för Västernorrland är utmanande på många områden, men samtidigt har det skett en rad positiva händelser kopplat till arbetsmarknaden och investeringar. Det handlar bland annat om att industrin i länet genomför stora satsningar och att transportsystemet utvecklas vilket skapar nya förutsättningar för transporter av gods och förbättrad rörlighet på arbetsmarknaden. Ansvaret för tillväxtfrågorna återfinns sedan den 1 januari 2017 på landstinget.

Jämtland

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 5,6 % (6,7 %) Kvinnor: 6,0 % (6,4 %) Män: 5,3 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 68,6 % (67,8 %) Kvinnor: 64,7 % (65,7 %) Män: 72,2 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,2 % (27,0 %) Kvinnor: 29,4 % (32,4 %) Män: 15,3 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	489 445
	Antal invånare (2017)	129 806
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,9 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,1 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,9 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	357 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	312 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 15,5 % (11,6 %) Kvinnor: 9,2 % (7,0 %) Män: 21,2 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	7,2 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	11,3 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	66,7 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	58,6 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	6,8 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

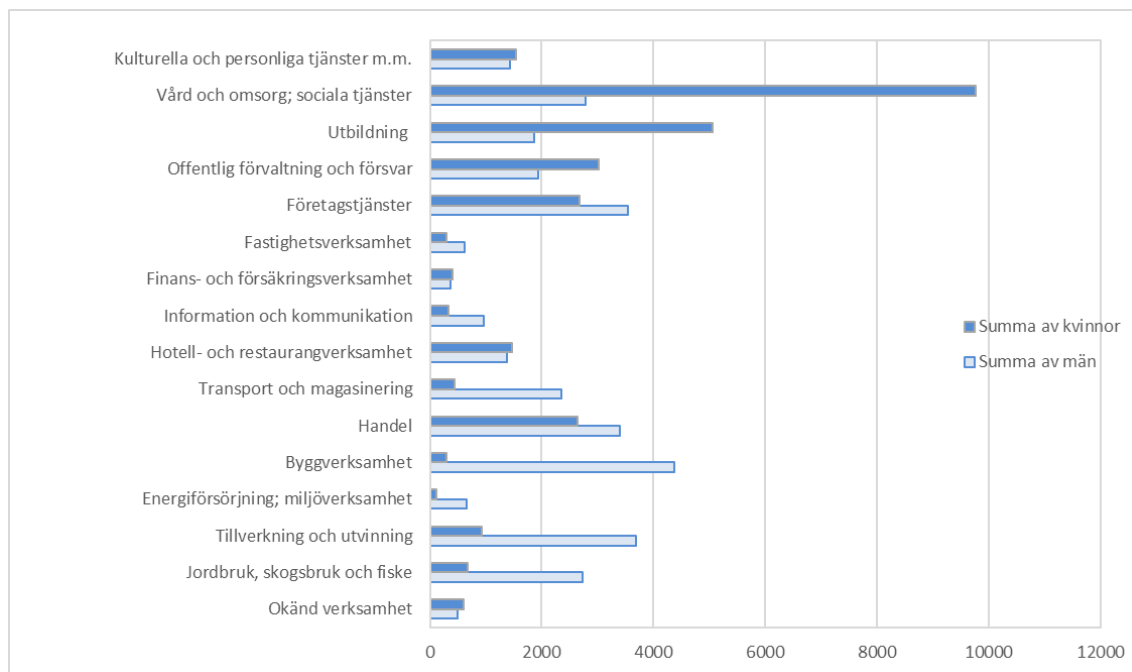
Region Jämtland Härjedalen

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Företagande, innovation, forskning och utveckling
- Kompetens och kunskapsutveckling
- Resurssnålare och effektivare
- Besöksnäring och attraktivitet
- Infrastruktur och samhällsservice
- Socialt inkluderande och ett sunt liv
- Demografiska möjligheter

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	92,1
Tillväxtverket	15,8
Regionalt	76,3
Regionala främjandestöd (mnkr)	4,6
Stöd till kommersiell service (mnkr)	5,4
Transportbidrag (mnkr)*	48,9
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	86,3
Tillväxtverket	-
Regionalt	86,3
Totalt (mnkr)	237,3

* Avser utbetalt belopp

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommerciell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
17,4	101,4	4,0	13,3		11,0	1,4	6,0	10,4	0,2	14,9	180,0

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
32,0	155,0	1,0	23,0	7,0	74,0	292,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Arbetsmarknadsläget ser för länet som helhet relativt bra ut. Utbildningsmässigt ligger andelen män med en eftergymnasial utbildning på tre år markant under riksgenomsnittet. Näringslivsstrukturen i Jämtland består både av en mängd företag inom besöksnäringen men också inom tillverkningsindustrin som båda behöver tillgång till väl utbyggd och fungerande infrastruktur. Hela 23 procent av de jämtländska småföretagen upplever tillgång till infrastruktur som ett stort tillväxthinder, vilket är högst i landet. Utifrån att brister i infrastrukturen utgör ett hinder för många företag har Tillväxtverket medfinansierat projekt som ska ta fram kunskap om hur infrastrukturen behöver utvecklas och hur olika transportstråk samspelar och kopplar till infrastruktur i angränsande län. Detta underlag kan också utgöra ett kunskapsunderlag inför den kommande revideringen av den regionala utvecklingsstrategin som ska påbörjas under hösten 2018.

Västerbotten

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 5,3 % (6,7 %) Kvinnor: 4,6 % (6,4 %) Män: 5,9 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 68,7 % (67,8 %) Kvinnor: 68,3 % (65,7 %) Män: 69,2 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 28,7 % (27,0 %) Kvinnor: 35,8 % (32,4 %) Män: 22,0 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	54 672
	Antal invånare (2017)	268 465
	Andel invånare under 15 år (2017)	16,8 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	20,9 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	1,0 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	377 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	331 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,2 % (11,6 %) Kvinnor: 6,0 % (7,0 %) Män: 14,0 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	6,9 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,2 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	81,3 % (78,5 %)
	Andel arbetsställen	73,1 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	6,2 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

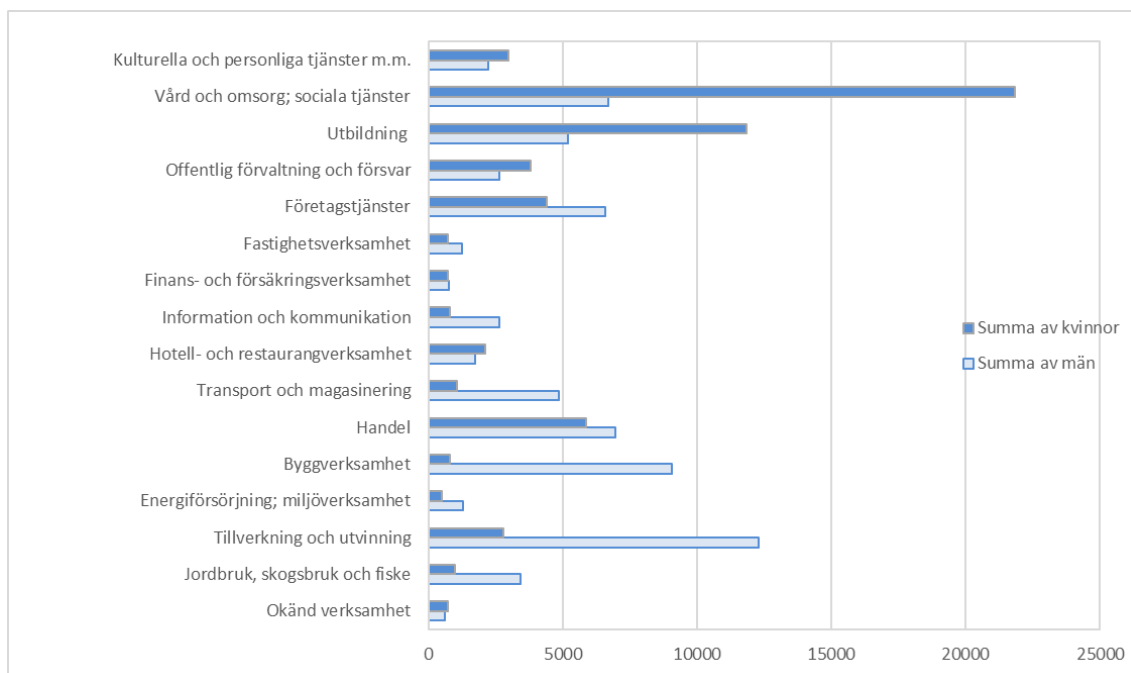
Region Västerbotten

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Samhällen som inkluderar och utvecklar människor
- Strukturer för innovation
- Miljödriven utveckling
- Investeringar i utbildning och kompetens
- Platsbaserad näringslivsutveckling
- En tillgänglig och utåtriktad region

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	78,3
Tillväxtverket	8,0
Regionalt	70,3
Regionala främjandestöd (mnkr)	27,8
Stöd till kommersiell service (mnkr)	9,1
Transportbidrag (mnkr)*	170,1
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	52,7
Tillväxtverket	1,6
Regionalt	51,2
Totalt (mnkr)	338,0

* Avser utbetalt belopp

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommerciell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
57,0	97,5	14,9	9,5	0,5	8,3	2,8	1,8	13,1	13,7	26,9	246,0

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
154,0	250,0	30,0	99,0	42,0	85,0	660,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Invånarna i Västerbottens län har i jämförelse med andra län en hög utbildningsnivå. År 2017 hade 29 procent av invånarna en eftergymnasial utbildning. Utbildningsnivån i länet är därmed den tredje högsta i landet, vilket skapar goda förutsättningar för näringslivet att rekrytera efterfrågad kompetens. Småföretagen i länet fortsätter att vara optimistiska och har sedan 2008 haft en högre tillväxtvilja än genomsnittet för riket. Utmaningarna för Västerbotten är dels att få alla delar av regionen att växa utifrån sina förutsättningar, dels att inte tappa tempo eller fokus på angelägna tillväxtfrågor som kompetensförsörjning, jämställd regional tillväxt och kommersiell service i och med att frågorna flyttar till landstinget den 1 januari 2019.

Norrbotten

Basfakta

Arbetsmarknad	Arbetslöshet, andel av arbetskraften 15–74 år som är arbetslösa (2017)	Totalt: 6,4 % (6,7 %) Kvinnor: 4,7 % (6,4 %) Män: 7,8 % (6,9 %)
	Sysselsättningsgrad, andel sysselsatta av befolkningen 15–74 år (2017)	Totalt: 64,9 % (67,8 %) Kvinnor: 64,7 % (65,7 %) Män: 65,1 % (69,9 %)
	Utbildningsnivå, andel av befolkningen 25–64 år med en eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer (2017)	Totalt: 22,0 % (27,0 %) Kvinnor: 28,9 % (32,4 %) Män: 15,7 % (21,9 %)
Befolkning	Yta (km ²)	97 257
	Antal invånare (2017)	251 295
	Andel invånare under 15 år (2017)	15,4 % (17,7 %)
	Andel invånare över 65 år (2017)	23,6 % (19,8 %)
	Befolkningsutveckling, procentuell förändring 2016–2017	0,3 % (1,3 %)
Ekonomi	Bruttoregionalprodukt per invånare tusentals kronor (2016)	419 (444)
	Lönesumma per sysselsatt tusentals kronor (2016)	346 (353)
Företagande	Andel operativa företagsledare bland förvärvsarbetande (2014)	Totalt: 10,6 % (11,6 %) Kvinnor: 6,4 % (7,0 %) Män: 14,2 % (15,8 %)
	Konkurser 2017 jämfört med motsvarande period 2016 (%)	0,7 (6,2)
	Nyföretagande per 1000 invånare 16–64 år (2017)	9,9 (11,2)
Övrigt	Bredband: Tillgång till minst 100 Mbit/s (2017)	
	Andel befolkning/hushåll	69,8 % (78,5 %)
	Andel Arbetsställen	56,5 % (70,1 %)
	Andel av befolkning med mer än 10 minuter till dagligvarubutik (2017)	6,2 % (1,5 %)

Riksgenomsnitt anges i parantes.

Regionalt utvecklingsansvarig aktör:

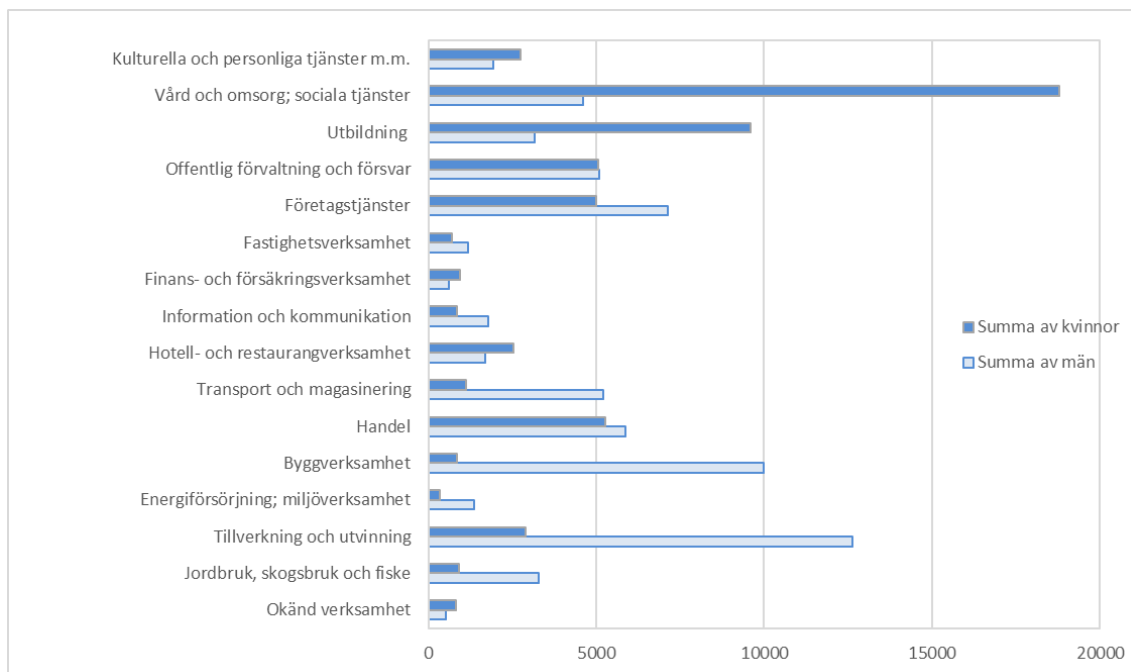
Region Norrbotten

Inriktning regional utvecklingsstrategi:

- Livsmiljöer
- Innovation och förnyelse
- Tillgänglighet
- Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud,
- Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Förvärvsarbetande 16+ år i olika branscher 2016

Avser personer med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)

Fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet

Stödtyp	Beviljat stöd 2017
Regionala investeringsstöd (mnkr)	
Totalt	106,1
Tillväxtverket	25,2
Regionalt	80,9
Regionala främjandestöd (mnkr)	4,4
Stöd till kommersiell service (mnkr)	8,9
Transportbidrag (mnkr)*	130,5
Projektmedel (mnkr)	
Totalt	94,1
Tillväxtverket	-0,1
Regionalt	94,2
Totalt (mnkr)	344,0

* Avser utbetalt belopp

Källa: Tillväxtverket Nyps, DI-Diver

Fördelning av nettobeviljade medel (1.1 projektmedel och ERUF) för tidsperioden 2015–2017 uppdelat per fokusområde

1.1 projektmedel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommerciell och offentlig service	Kultur och fritid	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt	Totalt
44,2	78,1	11,4	20,1	1,3	3,5	1,3	18,2	9,9	13,8	20,6	222,4

ERUF-medel (miljoner kronor) 2015-2017

Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling & energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Tillgänglighet genom informationsteknik	Internationellt samarbete*	Totalt
93,0	352,0	18,0	85,0	40,0	47,0	635,0

** Internationellt samarbete är territoriella program som förvaltas i Sverige och som handläggs i NYPS 2020. Det är Botnia-Atlantica, Nord, ÖKS och Sverige-Norge. NPA saknas då de har ett eget handläggningssystem.*

Några reflektioner angående länets utveckling och insatser

Norrbottens län har tidigare haft en klart högre arbetslöshet än genomsnittet för Sverige. Sedan 2010 har dock arbetslösheten i Norrbottens län minskat med ett par procentenheter och ligger idag något under rikssnittet. Tillväxtviljan i småföretagen i länet ligger något under riksgenomsnittet. Nästan dubbelt så många småföretag i Norrbotten som i riket ser tillgång till infrastruktur som ett stort tillväxthinder. Hindret kan dock minska i och med att bygget av Norrbottenbanan har påbörjats efter beslutet i den nationella planen för utvecklingen av transportsystemet 2018–2029. I Norrbotten övergick ansvaret för det regionala tillväxtarbetet från länsstyrelsen till landstinget 1 januari 2017.

Bilaga 2 – Analysram/modell för rapportering 2017

Uppdrag i relation till analysmodellen

Platsbaserad utveckling: Hänsyn till skillnader mellan regioner

Stark	Medel	Svag
Servicerapport	Utveckling reg. ftgstöd	Integration och mångfald
Smart spec.	Kom. service	
Kompetensplatt-formar	EUSBSR	
Regionala exportcentra	HP miljö/klimat	
Smart Industri	Miljödriven näringslivs- utveckling	
Varsel och omställningar		

Platsbaserad utveckling: Hänsyn till inomregionala skillnader.

Stark	Medel	Svag
Stärkt lokal attraktionskraft	HP miljö/klimat	EUSBSR
Varsel och omställningar	Miljödriven näringslivs- utveckling	

Kännetecken regionalt tillväxtarbete: Sektorsövergripande arbete

Omfattande	Medel	Svag
Mellan nationella myndigheter:	Smart specialisering	Kom. service
Jämställd reg. tillväxt	Integration och mångfald	Servicerapport
Varsel och omställningar	Kompetensplatt-formar	Utveckling reg.ftgstöd
Miljödriven näringslivs- utveckling	EUSBSR	Stärkt lokal attraktionskraft
HP miljö/klimat		Smart Industri

Kännetecken regionalt tillväxtarbete: Flernivåsamverkan (samverkan mellan styρνivåer).

	Inter-nationell	Nationell	Regional	Lokal
Inter-nationell	i.a.	Smart specialisering EUSBSR (sektorsmyndigheter)	Smart specialisering EUSBSR (regioner)	
Nationell		HP miljö/klimat Miljödriven näringslivs- utveckling	Utveckling reg. Ftgstöd Kom. Service Smart spec, Integration och mångfald Kompetensplattformar Jämställd reg. Tillväxt Regionala exportcentra Smart Industri Varsel och omställningar HP miljö/klimat Miljödriven näringslivsutveckling	Varsel och omställningar
Regional				Stärkt lokal attraktionskraft EUSBSR (länsstyrelser)
Lokal				

En länsvis analys av prioriteringar och resultat: Hållbar utveckling inkl. Agenda 2030

Miljömessig dimension	Social dimension	Ekonomisk dimension
Utveckling reg. ftgstöd	Utveckling reg. ftgstöd	Utveckling reg. ftgstöd
Integration och mångfald	Service rapport	Smart specialisering
Smart Industri (delvis)	Jämställd reg. tillväxt	Integration och mångfald
EUSBSR	Integration och mångfald	
HP miljö/klimat	Kompetensplattformar	
Miljödriven näringslivsutveckling	Smart Industri (delvis) Varsel och omställningar	

En länsvis analys av prioriteringar och resultat: Den nationella strategins fyra prioriteringar

Innovation & företagande	Attraktivitet & tillgänglighet	Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete
Utveckling reg. ftgstöd	Kom. service Servicerapport	Integration och mångfald	EUSBSR
Smart specialisering	Stärkt lokal attraktionskraft	Kompetensplattformar	
Integration och mångfald	Jämställd reg. tillväxt	Jämställd reg. tillväxt	
Jämställd reg. tillväxt	EUSBSR	Smart Industri, Varsel och omställningar	
Regionala exportcentra			
Smart Industri			
Varsel och omställningar			
HP miljö/klimat			
Miljödriven näringslivs-utveckling			
EUSBSR			

En länsvis analys av prioriteringar och resultat: Koppling till regionala styrdokument (RUS etc)

Explicit koppling finns	Delvis koppling	Explicit koppling saknas
Utveckling reg. ftgstöd	Kom. Service, delvis	EUSBSR
Smart specialisering		Servicerapport
Integration och mångfald		
Kompetensplattformar		
Stärkt lokal attraktionskraft (troligen)		
Jämställd reg. tillväxt		
Regionala exportcentra (troligen)		
Smart Industri		
HP miljö/klimat		
Miljödriven näringslivs-utveckling		

Bilaga 3 – Metodbilaga

Typologier för att belysa territoriella förutsättningar

Funktionella analysregioner (FA-regioner)

FA-regioner används för att beskriva aktuella och framtida samband för hur befolkning, arbetsmarknad och ekonomi fungerar och kan komma att utvecklas och utgår från kommuner som minsta byggsten. Vid revideringen 2015 minskade antalet FA-regioner från 72 till 60 stycken. För att underlätta relevanta jämförelser mellan olika FA-regioner har Tillväxtanalys tagit fram en indelning i regiontyper. Dessa regiontyper består av FA-regioner med liknande förutsättningar genom för det första tre regiontyper:

1. Storstadsregioner
2. Täta regioner
3. Landsbygdsregioner

Eller i en finare indelning i sex regiontyper:

1. Storstadsregioner
2. Täta regioner nära en stad
3. Täta regioner avlägset belägna
4. Landsbygdsregioner nära en stad
5. Landsbygdsregioner avlägset belägna
6. Landsbygdsregioner mycket avlägset belägna

SKL:s kommungruppsindelning 2017

SKL:s kommungruppsindelning används för att underlätta jämförelser och analyser i olika statistiska sammanhang. Indelningen består av totalt nio grupper fördelade på tre huvudgrupper, där kommunerna grupperats utifrån kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Grupperna är:

A. Storstäder och storstadsnära kommuner

A1. Storstäder - kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten.

A2. Pendlingskommun nära storstad - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun.

B. Större städer och kommuner nära större stad

B3. Större stad - kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.

B4. Pendlingskommun nära större stad - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

B5. Lågpendlingskommun nära större stad - kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner

C6. Mindre stad/tätort - kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten.

C7. Pendlingskommun nära mindre stad/tätort - kommuner där minst 30 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 procent av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun.

C8. Landsbygdskommun - kommuner med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 procent).

C9. Landsbygdskommun med besöksnäring - landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, dvs antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/ hotell/ restaurang i förhållande till invånarantalet.

Tillväxtverkets strategiska regionala dialoger

Ambitionen med de strategiska regionala dialogerna är att Tillväxtverket tillsammans med den regionalt utvecklingsansvariga aktören ska enas om 1–2 utvecklingsområden som Tillväxtverket samt eventuellt andra myndigheter ska göra en insats under 1–2 år med syfte att stärka RUA i det regionala ledarskapet. För till exempel Region Gotland har det handlat om ett initiativ för att samordna besöksnäringens aktörer medan Region Halland har riktat in sig på att ta fram en strategi för användning av 1.1-medel.

I det strategiska regionarbetet så utgår Tillväxtverket ifrån de regionala förutsättningarna och behovet och får återkoppling om exempelvis insatser behöver anpassas till olika regionala förutsättningar. Till uppdraget har Tillväxtverket även kopplat omställningsuppdrag för att hantera större varsel på lokal och regional nivå. Dessutom finns möjlighet att se till att regeringen kan utse en kontaktperson vid omställningsuppdraget. Idag finns två pågående processer (Bjuv angående omlokaliseringen av Findus samt Oskarshamn där en kärnkraftsreaktor ska stängas ned).

Bilaga 4 - Regionala mål (RUS-inriktning)

Inriktning i antagna regionala utvecklingsstrategier per 1 augusti 2018. Siffror i parantes avser läget 1 juni 2017. Sedan genomgången i augusti 2017 har fem nya regionala utvecklingsstrategier antagits (Stockholm, Sörmland, Kalmar, Blekinge (ingen inriktningsändring), Örebro).

Attraktiva livsmiljöer och samhällsbyggnad				Ekonomisk (företags) utveckling			Övrigt	
Skapa fördelar av läget, strukturen	Bättre & effektiva kommunikationer, tillgänglighet, utveckla infra- struktur (vägar, järnvägar, bredband, kollektivtrafik, service, hälso/sjukvård)	Social sammanhållning, och välfärds- tjänster	Miljö/Energi	Dynamiskt näringsliv, fler och starkare företag, Platsbaserad näringslivs- utveckling	Omställning, förnyelse- och innovations- förmåga	En ledande kunskapsregion, Forskning, kunskap, kompetens och utbildning		
Attraktivitet / livsmiljö 18 (15)	Infrastruktur 16 (14)	Social sammanhållning 11 (12)	Miljö / Energi 7 (7)	Näringslivets utveckling 7 (7)	Innovation 13 (13)	Kompetens / utbildning 16 (14)	Internatio- nalisering 6 (8)	Övrigt
<ul style="list-style-type: none"> • Öka bostads- byggandet och skapa attraktiva 	<ul style="list-style-type: none"> • Styra mot ett transporteffek- tivt samhälle (Stockholm) 	<ul style="list-style-type: none"> • En region för alla (Uppsala) 	<ul style="list-style-type: none"> • Öka de eldrivna person- och varu- transpor- 	<ul style="list-style-type: none"> • Stärkt konkurrens- kraft (Kalmar) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka strategiska forsknings- stråk och innovations- 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta till vara kompetensen och under- lätta match- ningen på arbetsmark- 	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka den interna- tionella ställningen genom fler etableringar, 	<ul style="list-style-type: none"> • Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta

<ul style="list-style-type: none"> • livsmiljöer (Stockholm) • En växande region (Uppsala) • En växande befolkning, där bostadsmarknaden fungerar och utbudet av bostäder möter efterfrågan (Södermanland) • God miljö för barn och unga (Kalmar) • Hållbar samhällsplanering (Kalmar) • Arbeta för utveckling av Östergöt- 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla Östergötland som en flerkärnig stadsregion • Utveckla platser, orter, städer och regioner genom att komplettera och dra nytta av varandra (Kronoberg) • Hållbara kommunikationer och kommunikationssystem (Gotland) • Tillgänglighet (Blekinge) • ... dra nytta av sin flerkärniga ortsstrukturer (Skåne) • Bättre kommunikationer (Värmland) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ett inkluderande samhälle (Jönköping) • Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga. (Kronoberg) • Delaktighet, hälsa och välbefinnande (Kalmar) • ... utveckla morgondagens välfärds- 	<ul style="list-style-type: none"> • terna (Stockholm) • Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor (Stockholm) • Ställa om Östergötland till en robust och resurssnål region • Resurssnåla och effektivare (Jämtland) • Miljödriven utveckling (Västernorrland) • Hållbar energiförsörjning (Gotland) 	<ul style="list-style-type: none"> • Näringsliv och entreprenörskap (Örebro) • Hållbar tillväxt och sysselsättning (Gotland) • ... bli en stark hållbar tillväxtmotor (Skåne) • Fler och starkare företag (Värmland) • Dynamiskt näringsliv (Västmanland) • Platsbaserad näringslivsutveckling (Västernorrland) 	<ul style="list-style-type: none"> • miljöer (Stockholm) • En ny-skapande region (Uppsala) • Främja ett dynamiskt företags- och innovationsklimat i Östergötland • Ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag (Jönköping) • Utveckla diversifiering och innovationsförmåga (Kronoberg) • Här bygger vi företag med 	<ul style="list-style-type: none"> • naden (Stockholm) • Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete (Stockholm) • En växande arbetsmarknad, där efterfrågan på kompetens och utbud av arbetskraft med olika utbildningsbakgrunder och erfarenheter kan mötas. (Södermanland) • Stärka östgötarnas möjligheter till livskvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • besök och ökad internationell handel (Stockholm) • Utveckla Östergötlands roll i ett storregionalt sammanhang • En internationellt ledande industriregion (Jönköping) • ... vara globalt attraktivt. (Skåne) • En region där vi tar globalt ansvar (Västra Götaland) • Strategiskt gränsöversk 	<ul style="list-style-type: none"> • hälsogapet (Stockholm) • Upplevelser och evenemang (Örebro) • Förstärka den samlade handlingsförmågan i Östergötland • Här skapar vi fördelar av läget (Halland) • En region som syns och engagerar (Västra Götaland) • Smart samverkan (Gävleborg) • Besöksnäring och attraktivitet (Jämtland)
---	---	--	---	---	--	--	---	---

lands alla delar	• Effektiva kommunika- tioner (Västmanland)	tjänster (Skåne)	• Hållbar energianvä ndning och klimat- anpassning (Västman- land)	kunskap (Halland)	och personlig utveckling	ridande samarbete (Norr- botten)	• Demogra- fiska möjligheter (Jämtland)
• Tillvarata och utveckla Östergöt- lands attraktivi- tet	• Tillgänglighet och infra- struktur (Dalarna)	• En region för alla (Västra Götalan d)		• En ledande kunskaps- region (Västra Götaland)	• Utveckla livslångt lärande och jämlik hälsa. (Kronoberg)		• Konsumtion och för- sörjning (Örebro)
• En global livsmiljö (Jönköping)	• Tillgängliga miljöer (Gävleborg)	• Social samman hållning och demo- krati (Örebro)		• Innovations- kraft och speciali- sering (Örebro)	• Arbetsliv (Blekinge)		
• Bo och leva i ett håll- bart Gotland	• Tillgänglighet och infra- struktur som drivkraft (Väster- norrland)	• Livskvali- tet för alla (Värml- and)		• Innovativa miljöer och entrepre- nörskap (Dalarna)	• Höjd kompe- tens på alla nivåer (Värmland)		
• Bilden av Attraktiva Blekinge	• Infrastruktur och samhälls- service (Jämtland)	• Livskvali- tet för alla (Värml- and)		• Innovationsf örmåga som drivkraft (Väster- norrland)	• Kunskapslyft och utbildning (Örebro)		
• Livskvalitet (Blekinge)	• En tillgänglig och utåtriktad region (Västerbotten)	• Männis- kan som drivkraft (Väster- norr- land)		• Företagande, innovation, forskning och utveckling (Jämtland)	• Kompetens- försörjning och match- ning (Örebro)		
• ... erbjuda framtidstro och livs- kvalitet (Skåne)	• Tillgänglighet (Norrbottnen)	• Socialt inkluder ande och ett sunt liv		• Strukturer för inno- vation	• Rätt kompe- tens (Väst- manland)		
• Här förverkligar vi bo- dröm-	• Hälsöfräm- jande arbete och hälso- och				• Kompetens- försörjning och ökat arbetskrafts- utbud (Dalarna)		

<p>mar (Halland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • God livsmiljö (Västmanland) • Stark regional attraktivitet (Västmanland) • Livskvalitet och attraktionskraft (Dalarna) • Livsmiljöer (Norrbottnen) • Bostadsförörjning och attraktiva miljöer (Örebro) 	<p>sjukvård (Örebro)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transporter och infrastruktur (Örebro) 	<p>(Jämtland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samhäl- len som inklu- derar och utveck- lar män- niskor (Västerb otten) 	<p>(Väster- botten)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innovation och förnyelse (Norr- botten) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stärkta individer (Gävleborg) • Kompetens som drivkraft (Väster- norrland) • Kompetens och kunskaps- utveckling (Jämtland) • Investeringar i utbildning och kompetens (Väster- botten) • Kompetensför- sörjning och ökat arbetskrafts- utbud, (Norrbottnen)
---	---	--	---	---

Bilaga 5 - Den regionala tillväxtpolitiken: nuläge, behovsbild och åtgärdsförslag

Delfråga 1: Vad är den regionala tillväxtpolitikens centrala utgångspunkter? Hur har de sett ut historiskt, var är vi idag och vart kan vi vara på väg?

Den regionala tillväxtpolitikens utgångspunkter

Nuläge

- Det regionala tillväxtarbetet innebär idag ett arbete som är gränsöverskridande i tre dimensioner (i) över geografiska administrativa gränser, (ii) över sektorsgränser och (iii) över olika geografiska beslutsnivåer (flernivåstyre). Alla regioners territoriella potential ska användas så effektivt som möjligt. För att åstadkomma detta ska politiken utformas efter de specifika förutsättningar som finns både inom och mellan olika regioner.
- Med utgångspunkt i innehållet i årets åiterrapporteringar konstaterar Tillväxtverket en relativt svag rapportering av hur insatserna hanterar inomregionala skillnader i det regionala tillväxtarbetet.
- Riktningen i politiken har under en längre tid varit mot ökad decentralisering, från nationell till regional nivå. Parallellt har det pågått en process med syfte att skapa färre och därmed större regioner. Den processen är nu avstannad. Därtill avslutas regionbildningen 1 januari 2019 i och med att landstingen då innehar det regionala utvecklingsansvaret i samtliga län.
- Under de senaste åren har den regionala tillväxtpolitiken präglats av ett större fokus på resultat, med tonvikt på effekter som uppstår på längre sikt. Det har i sin tur aktualiserat frågor om politikens mål och programlogik. Nyligen har olika aktörer levererat ett antal förslag på hur politikområdets programlogik ser ut. Vissa är av övergripande karaktär, andra är mer specifika.

Behovsbild

- Tillväxtverket bedömer att behovet av en kontextuellt anpassad och platsbaserad politik kvarstår. Hanteringen av komplexa samhällsutmaningar kräver en ansats som sträcker sig över styρνivåer och sektorer. Behovet av kunskap om olika platsers specifika möjligheter och utmaningar samt förmåga att skapa samverkan över styρνivåer och sektorer kvarstår.
- Behov av att öka fokus på hur det regionala tillväxtarbetet adresserar inomregionala skillnader och olika typer av territorier samt hur samverkan mellan nivåer och sektorer kan organiseras på ett sätt som levererar resultat.
- Behov för nationell nivå att se över de grunduppdrag och särskilda uppdrag som bör åligga regional nivå i relation till regionalt tillväxtarbete så att dessa är ändamålsenliga i förhållande till de 21 landstingens bitvis olika grundförutsättningar.
- Behov av att i dialog mellan olika styρνivåer inom politikområdet diskutera de förslag till programlogiker som nyligen presenterats för att uppnå en ökad samsyn

beträffande insatsers genomförande. Denna kan sedan ligga till grund för en kunskapsbaserad och resultatorienterad utveckling av politikområdet.

Åtgärdsförslag

- Säkerställ att administrativ kapacitet ses som en av de regionala förutsättningar som varierar och bör beaktas i utformningen av nationella insatser.
- Initiera en dialogprocess mellan aktörer på nationell och regional nivå i syfte att etablera en samsyn kring politikområdets programlogiker. Processen bör vara en del i förberedelserna inför framtagandet av en eventuellt ny nationell strategi på området samt EU:s programperiod 2021–2027.

Implikation för kunskapsutvecklande process/rapport

- Genomför en studie som ser över existerande styrmodeller och belyser nya styrmodeller och arbetsmetoder för det regionala tillväxtarbetet. Utgångspunkten bör vara att styrprinciper kan variera beroende på insatsens mål och karaktär. I vissa fall skulle det till exempel kunna vara aktuellt med inriktningsbeslut till regionala aktörer, medan staten i andra fall är betydligt mer närvarande och aktivt driver operativa processer. Studien bör innehålla en internationell utblick.
- Fortsätt bevaka och redovisa utvecklingen inom politikområdet genom exempelvis internationellt jämförande utblickar.

Delfråga 2: Hur ser situationen ut i landets regioner? Vilka utmaningar och möjligheter är just nu aktuella i olika delar av landet?

Regionala utmaningar och möjligheter

Nuläge

- Angående utvecklingen i Sveriges regioner så ser vi tilltagande skillnader med avseende på förutsättningar (möjligheter och utmaningar) som ska hanteras. Särskilt framträder olikheter beträffande ekonomisk utveckling och livskvalitet samt utbildningsnivå och sysselsättningsgrad. Det verkar dock inte finnas ett starkt territoriellt samband mellan ekonomisk tillväxt och livskvalitet. Individperspektivet, till exempel om en individ är kvinna eller man samt vilken bakgrund (utländska / svensk) en individ har spelar större roll beträffande utbildnings- och sysselsättningsnivå.

Behovsbild

- Det finns fortsatt ett mycket stort behov av att belysa skilda regionala utmaningar och möjligheter för att identifiera problem som policy ska hantera. Vi ser särskilt behov av att säkerställa tillgång till analysunderlag i relation till en bredare tematisk inriktning som det regionala tillväxtarbetet visar tendenser att gå emot (se delfråga 3 nedan). Här handlar det särskilt om analysunderlag i relation till social och miljömässig utveckling.

Åtgärdsförslag

- Använd, tillgängliggör och utveckla existerande data och analysverktyg såsom exempelvis
 - Regionalt och analysverktyg (Raps): Används för regionala befolkningsprognoser.
 - BRP+: Mätssystem som möjliggör en bred tematisk belysning i linje med Agenda 2030 samt presenterar data på både läns- och kommunnivå.
 - Pupos: Analys av tillgänglighet och förutsättningar för kommersiell och offentlig service.
 - Reglabs matchningsindikatorer: Verktyg för att med hjälp av statistik belysa kompetensförsörjning och matchning.
 - Regionala och lokala sårbarhetsanalyser: Belyser näringslivsstrukturer på lokal/regionala /funktionell nivå för att säkerställa beredskap inför kommande lågkonjunkturer.
 - Framsynsmetoder: Används för att öka beredskap för möjliga framtider.
 - Jämställhetsanalyser och intersektionella analyser

Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport

- Fortsätt redovisa övergripande fakta om utvecklingen i Sveriges regioner.
- Genomför studie för att ringa in regionernas behov av analysstöd från nationell nivå.

Delfråga 3: Vad vet vi om regionernas prioriteringar och vad som görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?

Mål och prioriteringar på regional nivå

Vad vet vi om regionernas prioriteringar? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?

Nuläge

- Angående mål och prioriteringar så ser vi en tilltagande riktning mot inkluderande tillväxt samt en fortsatt tonvikt på en platsbaserad ansats.
- Existerande regionala prioriteringar är i linje med den nationella strategins tre av fyra prioriteringar och OECD:s policyfas som syftar till att nå inkluderande tillväxt och de faktorer som OECD bedömer ha betydelse för regional utveckling (innovation, infrastruktur och kompetens). Miljö och klimatfrågor är inte starkt närvarande i länens prioriteringar. En del regioner har integrerat miljö- och klimatperspektivet i sitt arbete i helhet och har därmed inte några särskilda mål för detta.
- Förutom fortsatt stark närvaro av prioriteringar med koppling till näringslivsutveckling så ser Tillväxtverket att "nya" frågor är på stark frammarsch inom det regionala tillväxtarbetet på regional nivå. Sådana frågor är samhällsplanering inklusive fysisk planering samt hantering av sociala utmaningar (båda har stark närvaro i RUS). Miljömässiga utmaningar är närvarande men Tillväxtverket bedömer att betydelsen av dessa kommer att tillta.

- Utblicken mot kompetensförsörjningsområdet visar att det regionala tillväxtarbetet i allt högre grad innefattar matchningsarbete alltså arbetsmarknadspolitik. Detta kan innebära att arbetsmarknadspolitiken får ett tydligare regionalt genomförande de kommande åren.
 - Många regionala utvecklingsstrategier är under framtagande eller revidering vilket kan ge en ny inriktning de kommande åren. Den avslutade regionbildningen kan också komma att påverka framtida prioriteringar.
 - Vi ser att sektorsstrategier från nationell nivå ska hanteras på regional nivå. För att insatserna ska få ett framgångsrikt genomförande krävs mottagarkapacitet på den regionala nivån och stor eftertanke på nationell nivå vid utformning av uppdrag.
- Den snart avslutade regionbildningen innebär att länsstyrelsernas roll i högre grad blir att arbeta med tillsyn. Detta kan innebära att nationell nivå för svårare att hantera målkonflikter inom det regionala tillväxtarbetet på grund av förändrade möjligheter till statlig samordning.

Behovsbild

- Då nya frågor är på frammarsch finns behov av aktörer på nationell nivå med ansvar för utveckling och samordning av regionalt tillväxtarbete att tydligare inkludera dessa sakfrågor samt tillhörande politikområden i arbetet för att säkerställa en samordnad statlig styrning.
- På nationell nivå finns behov av att nogsamt följa framtagandet av nya alternativt reviderade RUS-ar för att säkerställa en harmonisering av mål och genomförande av insatser på olika styrnivåer och sektorer.
- Med avseende på sektorsövergripande arbete är det viktigt att nationell nivå har kapacitet och förmåga att möta en bredare tematisk inriktning i det regionala tillväxtarbetet.
- Behov av att se över myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Tillväxtverket konstaterar att samverkan mellan vissa myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga aktörer är svårt.
- Behov av att belysa hur politikområdets inriktning påverkar och påverkas av andra politikområden. Inom exempelvis kompetensförsörjning ser vi tecken på en utveckling mot ett tydligare uppdrag till aktörer på regional nivå inom arbetsmarknads- respektive utbildningspolitik.

Åtgärdsförslag

- Fortsätt inkludera frågan om RUS-inriktning i Näringsdepartementets mål- och resultatområden samt Tillväxtverkets strategiska regionala dialoger.
- Ge uppdrag till myndigheterna att identifiera hur och vad samverkan med regionalt utvecklingsansvariga aktörer ska rikta sig mot. Uppdraget bör vara dubbelriktat vilket innebär att det bör omfatta RUA för att kunna se var behov och efterfrågan möts och var den brister.

Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport

- Genomför en studie som ökar förståelsen av en RUS-process med avseende på förankring och intressentinvolvering.
- Fortsätt att utveckla RUS-översikt, sannolikt har vi en komplett bild 2020. Denna översikt är mycket viktig för att se vilka frågor som bör ingå i en eventuellt ny nationell strategi.
- Undersök om RUA gör det som eftersträvas i de regionala utvecklingsstrategierna med avseende på insatsportföljens innehåll (se nedan).

Regionernas insatser i det regionala tillväxtarbetet

Vad vet vi om vad som görs inom politikområdet idag på olika styrnivåer och inom olika tematiska områden? Hur svarar det mot politikområdets utgångspunkter och aktuella utmaningar i regionerna?

Nuläge

- De olika regionala utmaningarna och möjligheterna hanteras regionalt genom liknande övergripande prioriteringar. Det är en dock en betydande variation avseende regionernas insatser. Bara genom att titta på utgiftsområde 19 och anslag 1.1, 1.2 och 1.3 är det tydligt att regionerna har tillgång till olika typer och volymer av finansiering samt verktyg.
- Finansiering av insatser sker genom samverkan och nationell finansiering går till ändamål som är prioriterade av både nationell och regional nivå. Denna bild bekräftas också i en rapport från *Sveriges kommuner och landsting*.
- Med utgångspunkt i de underlag vi har använt i årets rapport kan Tillväxtverket inte bedöma om det finns en strategisk tanke beträffande regionernas insatsportföljer samt om insatserna är på tillräcklig nivå i relation till utmaningarnas och prioriteringarnas omfattning.
- Tillväxtverket ser en ökning av regeringsuppdrag som riktar sig direkt till kommunal nivå alternativt kräver involvering av lokal nivå i genomförandet av insatser.
- Tillväxtverket konstaterar att regeringen fortsatt ger nya tidsbegränsade uppdrag. I rapporten är det tydligt att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna är beroende av projektmedel för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken. En återkommande fråga är om verktyget projekt är rätt för ett systemutvecklande uppdrag.
- Projekt medför både för- och nackdelar. En fördel är att det möjliggör fokuserat arbete och möjlighet att testa saker. En nackdel är att det kräver administration samt att det kan försvåra långsiktigt arbete. Sett från en regionalt utvecklingsansvarig aktör är frågan hur det går att genomföra uppdraget / projektet och planera för en "regional exit".
- Det är tydligt att ERUF är en viktig finansieringskälla för insatser. Sannolikt kommer utformningen av sammanhållningspolitiken 2021–2027 innebära mindre EU-pengar för genomförande av den regionala tillväxtpolitiken i Sverige och påverka genomförandet av insatser på regional och lokal nivå.

Behovsbild

- Även om utgångspunkterna för det regionala tillväxtarbetet fortfarande är giltiga bedömer Tillväxtverket att det finns behov av att se över om användningen av verktyg och medel kan bli mer ändamålsenliga.
- Behov av att belysa insatsernas inriktning i relation till den tematiska breddningen bland prioriteringarna vi kan se i strategiska styrdokument på regional nivå.
- Behov av att belysa flernivåsamverkan, särskilt med avseende på internationellt samarbete samt samarbete med lokal nivå.
- Behov av att öka transparensen hur fördelningsmodellen av 1:1-medlen ser ut, inte minst med anledning av nya insatser riktade mot Sveriges landsbygder. Detta kan innebära att målgruppen för projektmedlen inte alltid är RUA då dessa saknar erfarenhet och personella resurser för att driva denna typ av projekt.

Åtgärdsförslag

- Nationell nivå bör överväga att utveckla arbetssätt för att bättre samordna uppdrag och insatser till regional nivå. Här finns möjlighet att genomföra förslaget att inrätta ett nationellt kompetensförsörjningsråd och låta detta fungera som en pilot för en sådan samordning.
- Efterfråga tydligare återrapportering av flernivåsamverkan för att se om och hur lokal nivå är med.
- Se över möjligheten att tillämpa annan styrmodell än uppdrag för att genomföra insatser, till exempel genom överenskommelser / avtal om inriktning. Här går det titta närmare på hur arbetet med länsplaner för regional transportinfrastruktur har fungerat och utvecklats.

Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport

- Belys hur regionernas insatser överensstämmer med regionala prioriteringar.
- Genomför studie för att belysa om det finns behov av att utveckla verktyglådan.
- Genomför studie om alternativ till projekt som arbetssätt för att främja systemutvecklande insatser.
- Genomför studie om hur uppdrag till RUA och myndigheter skulle kunna harmoniseras.

Resultat av det regionala tillväxtarbetet

Nuläge

- Tillväxtverket konstaterar att det är en svag resultatredovisning i de årliga rapporteringarna samt att regionerna utvärderar sin verksamhet i olika grad. Möjliga orsaker kan vara att den variation som förekommer erbjuder relativt stora regionala frihetsgrader och en bredd i insatsportföljer som inte lätt låter sig utvärderas eller aggregeras resultatmässigt. En annan orsak kan vara bristande resurser eller förmåga/kunskap att genomföra utvärderingar på regional nivå.

Behovsbild

- Fortsatt behov av att utveckla arbetet med lärande och resultat.
- Fortsatt behov av att arbeta med att utveckla resultatredovisning med hjälp av indikatorer.
- Behov av att diskutera avvägningen mellan platsbaserad ansats och önskemålet om mer aggregerbar resultatredovisning.
- Behov av att ta fram programteorier.

Åtgärdsförslag

- Utveckla effekt/interventionslogik (deduktiva idéer) för hur insatser ska ske inklusive förtydligande av vilka antaganden som styr samt ange uppföljningsstruktur som gäller för dessa.
- Utveckla information om och belysning av resultat såsom exempelvis en gemensam publikationsdatabas.
- Utveckla uppföljnings- och rapporteringssystem genom att fortsätta med det påbörjade arbetet med att fastställa indikatorer för att följa 1.1 projektmedel.

Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport

- Utveckla länsvisa beskrivningar av kopplingen mellan regionala utmaningar och möjligheter samt regionernas prioriteringar, insatser, resurser och resultat inom regional tillväxt.

Delfråga 4: Vad vet vi mindre om och hur skulle vi kunna utveckla systemet för lärande och kunskapsutveckling?

Material och metod för att skapa helhetsbild

Nuläge

- Det är svårt att få en komplett helhetsbild av det regionala tillväxtarbetet på grund av fragmentering i genomförandet orsakad av olika regionala förutsättningar samt kopplingen till andra politikområden.
- I årets rapport har vi också i huvudsak utgått från skriftlig dokumentation vilket i viss mån har begränsat möjligheterna att få en komplett förklarande bild. Avgränsningen till utgiftsområde 19 innebär också att finansieringen av insatser fångas bättre i vissa av Sveriges län.

Behovsbild

- Fortsatt behov av att inhämta information om det regionala tillväxtarbetet på andra sätt än genom skriftlig dokumentation.
- Behov av förbättrad samordnad statlig territoriell uppföljning och utvärdering, oavsett typologi såsom stad, tätort, landsbygd.

Åtgärdsförslag

- Koppla samman ERUF och nationella program i större utsträckning, då blir det den enda analysrapporten som tar ett grepp på helheten vilket kan medföra att den tjänar sitt syfte i relation till den rapportering som redan görs samt belys hur regeringskansliets resultatdialoger kommer in i detta.

Implikation för kunskapsutvecklande process / rapport

- Utveckla analysinslag i de årliga rapporteringarna genom dialog med både rapportörer och medarbetare som sammanställer underlagen.
- Utöka underlaget som rapporten baseras på. Förutom att inhämta information från NYPS samt skriftliga rapporteringar skulle till exempel gå att systematisera inspel från strategiska regionala dialoger, FORUM och nätverk av olika slag.

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Vi skapar bättre förutsättningar för företagande och bidrar till attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Våra verktyg är kunskap, nätverk och finansiering: Kunskap om företag och regioner. Nätverk för effektiv samverkan. Och finansiering som stärker näringslivet. Tillväxtverket är en myndighet under Näringsdepartementet med 400 anställda och med kontor på nio orter.